

Exhibuistis. id est ostendistis puniendo illum qui in cellis admiserat...

Ne in futuro tale quid contingat. In melius prouidi. sed timorem, sed desiderium...

mundaretur, et alii ex eius pena terrentur. Nec propter eum qui passus est...

NIC. DE LYRA.

Sed de reuocando. Sed desiderium. proficiendi in melius. Sed amulationem imitando bonos...

Idem quoque consolati sumus. In consolatione autem ue. id est ex profectu uestro nobis dato...

Abundantius magis gauisi sumus super gaudio Titii, quia tunc fecit spiritus eius ab omnibus uobis...

GLOSSA ORDINARIA. CAP. VIII.

Notam autem uobis. Hic ubi de correctis agitur, mentio fit de collectis...

Notam autem uobis facimus fratres gratia dei, quae data est in ecclesiis Macedoniae...

ducit Corinthios ad hanc elemosinam tribuendam, secundo docet tribuendi modum...

NICOL. DE LYRA. CAP. VIII.

Notam autem facimus. Postquam apostolus induxit Corinthios ad bonum in generali...

Quod in multis experimentis tribulationis abundantia gaudii ipsorum...

Quod in multis experimentis tribulationis abundantia gaudii ipsorum...

Et alii. Aug. Tenuis in substantia diuites in dando, quia pura conscientia operati sunt...

Magna uel nobilissima. Et altissimi paupertas eorum. Abundauit in diuitiis simplicitatis eorum...

cepit, nos in fruere in aliis operibus bonis. Ita & perfici in uobis & c. etiam istam gr. inducendo...

NIC. DE LYRA.

Et alii pau. eorum, id est ualde commendabilis. Abundauit. id est: Et abundanter ostendit...

Et alii pau. eorum, id est ualde commendabilis. Abundauit. id est: Et abundanter ostendit...

Et alii pau. eorum, id est ualde commendabilis. Abundauit. id est: Et abundanter ostendit...

a Sed ex. Diuidat quantum habet cu fan... E. Quia non plus exigitur quam retine...

habet accepta est, non fecundum id quod non habet. Non enim ut alius sit remissio, uobis autem tribulatio: sed ex aequalitate in presenti tempore, uestra abundantia illorum inopia suppleat, ut & illorum abundantia uestra inopia sit supplementum, primum est: Qui multum, non abundauit, & qui modicum non minorauit. Gratias autem Deo, qui dedit sollicitudinem eandem pro uobis in corde Titi, quoniam exhortationem quidem suscepit: sed cum sollicitior esset: sua uoluntate profectus est ad uos. Misimus etiam cum illo fratrem nostrum, cuius laus est in euangelio per omnes ecclesias: non solum autem, sed & ordinationis nostrae, & in hac gratia qua ministrat a nobis ad domini gloriam, & destinatum uoluntatem nostram. De uidentes hoc, ne quis nos uideat in hac plenitudine, quae ministrat a nobis in gloria Domini. Prouidemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis & fratrem nostrum, quem probauimus

darent & ocio uacarent, & dantes depauperarentur: quod non esset conueniens. Ideo hoc remouet dicens. Non enim ut alii sit remissio. id est ocio sita. Vobis autem tribulatio. ex depauperatione, suppleat illas elemosynas hortamur fieri. Sed ex aequalitate in presenti. id est ut fiat quaedam aequalitas proportionis inter uos & ipsos: quia plus abundantis in temporalibus quam ipsi. & eorum ipsi magis abundant in spiritualibus quam uos: & sic fit quaedam aequalitas, si per uestram abundantiam in temporalibus eorum indigentia suppleatur: quod minus est. Et e conuerso: per eorum abundantiam in spiritualibus suppleatur, quod minus est in uobis: ut patet in littera. Sicut scriptum est. Exod. xvi. de colligentibus manna. Qui multum supple collegit. Non abundauit. id est non inuenit nisi mensuram. Gomor pro quolibet capite domus sua. Et qui modicum, collegit. Non minorauit. id est non inuenit minus mensuram. Gomor per singula capita. & hac fuit figura huius adaequationis inter ecclesie primitiue fideles. Gratias autem. Hic consequenter agit de ministris collectionis huius elemosynae. Et diuidit in duas, quae primo eos nominat, secundo Corinthios eos recommendat, ibi: Offensionem. Prima adhuc in tres, secundum quod tres ministros nominat. Primum autem est Titus, qui Corinthios iam ante instruxerat, ut praedictum est. & ideo negotium istud fuit sibi principiter impositum. Dicit igitur Apostolus. Gratias autem Deo, a quo principiter est omne opus bonum. Qui dedit eandem sollicitudinem ad praedicationem elemosynae dilectae. Pro uobis. quia magis cedet ad utilitatem uestram, quam recipientibus ipsam, ut ostensum est supra. quia recipientes a nobis bonum temporale, nos autem ab eis bonum spirituale, quod est melius. In corde Titi, sicut in corde meo. Quoniam exhortationem quidem suscepit & cum inuenerit eum ad hoc negotium sit sciendum prompte suscepit, non solum pro mea exhortatione. Sed cum sollicitior esset sua uoluntate profectus est ad uos, pro executione sui negotii. Misimus. Hic nominat secundum quod secunda aliquos fuit. Lucas secundum alios uero Barnabas. Primum fuit comes peregrinationis Apostoli, & secundo pro praedicatione euangelii. Si tamen intellegatur de Luca, tunc illud quod dicitur: Qui laus est in euangelio: expendendum est, ab eo descripto. Si autem de Barnaba, exponendum est, ab eo praedicatione. quia quod sequitur: Non solum autem & c. conuenit utrique, ut dicitur est. In hac gratia, sicut et elemosynae mittendae in Ierusalem sanctis, misimus eum inquam cum Tito. Ad domini gloriam, ad quam ordinandum est omne opus bonum. Et destinatum uoluntatem nostram. id est ad exequendum nostrae uoluntatis ordinationem, consequenter reddit causam, quare tam solemnes mitro ab uobis, dicens. De uidentes hoc, ne quis nos uideat in hac plenitudine, quae ministrat a nobis in gloria Domini. Prouidemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis & fratrem nostrum, quem probauimus

NIC. DE LYRA.

a Non se, id quod non habet. id est acceptio diuina non mensuratur secundum quantitatem elemosynae, quae non est in potestate dantis. Pauper enim non potest dare tantam elemosynam quantum dines sed mensuratur secundum praesumptum in uoluntate, quae sicut exiret in alium habita facilitate: propter quod impeditur, quod est inuoluntarium, nihil tollit de merito. unde duo minuta, quae pauper uisum misit in Gazophylacium, plus comedantur a Salvatore, quam minuta dimittit quasi incomparabili lute maiora. Secunda uero excausatio potest esse, quia dicitur aliquis, quod fideles in Ierusalem habitantes per huiusmodi elemosynas abirent &

Confidentiam.

a Confid. Q. Pro confidentia uestri iuit: A & pro Tito & Luca cum quibus libenter ibat. b Sine fr. no. Vel siue per patres uestros Apostolos ecclesiarum ad gloria Dei. i. q. ipsi sunt apostoli ecclesiarum, hoc est gloria Dei Christi. i. ad gloria Christi gloria est. c Ostendit. i. charitatem uestram, quam ostendit alijs & gloriam nostram, qua similiter ostendit esse ueram, nunc ostendite, beneficos recipiendo, & hoc in faciem ecclesiarum, ut alij a uobis accipiant exemplum.

NIC. DE LYRA.

Ego plantavi. Apollonia. & c. Nuncaui. m. f. l. de uobis uestro inuenimus.

GLOS. ORDIN. CAP. IX.

Am de mi. Sequitur. Et ne. cum. Accumulatione Corinthiorum alia ecclesie dum audiuit illos prius erroribus implicatos: postea bona uoluntatis fuisse effectos, incitatae sunt ad bonum opus. Erubesc. Erubesc. Si. n. non fuerit hoc in uentum, quod testificatus est de his, & ipse erubescet, & ipsi amplius confundentur. Qui par. se. Non parce feminat qui parum hns parum largitur, si animus proptus sit plus dare, si plus habere. Semi. ait, non dat. Quia dare est amittere: sed seminare ad tempus carere, ut plus habeatur in futuro. Non ex tristis. Qui inuitus dat propter praesentem pudorem non habet mercedem. Hilar. n. da. qui dat ut careat tedio interpellantis, non ut reficiat uiscera indigentis, & meritum & re perdit. Large dat qui affectum largiendi habet, & si nihil habeat quod largiri possit. Auguit. Quicquid boni facis, cum hilaritate fac: & tunc bene facis. Si autem cum tristitia facis, sit de te, non tu facis.

NIC. DE LYRA CAP. IX.

Am de mini. Postquam Apostolus induxit Corinthios ad donationis actionis modum. Et diuiditur in duas, quia primo quandam suspensionem excludit, sed ad propositum accedit, ibi: Misimus autem. Circa primum sciendum, quo quoniam huius sit recommendauit in fine capituli praecedentis, possit aliquis opinari quod de receptione eorum curaret tantum, & non de elemosyna in Ierusalem mittenda. Ideo hoc remouet, dicens. Nam de mini. quod fit in san. i. de elemosyna in Ierusalem mittenda. b Ex abundan. est mihi scribere uo. i. reputo superfluum scribere ultra illud quod superius uobis scripsi, cuius causam subdit dicens. c Scio e. prom. ani. ue. f. ad hoc faciendum. d Pro quo de uo. glo. apud Mace. ingerens eis pro exemplo bonae proprietudinis ad uestrum. e Quo. & Ac. nomen regionis est, cuius metropolis est Corinthus. f Pa. est an. p. uel illius elemosynae largitionem. g Ecue. ama. i. uestrum studium beneficentiae in Ierusalem. h Prouo. pl. ad familia operandum. i Misimus au. Hic consequenter accedit ad propositum, ostendens donandi modum scilicet uolenter, abundanter, & hilariter. secundum ibi: Necessarium ergo. tertium ibi: Prouisusque. Circa primum dicit. Mihi. au. fra. i. praedictos solemnes

a De uestra salute. b Cum audiuit correptos. i multis sepe sollicitum esse, nunc aut multo sollicitior & confidens. c Qui de uobis ei multa bona reulit. d In uelita conuersione. e Pro illis alijs qui sunt. f Apostoli & a quibus fuit rogatus. g Ad gloria Christi. h Quia tales misimus. i Ut bona quae de uobis audierunt probent, & certet ecclesie agnoscant quod de eis audierunt. k Ostensionem. Hic ultimo recommendat de eos mocios Corinthis, dicens: Ostendit. er. quae est char. & no. gl. i. suscipite eos charitatu: quod cedet etiam ad gloriam meam, quia uos conuertit ad fidem. l In fac. ec. i. uel alij ecclesis innotescat charitas uestra ad adificationem fidei uos.

CAP. IX.

Am de ti. ministe. rio qd fit in scetis, mihi scribere uobis. Scio enim promptum animum uestrum, pro quo de uobis glorior apud Macedones, quoniam & Achaia parata est ab antea. no pterito, & iura amulario pro uocauit plurimos. Misimus autem frater tu ne qd gloria tua de uobis, te uacuetur in hac pre: ut quem admodum dixi, parati sitis: ne cum uenerint Macedones mecum, & inuenierint uos imparatos, erubescamus nos, ut non dicamus uos in hac substantia. Necessarium ergo existimaui rogare fratres, ut praenent ad uos, & preparat repositum esse, sic quasi benedictionem non quasi auariciam. Hoc autem dico. Qui parce feminat, parce & metet, & qui feminat in benedictionibus, de benedictionibus & finauit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate. Hilar. n. g. Qui ex uoluntate bona. h Ego ita mono, & polite distitete, dator diliget De. Potes at est De

mus. Cuius assignatur triplex causa. Prima est, quia Corinthii egerant penitentiam de delictis: & sic magis confidebat de profectu eorum quam ante. hoc tangitur cum dicitur. b Conf. mul. in uos. i. propter confidentiam magnam de profectu uestro. Secunda causa est societas Titi, quem diligebat: propter quod libentius cum eo peregrabat. & hoc est quod dicitur: c Siue pro Ti. Tertia est, quia rogatus erat de hoc ab alijs apostolis. de elemosyna procuranda, sicut Paulus ideo dicitur. Siue fr. no. apoll. d Ostensionem. Hic ultimo recommendat de eos mocios Corinthis, dicens: Ostendit. er. quae est char. & no. gl. i. suscipite eos charitatu: quod cedet etiam ad gloriam meam, quia uos conuertit ad fidem. e In fac. ec. i. uel alij ecclesis innotescat charitas uestra ad adificationem fidei uos. f Ut ea sit proptu sic, ueluti sit, benedictio, & non tanquam auaricia. g Hilar. e. dato. dili. Deus. i. approbat & remunerat, quia facit actus uirtuosum, sicut n. habitus generati est delectatio in opere. y. Eib. est h Potens est. Hic ad praedicta inducit rationes & primo ex parte dantis, secundo ex parte dantis: ueneratis, ibi: In omnibus. Circa primum facit talem rationem. Quicquid dat ali quod quod sibi multiplicatur, debet illud dare uolenter, largiter & hilariter: sic enim bonae feminat, eo quod recolligit illud multiplicatum. elemosyna uero redduntur dantis multum multiplicatae.

Abun. in omne. Licet. n. exiguum sit, qd parum habens tribuit, abundat tñ, quia recto iudicio fit: quia non queritur de quanto, sed quo animo detur.

omnem gratiam abundare face re in uobis, ut in omnibus semp omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonu.

Non solum hanc sed & hanc cum aliis. Non solum hanc sed & hanc cum aliis. Non solum hanc sed & hanc cum aliis.

NIC. DE LYRA. Multiplicat. ergo & c. Virtute huius rationis dedit, dicens: Potens est autem. id est noluit tam facili de elemosynam.

ficu: scriptum est. Dispersione, dicitur. Sic ut in omnibus semp omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonu.

Non solum hanc sed & hanc cum aliis. Non solum hanc sed & hanc cum aliis. Non solum hanc sed & hanc cum aliis.

GLOS. ORD. CAP. X. Pse an ego Pau. Incipit de incorrectis qui pseudo sequebantur, & cum ferocem putabat. Q. correctos ad elemosynas inuito. Vos autem alios ob. ego Pau. uere humilis. no superbus, ipse qui alios ad elemosynas monco, idem uobis, qui illos obsecro dico &c.

CAP. X. Ple autē ego Pau. mi obsecro uos. Ple autē ego Pau. mi obsecro uos. Ple autē ego Pau. mi obsecro uos.

destruit ipsa. In carne enim. Circa primum sciendum, quod falsi apostoli dicebant Paulum in bonis carnalibus ponere finem suum. quod arguebant ex hoc, quod facta sua ad hoc tendere uidebantur, ut dicebant, nana presentialiter existis cum Corinthiis, humiliter comersabatur, & blande eis loquebatur tanquam eos timens: absens uero dicitur in crepabat per epistolam, quasi tunc extra periculum existens sicut homines carnales & timidi diuitibus in presentia blandiuntur, & in absentia dura dicunt. propter quod Apostolus rogat Corinthios, ut hanc opinionem de ipso non habeant, ne seneritatem correctionis sine presentialiter sentiant dicens: a Ipse autem ego Pau. &c. qui sum minister Christi uerus.

Non ta. se. car. mi. Non enim militiam a Deo nobis datā exercemus secundum carnem. i. pro terteno commodo. hoc est quod dicit in car. enim.

Non solum obsecro, sed etiam rogo. Cum uenero. Non solum obsecro, sed etiam rogo. Cum uenero.

NIC. DE LYRA. Rogo autem uos, ne presens fidem addeam per eam confidentiam, qua existimor audere in quosdam, qui arbitrantur nos tanquam secundum carnem amabilem. In carne enim ambulantes, non tamen secundum carnem militamus. Nam arma militie nostre non carnalia sunt.

Non solum obsecro, sed etiam rogo. Cum uenero. Non solum obsecro, sed etiam rogo. Cum uenero.

Non ta. se. car. mi. Non enim militiam a Deo nobis datā exercemus secundum carnem. i. pro terteno commodo. hoc est quod dicit in car. enim.

Non solum obsecro, sed etiam rogo. Cum uenero. Non solum obsecro, sed etiam rogo. Cum uenero.

quantum ad hoc subditur: Et in cap. redi. o. in. in. ob. quod fit quando conuersus ad fidem literatus quicquid sit, ministerio fidei supponit, sicut patet de Dionysio per Paulum conuerso & de multis alijs. Tertius est factus est correctio peccantium iam conuersorum. de quo subditur: n. Et in promptu ha. u. o. in. sicut patuit supra de illo, quem tradi iussit Sathane puniendum.

Non solum obsecro, sed etiam rogo. Cum uenero. Non solum obsecro, sed etiam rogo. Cum uenero.

Non ta. se. car. mi. Non enim militiam a Deo nobis datā exercemus secundum carnem. i. pro terteno commodo. hoc est quod dicit in car. enim.

minor uerbis non implere, sciat qd minor uerbis impletur sum factis... Tales. Quia li uita uestra palparemus...

ret qui cuiusmodi est, quia quales sumus uerbo per epistolas... absentes, tales & presentes in facto. Non enim t audemus...

eos excedentem in Dei donis, di. Non e.a. no hu mano timore ducti, sed ueritate amore... Inter e. i. dicere de numero eorum.

NIC. DE LYRA. Quia qua. lu. aspere corrigendo. Ta. & pra. s. sumus quando expedit. Aliqua do tamen non expedit...

regula in his quae preparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur, in domino gloriatur. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.

regula in his quae preparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur, in domino gloriatur. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.

GLOS. ORDIN. CAP. XI. Tinam sustinetis mo. Q. Glorior de regimine, quod uidetur insipientia, sed utinam susti. &c. Vel insipientiam dicit gloriationem secundum carnem...

Cap. XI. Tinam sustinetis mo. Q. Glorior de regimine, quod uidetur insipientia, sed utinam susti. &c. Vel insipientiam dicit gloriationem secundum carnem...

Cap. XI. Tinam sustinetis mo. Q. Glorior de regimine, quod uidetur insipientia, sed utinam susti. &c. Vel insipientiam dicit gloriationem secundum carnem...

Universitas de Salamanca. GREGORIO USAL...

Universitas de Salamanca. GREGORIO USAL...

Universitas de Salamanca. GREGORIO USAL...

Supportate. Q. Et si grauet vos, tamen patienter ferte. Aemulor Aug. Aemulatio est pp alieni statum motus me...

Supportate. Q. Et si grauet vos, tamen patienter ferte. Aemulor Aug. Aemulatio est pp alieni statum motus me...

NICOLAVS DE LYRA. Sed & cupit q. d. hoc dicit spalter facere, eo q sum platus uester. Aemu. Hic consequenter exequitur propositionem...

NICOLAVS DE LYRA. Sed & cupit q. d. hoc dicit spalter facere, eo q sum platus uester. Aemu. Hic consequenter exequitur propositionem...

Universitas de Salamanca. GREGORIO USAL...

Universitas de Salamanca. GREGORIO USAL...

Supportate. Q. Et si grauet vos, tamen patienter ferte. Aemulor Aug. Aemulatio est pp alieni statum motus me...

NICOLAVS DE LYRA. Sed & cupit q. d. hoc dicit spalter facere, eo q sum platus uester. Aemu. Hic consequenter exequitur propositionem...

Universitas de Salamanca. GREGORIO USAL...

Et ut am. Sciebat, quod si non acciperent, non diu predicarent. b. In quo gl. Gloriauitur in accipiendo, sed me non accipiente non accipient. Nam eiusmodi &c.

Dei euangelizauit uobis alia s. ecclesias expoliatis, accipies stium. Et cum essem apud uos & egerem, nulli onerosus fui. Nam qd mihi deerat, suppleuerunt fratres, qui uenerunt a Macedonia. Et in omnibus sine onere me uobis seruaui, & seruabo. Est ueritas Christi in me: quoniam hac gloriatio non infringetur in me i regionibus Achaiae. Quare? Quia non diligo uos? Deus scit. Quod autem facio, & faciam, ut amputem orationem eorum, qui uolunt orationem: ut in quo gloriatur, inueniantur sicut & nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt operari subdoli, transfigurantes se in aplos Christi. Et no miru. Ipse. n. Sathanas transfiguratus in angelum lucis. Non est ergo magnu si ministri eius transfigurarentur uelut ministri iusticiae. quoru finis erit sedm opa ipsoru. Iteru dico, ne qs puret me in sapientem esse. Alioquin uelut in transfigurantem accipite me, ut & ego modicum quid glorier. Quod loquor non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia in hac substantia gloriae. Quoniam multiglorianrur se in hac substantia gloriae. Non in regno. Achaiae. in quibus metropolis est Corinthus.

In regno. Achaiae. in quibus metropolis est Corinthus. Quia hic consequenter remouet quandam obiectionem falsam. Dicebant enim pseudo apostoli, quod Paulus non diligebat Corinthios, nec intendebat eis proficere de futuro, propter quod uolebat aliquid accipere ab eis. quod remouet d. Quare non accipio sumptus a uobis? m. Quia non diligo uos. ut dicunt pseudo apostoli. n. Deus scit. i. conficius est mihi, quod hac causa non est uera sed eam subdit dicens: o Quod uero facio & fa. abstinentium a sumptibus uestris, haec est uera causa. p. Ut am. oc. eorum. i. pseudo Apostolorum, qui tantum predicabant propter tale lucrum. q. Ut in quo gl. ta. simitudo ueros apostolos, ut dicebant. r. Inue. sicut, & nos. i. nihil accipientes: quod tamen refugium: de quibus subdit: s. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt operarii subdoli. callidi & uulpi, exterius tantum spem pietatis ostendentes. t. Transfigurantes se in Apo. Christi. i. portantes exterius signa uerorum Apostolorum. u. Et non mi. quia Deus permittit maiorem simulationem. de qua subditur: x. Ipse. s. Sathanas transf. Et hoc multipliciter. v. No modo corpus uisibiliter assumendo, sicut apparuit beato Martino & multis alijs, & multis sic decepit. Alio modo inuisibiliter formando uocem audibilem, sicut beato Francisco uolens eum trahere a penitentia rigore. Alio modo per uertendo iudicium sensuum, faciendo apparere quod non est, & multis alijs modis: Propter quod dicit beatus Iohannes. Probate spiritus uerum ex Deo sint. propter quod Iosu. v. d. dixit angelo sibi apparente in campo Tericho. Noster es. an aduersariorum? propter quod concludit Apostolus. y. Non est er. ma. i. mirabile reputandum. z. Si ministri eius. i. homines falsi & mali, cuiusmodi erant pseudo apostoli. a. Transfigurantur uelut ministri iusticiae. i. ut ueri apostoli. b. Quorum si. i. pseudo. Apostolorum. c. Erat secun. opera ipsorum. Erat enim malus sicut opera eorum sunt mala. Apocalip. xiiij. c. Opera enim illorum sequuntur illos. d. Iterum dico. Hic consequenter ostendit Apostolus, q. etiam si se commendaret insipienter, tamen deberet a Corinthijs supportari. Et primo ponit intentum. secundo probat propositum ibi: Libenter. Circa primum continuando se praedictis dicit: Iterum. id est quod dixi recolo. e. Ne quisputet me insipientem. q. d. Ad hoc enim ostendi causam mea commendationis esse rationabilem. f. Alioquin id est, si non uultis eam recipere ut rationabilem, & me reputetis insipienter loqui. g. Velut insipientem accipite me. i. meam insipientiam supportate. h. Ut & ego modicum quid glo. hoc dicit, quia inferius se commendabat de gloria carnis quae modica est. de qua subditur: i. Quod loquor. de commendatione mea tali. k. Non loquor secundum Deum, sed quasi in insi. s. i. facio hoc sine causa rationabili uel necessaria, sicut faciebant pseudo apostoli, de qui bus subditur: l. Quoniam mul. glo. secun. car. Dicebant. n. se esse Iudeos natione & de semine Abraham descendisse & per hoc uolebant alia dicta sua falsa haberi in uenerentia. m. Et ego gloriabor. unde dicitur infra. Hebraei sunt & ego. Semen Abrahae sunt, & ego. Credendum tamen, quod alio fine gloriabatur Apostolus sic: quia pseudo apostoli hoc faciebant, ut per hoc in maiori autoritate haberentur, & eorum false doctrina magis crederetur. Apostolus uero do-

salutatem

caedit. i. decepit. In faciem caeditur in cuius os iniuria irrogatur. Hoc faciebant quidam Iudaei, qui eo qd essent de genere Abraham detrahebant illis, eo qd essent in circuncisii, & se praeferebant nobilitatem carnis sibi uindicantes: quos Corinthij tolerabant & apostolo praeferebant b. Hebraei. Hebraei dicuntur ab heber. qui in confusione linguarum solus retinuit linguam naturalem. Et quia multi sunt Hebraei, qui non sunt Israelitae, sicut pselyti, addit: Israelitae sunt, & ego. i. minus sapiens. Ambr. Ostendit se coactum in laudem suam prorupisse. d. In laboribus. Occasione inuenta et ueros apostolos tangit, quibus plus laborauit, ne in se uideatur minor gratia. e. A Iudaeis quinquies. Iudaeis mos erat in synagoga contra legem agentes uerberare correctionis ca. unde Paulum legem impugnantem quinquies uerberauerunt, & uinaqua; correctio ne triginta nouem ictus ei dederunt, quadragintum pro misericordia condonantes. Lex iubebat quadraginta ictus, nisi pro misericordia. Ducentas percussiones acceperat cum uirga, ubi pendebat decem corrigie. Vna minus in ultima uice una corrigia subtrahit. Vel in uinaqua; percussione una minus. f. Periculis latro. &c. Quos diabolus cum in ciuitate occidere non posset, ei excitabat in uia, cum tamen nihil ferret, quod latrones cuperent. g. Periculis ex ge. Amb. Quia lege Iudeorum deserta ad euangelium se conuertebat.

Periculis NIC. DE LYRA. saluatiorem eorum repelleret, & maiorem fructum faceret ad gloriam Dei, & fidelium salutem, propter quod sua gloriatio erat uirtuosa, illorum autem uitiosa. a. Libenter. Hic consequenter probat propositum. s. quod in hoc Corinthij debent ipsos supportare. nam in hoc supportabunt falsos apostolos, qui tamen multa & a. amina eis inferebant: Apostolus autem nullum. propter quod magis debet supportari in hoc ab ipsis. Et hoc est quod dicit: Libenter enim fuisse. i. falsos apostolos de carne gloriantes & malo modo. b. Cum sitis ipsi. Ironice loquitur id est insipientes, c. Sustine. enim. i. patienter toleratis. d. Si quis pseudo apostolorum. e. Vos in seruitu. Polebant enim eos subire se uirtuti legis, dicentes eos debere seruire legalia cum euangelio. f. Si quis deuo. quia de bonis Corinthiorum uidebantur. g. Si quis accipit. bona uestra, decipiendo uos falsis uerbis. h. Si quis ex. quia iactabat se super Corinthios dicentes se filios Abraham, Corinthios autem filios Gentilium idololatriae deditorum & in circuncisiorum. i. Si quis in. i. in praesentia uestra contumelias uobis infert. qd faciebant pseudo apostoli improprie dicitur & consimilia. In subdit k. Secundum ignobi. q. d. Talia mala sustinetis ab eis tanquam ignobiles ipsis, non tamen a uobis, quia nullum tale intulimus uobis. l. Quasi nos infirmi. i. deficientes in illis, de quibus gloriatur falsi apostoli: quod est falsum, ut patet ex praedictis, & magis ex sequentibus apparet. m. In quo quis. Postius rationibus commendationis suae, hic incipit se commendare. Et primo se pseudo apostolis adaequando. Secundo, se eis praefereudo, ibi: Ut minus sapiens. Dicit igitur, In quo quis. n. Aude. se ipsum commendare. o. In insipientia dico, audeo & ego. quasi dicat. Licet sit insipientia se ipsum commendare illo modo, quo pseudo apostoli se commendant, tamen audeo hoc facere, licet aliter quam ipsi, ut dictum est, & ideo commendatio Apostoli non erat insipientia secundum ueritatem, sed tantum secundum aliquorum Corinthiorum opinionem, non obstante tamen

tamen hac opinione Apostolus audebat se commendare falsis apostolis. C se quando, ut sic eorum iactantiam repelleret, dicit: p. Hebraei sunt. i. de lingua & natione Hebraica gloriatur. q. Et ego. s. sicut ipsi. r. Israelitae sunt. i. gloriatur quod de patriarcha Iacob descenderent. s. Ego similiter descendi. t. Semen Abraham. Cuius semini facta sunt promissiones. u. Et ego. s. sum de eodem semine. Et ideo de omnibus istis possum gloriari, sicut & isti. x. Ministri Christi sunt. tamen secundum apparentiam. y. Et ego. s. sum secundum ueritatis existentiam. z. Ut minus. Hic consequenter eis se praefert. Et primo quantum ad mala perpetrata. Secundo, quantum ad beneficia recepta, ca. se. Primum in duas, quia primo praefert se in malis quae perulit. Secundo, in his quae ena sit, ibi, Damasci. Prima adhuc in tres, quia primo se praefert quantum ad mala sibi illata. Secundo, quantum ad uoluntarie assumpta, ibi, In itineribus. Tertio, confirmat quadam dicta, ibi: Si gloriari. Circa primum dicit, Ut minus sapiens dico. id est si uideor uobis insipientis me pseudo apostolis adaequando, adhuc uideor uobis minus sapiens me eis praefereudo. a. Plus ego. i. cum hoc faciam, me ostendo ministrum Christi plus esse quam ipsi, quia plura mala passus sum propter ministerium Christi Iaco subditur. b. In laboribus plurimis. Ex Iudeorum persecutione s. f. uis plus quam ipsi. Et sic in te. ligatur de sequentibus. c. In carceribus abundanti. Pro praedicatione euangelij. d. In plagis supra modum. Inter homines confectum. e. In mortibus frequenter. i. in periculis mortis, & hac omnia patet ex actibus apostolorum. Consequenter explicat de plagis sibi illatis, dicens. f. A Iudaeis quin. &c. Den. xxx. Committitur iudicibus, quod pro minoribus, culpis pro quibus mors non est inferenda, imponant plagas & uerbera, ita tamen quod quadragenarium numerum ictuum non excedant. Sapiens uero Iudeorum ad pretendendum pietatem ordinauerunt, quod de illo numero aliquid dimitteretur plus uel minus pro ut rationabiliter uideretur ratione delicti uel conditionis uerberandi, & sic de alijs circuncisiorum. Et quia Paulus erat eis odiosus, subtraherent de dicto numero minus quod poterat s. sum ictuum. g. Ter uirgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci. h. Nocte & die in profundo maris fui. i. In itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex Gethibus, periculis in ciuitate, & periculis in solitudine, terra & insulas nauigando pro praedicatione euangelij, ut patet in actibus apostolorum in pluribus locis. Alij exponit dicentes, q. naufragium passus sub aqua stetit per diem & nocte diuina uirtute cum protegente l. In itineribus. Hic consequenter ostendit propositum quantum ad mala uoluntarie assumpta. Et primo de malis exterioribus. Secundo de interioribus, ibi, Praeter illa. Circa primum dicit, In itineribus ex. s. f. uis pro praedicatione euangelij, & sic intelligatur de sequentibus. m. Periculis inundantium in hyeme, & sic sunt magna pericula in transitu eorum. n. Periculis lat. Diabolo eos incitauit, ut praedicationem eius impediret. o. Periculis ex gene. i. ex Iudaeis uolentibus Paulum occidere, ut patet ex actibus apostolorum in pluribus locis. p. Periculis ex Gentibus &c. i. ex Gentilibus mortem eius querentibus, quia contra idololatriam praedicebat, & sic nec inter suos, nec inter alienos securus erat. q. Periculis in ciuitate. commota contra me, ut patet Actuum. xviij. de Epheso. r. Periculis in solitudine. &c. A bestijs occurrentibus, ut patet de uisera eum mordente, Actuum. xvij. tamen

in hac

a Pericu. in fal. Vt q dicitur eum legalia tenere, sed no facile a...

tu dicens: Si gloriari op. Et accipim hic si, pro quia: qd oportet eum sic...

Quon non ex mari sed in mari. Ab hareticis. Periculis in mari, periculis in falsis...

r Damasci. Hic cosequenter enumerat mala q enasit. hoc i quoda pnculari, diu. n...

NIC. DE LYRA. a Pericul. in ma fa piratis. quia Pericula ex mari pronentia supra in naufragio...

ADDITIO I. Quod hic dicitur Cum sitis ipsi sapientes secundum glo. non intelligitur ironice...

NIC. DE LYRA. CAP. XII. Gloria. Postquam Apoitolus proutit se pendo apostolis in malis perpeffis...

REPLICA. In ca. xj. de plagis Apostoli dicit Postil. q committetur iudicibus numerus plagarum...

NIC. DE LYRA. CAP. XII. Gloria. Postquam Apoitolus proutit se pendo apostolis in malis perpeffis...

ADDITIO II. Plagae uerbera, que imponebantur a Iudaeis pro transgressione aliquorum preceptorum legis...

a Scio ho. Quasi de alio, & res dicitur & iactantia vitatur. A B Sine in corpore sine ex...

circa finem imperij Tiberij Cesaris, cui successit Nero, cuius t. p. passus fuit...

domini. Scio hominem in Christo a. Mode ergo pro meritis maior. & quod tantu tacuit, conserat modo non superbe...

126. q. 5. c. & episcopi. Probabiliter dicunt aliqui, quod hanc excellentem uisionem habuit in Damasco...

ADDITIO I. Quod hic dicitur Cum sitis ipsi sapientes secundum glo. non intelligitur ironice...

126. q. 5. c. & episcopi. Probabiliter dicunt aliqui, quod hanc excellentem uisionem habuit in Damasco...

ADDITIO II. Plagae uerbera, que imponebantur a Iudaeis pro transgressione aliquorum preceptorum legis...

126. q. 5. c. & episcopi. Probabiliter dicunt aliqui, quod hanc excellentem uisionem habuit in Damasco...

Et no ege. Aug. in homel. Non fufficit mores in melius com...

NIC. DE LYRA.

Ne ite. refumatur. Tunc pofta fupra. Ne ite. cu &c. i. mentem meam affligi punitat.

ADDITIO I.

Hac uerba Apoftoli, cu dicit: Sive in corpore, sive extra corpus &c. diuerfimode a diuerfis exponuntur.

In eo. ca. ubi dicitur in Pofit. Et audiuit arcana uerba &c.

ADDITIO II.

Ex hoc quod dicitur hic: Et audiuit arcana uerba non ut haberet, qd Apoftolus uidit diuinam effentia.

Et audiuit arcana uerba non ut haberet, qd Apoftolus uidit diuinam effentia. Quae non licet hoi loqui, qd si licuiffet loqui, potuiffet ea enarrare.

GLOS. ORDINAR. CAP. XIII.

Deo. Cce tertiò hoc uerbum ad uos: In ore duorum vel trium testium stabit omne uerbum.

NIC. DE LYRA CAP. XIII.

Cce. Postquam Apoftolus multa locutus est coram uobis, hic conuenienter inuenitur contra coplic es suos.

in clara diuina effentia uifione. un ex hoc ostendit, qd Paulus uidit diuinam effentia.

REPLICA. In ca. xij. ubi dicitur de raptu Pauli, illud paf exponit Postillator sicut B. Aug. qd uidelicet in illo raptu uidit diuinam effentia.

licet me Deus apud uos, et luceam multos ex his, qui ante peccauerunt, & non egerunt poenitentiam super immundicia & fornicatione, & impudicitia, quam gesserunt.

tur tamen ad eam, qd quauis sit in diuinis tantu unicu uerbu perso nale, sunt tamen ibi plura relucetia in effentia diuina, quae est fin B. Aug. plena cim rationum uiuentium, ad quae artifex respiciens ne uideretur irrationabiliter operans, alia ratione condidit hoiem, alia ratione equum &c.

tertio inducit eos ad correptionem, ibi: Vosmet ipsos, Circa primum dicit: Ecce uenio. i. cito ueniam personaliter.

CAP. XIII.

Cce tertiò hoc uerbum ad uos: In ore duorum vel trium testium stabit omne uerbum. Prædixi enim, & prædico, ut præfens uobis: & nunc absens, his qui ante peccauerunt, & ceteris omnibus, quoniam si uenero, iterum non parcā.

perimentu queritis eius, qui in me loquitur Christus? Qui in uobis loquitur Christus? Qui in uobis loquitur Christus? Qui in uobis loquitur Christus?

Qui in uobis loquitur Christus? Qui in uobis loquitur Christus? Qui in uobis loquitur Christus?

et nos inf. Viuit & si prius infirmus. Nam & nos multo minores licet infirmi in illo, licet ad imitationem eius multa patimur a perfidis tamen uiuentibus.

REPLICA. In ca. xij. ubi dicitur de raptu Pauli, illud paf exponit Postillator sicut B. Aug. qd uidelicet in illo raptu uidit diuinam effentia.

non infirmatur, sed potes est in uobis. Nam & si crucifixus est ex infirmitate: sed uiuit ex uirtute Dei. Nam & nos infirmi sumus in illo, sed uiuemus cum eo.

nos probati & pareamus, sed ut uos, quod bonum est, faciatis: nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid aduersus uos, quod bonum est, faciatis: sed ut uos, quod bonum est, faciatis.

Non in deo. Non destruntur, qui corriguntur, sed correcti edificantur. Gaudete fra. i. tam bene operamini, ut uerum gaudium habere possitis.

NIC. DE LYRA.

Nam & si crucifixus est Christus. Ex infir. ex nobis assumpta. Sed vi. eternaliter. Ex uirtute. est. n. uerus homo & uerus Deus.

Idem enim hæc absens scribo: ut non præfens diuini agam secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi in ædificationem, & non in destructionem.

De cætero autem & gaudete in uobis, & in pacem. Salutate in uobis, & in pacem. Salutate in uobis, & in pacem.

tenet ecclesia. Alio modo habitat in homine quantum ad effectum, et sic est in eo per charitatem, de qua non potest scire certitudinaliter nisi per reuelationem: potest tamen cognoscere per coniecturam.

non infirmatur, sed potes est in uobis. Nam & si crucifixus est ex infirmitate: sed uiuit ex uirtute Dei. Nam & nos infirmi sumus in illo, sed uiuemus cum eo.

nos probati & pareamus, sed ut uos, quod bonum est, faciatis: nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid aduersus uos, quod bonum est, faciatis: sed ut uos, quod bonum est, faciatis.

Non in deo. Non destruntur, qui corriguntur, sed correcti edificantur. Gaudete fra. i. tam bene operamini, ut uerum gaudium habere possitis.

NIC. DE LYRA.

Nam & si crucifixus est Christus. Ex infir. ex nobis assumpta. Sed vi. eternaliter. Ex uirtute. est. n. uerus homo & uerus Deus.

Idem enim hæc absens scribo: ut non præfens diuini agam secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi in ædificationem, & non in destructionem.

De cætero autem & gaudete in uobis, & in pacem. Salutate in uobis, & in pacem. Salutate in uobis, & in pacem.

Gratia. Totam trinitate optat benedice eos...

Salutant uos omnes sancti. Gratia domini nostri Iesu Christi...

Salutate uos: quia per eorum desideria de uestra salute...

GLOS. ORDINAR. Alata sunt Gra. Galli enim in quendam Graecie...

Incipit argumentum in epistolam ad Galathas. Alatae sunt Graeci.

vt Iudaizarent tentati sunt. hos Apostolus reuocat ad ueritatem...

GLOS. ORD. CAP. I. Aulus Apo. Nomine officij terrorem inquit. Non ab. (vt quidam) ab apostolis electi...

Incipit epistola Pauli ad Galathas. CAP. I. Aulus apostolus non ab hominibus...

confirmacionem ubi: Videte qualibus literis prope finem epistola. Circa primum ponitur...

Galathia. Gratia uobis & pax a Deo patre nostro, & Domino Iesu Christo...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super Epistolam Pauli ad Galathas. CAP. I.

vt Iudaizarent tentati sunt. hos Apostolus reuocat ad ueritatem...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super Epistolam Pauli ad Galathas. CAP. I.

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super Epistolam Pauli ad Galathas. CAP. I.

vt Iudaizarent tentati sunt. hos Apostolus reuocat ad ueritatem...

A Minor. De destructione legis consequenter agit Apostolus. Et de leuitate...

errorem intendi eliminare. Et diuiditur in tres partes: quia primo contra...

in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo...

in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo...

in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo...

in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo...

in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo...

in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo...

in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo...

in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo...

NICOLAUS DE LYRA.

caro. Ho. ibi. Scietes at q n &c. Caro, ibi. ppter qd ex op. &c. a Quod si q. Be. Si nos reuera cognouimus, no posse iustifica...

exemplo, di. Si. n. que d. f. legalia que docui debere relinqui. f Ire. rex. i. obferuo tanq ne cessaria ad salutem, & alios ad hoc induco...

ad se minitler iusticie. Vel: Qd si q. Di xi, q ex opib. legis non est iusticia, qd si nos q in lege maiores fuimus: inu. fu in ea fuisse pec. q inde apparet, qa querimus in Christo iustificari. quia cur in Christo quereremus iusticia...

k Mor. sum. inqru euacuat legalia, sicut di ctu fuit Iere. xxxi. f. Ecce dies me. di. do. & feriam domui Israel & domui Iuda sedus nouum secundum pactum quod pepigi cum patrib. vestris. Per hoc enim q dicitur: No scdm pactu. p qd intelligitur lex Moisaica, ostē ditur quod per legem nouam erat euacuanda...

Christi. Confixus sum cruce in cruce Christi extrin xit in me ardorem peccati, ut iam ultra ad id non extendar. Sed. g Vno. In virtutibus vigorem bene operandi habeo.

v Si e. p. le. in. supple habetur. x Ergo Chr. gr. m. est. i. sine ca: ex quo sine hoc habebatur iusticia, qua facit hominem dignu vita eterna. Galathe vero habebat p...

NICOLAVS DE LYRA. a Quod si quae. aut. in. Chri. in. fide. Christi. b In. su. quod. est. si. hae. fides. non. iustificat. absq.ue. legalibus.

ADDITIO. Hoc q. d. f. Per legē legi mortuus sum. fm gl intelligitur q. plegē ve. te. spūaliter intellectuē mortuus sū legi, ne carnaliter in ea uiuam. Vel sic: Per legē mortuus sū...

GLOS. ORDIN. CAP. III. In. fen. Verba irascētis. O infensati Gal. q nec fe circuncuētos p. fudo agnosēt. An. q. o. Aug. In oculis & sētib. prudētū Xps mortē & diabolu dānal fe vī, n. ipse dānatu ē. vñ Ofeas: Ero mors tua o...

NIC. DE LYRA. CAP. III. Infensati Ga. Postquam Apostolus improbanū errorem de legalium obseruatione cum euangelio ex perfectione legis euā gelice: hic consequenter idem facit ex imperfectione legis...

oculis hoim oñdunt, q sunt. Df et fascino vulgo q nocet infantib. Dñr. n. quorūda oculi viſu vrētes dū & hic corū actus fascino dī: & p̄t fieri ut hūc pctō infertur dē mones. Sifr & inuidia tanq fascino vrie Inuidius. nō mō dō nocet, sed & his in qd aliqua bona esse incipiūt vñ Salomō: Fascinatio...

culo sui euangelij compulſus fuit eius diuinitatem declarare: ut dicit Hiero. in prologo super Ioannem. c Hoc tol. hic consequenter ponit rationem duplicem increpationis se cunda ibi. Tanta. Circa primum sciendum, q in primitiua ecclesia bapti zaris d. batur spiritus sanctus sub signo sensibili, per impositionem manuum apostolorum, sicut pat. r. Act. viii.

re: Ante quorum oculos Iesus Christus profcriptus ē, & in uobis crucifixus. Hō: solū uolo a uobis discere: Ex operibus legis spirituum accē pistis, an ex tū auditu fidei? Sic stultus estis, ut cum spiritu cōpēteris, nūc carne consummamini? Tanta passi estis sine causa, si tamē sine causa...

re: Ante quorum oculos Iesus Christus profcriptus ē, & in uobis crucifixus. Hō: solū uolo a uobis discere: Ex operibus legis spirituum accē pistis, an ex tū auditu fidei? Sic stultus estis, ut cum spiritu cōpēteris, nūc carne consummamini? Tanta passi estis sine causa, si tamē sine causa...

Qui ergo tribuit uobis spiritum, & operatur uirtutes in uobis, ex ope ribus legis, an ex auditu fidei? Sicut scriptum est: Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iusticiam. Cognoscite ergo: quia qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahe.

Qui ergo tribuit uobis spiritum, & operatur uirtutes in uobis, ex ope ribus legis, an ex auditu fidei? Sicut scriptum est: Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iusticiam. Cognoscite ergo: quia qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahe.

Qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahe. & iustificat gentes Deus, & prænunciāuit Abraham, quia benediceretur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahe. & iustificat gentes Deus, & prænunciāuit Abraham, quia benediceretur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahe.

Qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahe. & iustificat gentes Deus, & prænunciāuit Abraham, quia benediceretur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahe. & iustificat gentes Deus, & prænunciāuit Abraham, quia benediceretur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahe.

NICOLAVS DE LYRA. Christo per falsos apostolos in presētia eorum non aduertebant. ideo subditur: a An. quo. &c. pro est. i. condemnatus per falsos apostolos, asserentes uobis, q fides eius non sufficit ad salutē sine legalib. & sic condemnant eū tanq impotentē ad saluandū, cū tamen lex promittat de Christo uenturo ipsum fore saluatorem, ut patet per autoritatem, hic precedentem ca. in d. tam. Lex enim frequenter accipitur pro toto ve. Testa.

Quicunq; Christo per falsos apostolos in presētia eorum non aduertebant. ideo subditur: a An. quo. &c. pro est. i. condemnatus per falsos apostolos, asserentes uobis, q fides eius non sufficit ad salutē sine legalib. & sic condemnant eū tanq impotentē ad saluandū, cū tamen lex promittat de Christo uenturo ipsum fore saluatorem, ut patet per autoritatem, hic precedentem ca. in d. tam. Lex enim frequenter accipitur pro toto ve. Testa.

Quicunque enim ex. Quod intelligendum est no de operibus...

gentes. Non dicit scriptura in feminibus. sicut faceret, si G...

NICOLAUS DE LYRA.

de sunt, benedicentur cum fide...

Abraham. Quicunq; enim ex operi...

Scriptum est enim: Maledictus...

omnis homo, qui non perman...

ferit in omnibus, que scripta sunt...

in libro legis, ut faciat ea. Quo...

nam autem in lege nemo iustifi...

catur apud Deum, manifestum est,

quia iustus ex fide uiuit. Lex aut...

non ex fide, sed qui fecerit ea, uiuet...

in illis. Christus nos redemit de...

maledicto legis, factus pro nobis...

Maledictus omnis homo, qui pen...

det in ligno, ut & in gentibus bene...

dicto Abraham fieret in Christo Iesu...

ut pollicitationem spiritus accipia...

mus per fidem. Fratres secundum...

hominem dico, tamen hominis...

confirmatum testamentum nemo...

Vertical column of marginal notes on the left side of the page.

vult intelligi, ut illud vnum est Christus. dicit Ap[osto]l[us]. Non eni...

potest inueniri alius, qui omnes gentes benedixerit.

Hoc autem d. Hoc promisit Deus Abraham, hoc autem testam...

firmatum p[er] iuramentum dico & affirmo, q[uod] lex no[n] facit irritu[m], de...

qua non esset hoc putadu[m]: q[uia] data est tantum ad t[em]p[us]: q[uia] post...

multu[m] t[em]p[us] promissione facta Abra...

haec, lex data est de qua si esset benedi...

ctio, homines illius t[em]p[or]is Abraham Isaac...

& Jacob, non eam habuissent.

Lex non facta i[n] f[er]ru[m], quod faceret,

si per ea daretur benedictio. Promis...

sio. n. illa non dixit, q[uod] p[er] legem, sed p[er] se...

men. Quod si per legem benedictio, fru...

stra femini promisit, & frustra femem...

ipsum uenit Lex non facit irritu[m], q[uia]...

ua ualeret ad euacuanda[m] p[ro]missionem, q[uod]...

esset falsa, & Deus mendax. Euacuare...

tur. Nam si ex lege datur haec reditas. i.

eterna beatitudo, tunc non ex eo, q[uod]...

promissio dixit (destruit consequens)

sed ex promissione datur, q[uod] in parte...

ostendit, q[uia] Abraham, de quo constat, q[uod]...

in lege fuit, dedit Deus per re promi...

ssionem. i. p[er] Christum saepe promissum.

Quid igitur lex? Au. in libro retractatio...

ni. Osi cu[m] exponeret hoc capitulu[m] ita...

distinguendu[m] putauit, ut interrogatio e[ss]et...

Quid igitur lex? Ac deinde e[ss]et r[ati]o, Lex p[er]...

trau. &c. Q[uod] q[uod] n[on] abhorret a uero,

coaptauit puero mortuo, & surrexit mortuus. Hic est esse ang...

lic ille, in cuius descensu mouebat aqua, & sanabatur unus.

Hic est op[er]is sermo, q[uod] a regali. sed ben. uenit, du[m] mediu[m] sil...

quum teneret omnia. Primu[m] silentiu[m] fuit ante legem. fm sub lege.

tertiu[m] erit in gloria, Primu[m] ignorantia languoris. fm desperatio...

curacionis tertium adeptio sanitatis.

Ante legem namque homo morb[u]...

suu[m] non agnoscebat ideoque silebat...

nec quare abt[er] remediu[m]. Vt autem lex...

subintrauit, & ostendit languidiu[m] uul...

nera sua, mox ruptum est silentiu[m],

& coep[er]unt egri p[ro]ferre remediu[m]

Sed per opera legis ubi non est salus,

sanari uolentes, quod querebant in-

uenire nequib[us]. Tadem p[ro]ferat[ur] h[oc]...

uenerim per legem posse saluari uel...

iustificari, quasi per diuturnos clamo...

res fatigatus, & desperans rursu[m] lo-

qui cessauit, & subsecutus est fm silen...

tiu[m]. Tunc ergo omnipotens sermo...

psis, a regali. sed ben. uenit, du[m] mediu[m] sil...

entiu[m] in gloria, Primu[m] ignorantia languoris. fm desperatio...

curacionis tertium adeptio sanitatis.

Ante legem namque homo morb[u]...

suu[m] non agnoscebat ideoque silebat...

nec quare abt[er] remediu[m]. Vt autem lex...

subintrauit, & ostendit languidiu[m] uul...

nera sua, mox ruptum est silentiu[m],

& coep[er]unt egri p[ro]ferre remediu[m]

Vertical column of marginal notes on the left side of the page.

Vertical column of marginal notes on the right side of the page.

NICOLAUS DE LYRA.

Abraham dicitur sunt promissio. f. diuina per modum testamenti...

a Mundi. Aug. Quia lex non caelestia, sed terrena promitte- bat. vel transitoria, ut mundus. Vel in elementis sunt nomen...

si est, de quo & ipse est. sicut alibi. Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. A quo habet filius, ut sit Deus. Est enim de deo deus...

N I C. D E L Y R A.

a At ubi ue. ple. tem. o. i. tempus Christi in quo data est plenitudo spiritus sancti. Vel aliter. Plenitudo temporis. i. impletio temporis...

Deus. i. cognitionem sui nobis praestat. Non. n. a nobis est, qd nouimus eum. ab aeterno quidem nouit. sed tunc cognosce re dicitur...

Deus. i. cognitionem sui nobis praestat. Non. n. a nobis est, qd nouimus eum. ab aeterno quidem nouit. sed tunc cognosce re dicitur...

me occidere. Et dominus ad Loth. Non possum quicquam facere, donec illo in trocas. Non posse se dixit. quod sine dubio poterat per potentiam...

me occidere. Et dominus ad Loth. Non possum quicquam facere, donec illo in trocas. Non posse se dixit. quod sine dubio poterat per potentiam...

Filio. Quod natum est in te, nondum n. de illa natu erat, sic nascuntur partuuli in uisceribus ecclesie donec formati exeant. Aug. Filio. Itē incipit ostendere ex ipia lege, quare nō sit tenenda. Me imitami, quia filii mei estis. Vel non solum ex supra dictis probatur lex dimittenda, sed & autoritas ipsius le...

ter, am multarum. Et subauditur gentium. In mo. Quod in tali loco significat, q̄ contra alias gentes essent superbi, ad huc peregrinet. Sara sterilis significat, q̄ natura humani gnis peccato vitata, & ideo damnata nihil vere felicitatis in posterū merebatur. Itaque per reprobationem...

Gen. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Etio, quia affligebantur sub carnalibus obseruantis. Quia ster. Superba est sanctorum ciuitas, licet in quibusdā quos hic parit, adhuc peregrinet. Sara sterilis significat, q̄ natura humani gnis peccato vitata, & ideo damnata nihil vere felicitatis in posterū merebatur. Itaque per reprobationem...

Quae est mater no. Per baptismum enim regenerati filius ex ea. Scriptum est enim. Esau de hac generatione secunda. Latere scilicet, quae non pat. ecclesia de gentibus collecta, quae tempore neteris Test. erat sterilis ab operibus bonis. Exemple. in laudem dicitur. Et cla. corde ore pro gratia a filio. Quia mul. de. i. Genitricis ad fidem Christi conuersa, quae ante erat a Deo deserta, propter eius idolatriam. Magis quam e. quae ha. id est synagoga. quae in monte Sinai desponsata fuit Deo in lege susceptione. Nos hic consequenter magis adaptatur figura ad propositum, cum dicitur: Nos aut. scilicet Christiani. Secun. Itaque est ad similitudinem eius. Promissio. huius, genis per gratiam, non per naturam sicut Ismael. Sed qu. tunc is qui se. car. n. i. Ismael. Perle eum, qui se. spi. f. Isaac, qui natus erat secundum promissionem diuinam, spiritus a. Dei est. Deus. Perle q. de hac perfectione ne dicitur in Gen. xxi. q. secundum expositiones catholicas fuit corporalis. Nam Ismael, qui erat maior corpore & fortior Isaac, sub prelo l. l. debet eum ualio. secundum Hebraeos uero fuit spiritualis, quia inducitur Isaac ad aliquam, quae sapientia idolatriam. Dicitur n. Hebraice a libidem posita est aquinoxa a ludam & idolatriam. & dicitur Apostolus. uidetur esse magis consonum secundae expositioni, cum subditur: Ita & nunc. Quia p̄fendo apostoli suadebant Galathas Palatari, qd est simile ipsi idolatriam post euangelium proclamationem. Sed quid dicitur. Gen. xxi. i. Et ecce n. c. Et sic factus est ad hunc in de Agar & Isaac filio eius: qd figuratum fuit, p̄legis obseruantia cu obseruatoribus suis a consuetudine erat in aduētu Christi a. in iudicia. Ideo conuincit Apostolus. Itaque, huius seruanti legalium subiecti. Sed libe. id est militans ecclesia a talibus liberata. Quia h. Chr. nos h. qui per suam benedictam passionem legalia euacuant. In ca. iij. ubi dicitur in Paul. Quae sunt per allegoriam dicta. ADDITIO II. Licet in questione super prologū Gen. in ar. dicitur fuit, q. Epistola Pauli habent unum sensum hieralem, tamen nihilominus ipse Apostolus plures autoritates allegat in sensu mystico, sicut hic & in aliis locis. Fuit n. principalis doctor sacrae scripturae, ad quem pertinet exponere in quo sensu accipiuntur ueritates. sic etiam faciunt sancti doctores ecclesiae, qui licet in libris suis multas autoritates allegant in mystico sensu, ipsi tamen di. ca. sua secundum sensum hieralem tradunt. In eo. ca. ubi dicitur in Paul. De hac p̄secutione dicitur fuit Gen. xxj. ADDITIO III. Qualiter intelligitur hac p̄secutio Ismaelis cōtra Isaac hētur plene in additione super propriū locū. f. Gen. xxj. a. quae hū collōnat dicitur Apostoli in hoc loco. Ismael. n. ardebat Isaac, n. id est ipsum fuisse maiore natu & legitimum, & a Deo benedictū; sic & debebat se succedere in hereditate. ideo iridebat de magno seito facto ipsi Isaac in ablatione super quo Sara dixit Abraham: Eijce ancilla & filium eius. Non enim erit huius ancilla cum filio meo. q. d. non erit haeres Ismael, sicut ipse se iactat deridendo Isaac, quam tentionem Sara Deus confirmauit, dicens Abraham: Omnia que dixisti tibi Sara, audi uocem eius. Cuius rationem reddens subdit: Quia tu Isaac uocabitur tibi semen. q. d. Ismael sic filius tuus primogenitus non tamen haeres erit prout putas. Et haec expositio uidetur magis concordare cum sententia Apostoli in hoc libro. Ind. n. uidentes se fuisse primogenitos a Deo per susceptionem legis derident de Gentilibus. sed hoc q. credunt qd ipsos pertinet hereditas, quod tamen non est ita. nam in secundo filio. f. Isaac, qui secundum promissionem natus est, uocabitur semen Abraham. REPLICIA. In capi. iij. ubi dicitur. Quae sunt per allegoriam dicta Bar gen. dicit, quod quamuis Apostolus aliquando allegat autoritates sacrae scripturae in sensu mystico, ut hic, & in aliis locis & c. Sed hoc est contra Postil. & etiam contra ueritatem, nam Apostolus allegat huius scripturam, sicut uera est ad litteram. ipse tamen ut doctor principis docet.

Gen. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Et docet eam exponere per allegoria. Quod si quis exponeret idem allegatur de actibus et de allegoria...

Enim non fundentur predicti expositores sententiarum mysticam in allegoria Apostoli, sed in veritate textus allegati...

GLOS. ORD. CAP. V.

Tate. Sequitur: Si circumd. Aug. Circuncisio & cetera legalia ita natis & instituta no sunt noxia...

CAP. V.

Tate, & nolite iterum iugo seruitutis contineri. Ecce ego...

NIC. DE LYRA CAP. V.

Tate, & n. Postquam Apostolus suam de cessatione legalium ostendit multipliciter esse instam...

Vertical marginal notes on the left side, including 'Contra Iacob', 'In epistola ad Galatas', etc.

Pautus dico vobis: quoniam si circuncidamini Christus vobis nihil proderit. Testificor autem rursum omni homini circuncidanti se, quoniam...

Vertical marginal notes in the middle section, including 'Ergo ego P. & cetera', 'Tertium est oblatio...', etc.

Qui in lege iustificamini, a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide speramus iustitiam expectamus. In Christo Iesu neque circuncisio, neque praputium aliquid valet...

Vertical marginal notes in the middle section, including 'Sed fides, qua per dilectionem operatur', 'Currebatis bene', 'Quis ergo vos...', etc.

Currebatis bene. Quis ergo vos falcinavit veritati non obediens? Neminem confenseritis. Persuasio hanc non est ex eo, qui vocavit vos. Moticum fermentum totam massam corrumpit. Ego coho in vobis in Domino, quod nihil aliud faciamus in pietas. Qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicunque est ille.

Vertical marginal notes in the middle section, including 'In do scilicet per adiutorium Dei', 'Quod ni alia nisi veritatem evangelii', etc.

Vertical marginal notes on the left side of the bottom section, including 'Nemini concilietis', 'In Co. 5. d', etc.

Vertical marginal notes on the right side of the bottom section, including 'Quod', 'Manifesta', etc.

Ex quo a bi trandum est de alio quodam dici, qui vel cum apostolis fuerat, vel de Iudaeo tunc erat, vel ex Pharisaeis crederat...

Quod si spiritu ducimini &c. Hiero ad Aug. Ex quo apparet, quod sub lege est non dispensatiue sed vere, vt tu intelligas cum spiritum sanctum non habere...

Ego autem fratres si circuncisionem adhuc praedico, quid adhuc persecutionem patior? Ergo euacuatum abscindantur qui vos conturbant. Vos enim vocati in libertate estis: tantum ne libertatem in occasionem detis carnis: sed per charitatem spiritus seruite inuicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur. Diliges proximum tuum, sicut teipsum. Quod si inuicem mordebitis & comeditis, uidete ne ab inuicem consumamini. Dico autem in Christo. Spiritu ambulante, et desideria carnis non persequeris. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnis. Hec enim sibi inuicem aduersantur, ut non quaecunque uultis, illa faciatis. Quod si spiritum ducimini, non estis sub lege.

Vertical marginal notes on the right side, including 'De natu', 'labolium', 'labefactant', 'Dinosa', 'Tria bona', 'D', 'deat. 2. d', 'dud lunt', 'e. d. uero', 'sate cum.', etc.

Vertical marginal notes in the middle section, including 'Ergo ego P. & cetera', 'Tertium est oblatio', 'Sed fides, qua per dilectionem operatur', etc.

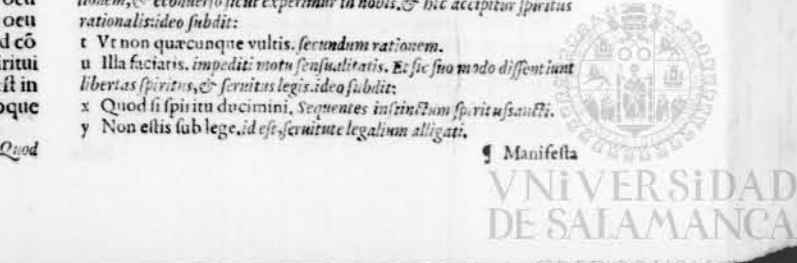
Vertical marginal notes on the right side, including 'Quod', 'Manifesta', etc.

Vertical marginal notes in the middle section, including 'In do scilicet per adiutorium Dei', 'Quod ni alia nisi veritatem evangelii', etc.

Vertical marginal notes on the right side, including 'Quod', 'Manifesta', etc.

Vertical marginal notes on the left side of the bottom section, including 'Nemini concilietis', 'In Co. 5. d', etc.

Vertical marginal notes on the right side of the bottom section, including 'Quod', 'Manifesta', etc.

atur ad ulteriora, & ne recedat pro suis tribulationibus...

de. Hos collaudat Apostolus scribēs eis ab urbe Roma de carcere per Tychicum diaconem.

gratiā data. Est igitur intentio apli Ephe Glos in bonis habitus confirmare...

Epistola Pauli ad Ephesios. CAP. I.

AVLVVS apostolus Iesu Christi per uoluntate Dei: sanctis oibus, qui sunt in Christo Iesu. Gratia uobis & pax a deo patre nostro, & do-

Incipit postilla super epistolam ad Ephesios. CAP. I.

Aulus apostolus. Hic incipit epistola pauli ad Ephesios. Que diuiditur in tres partes...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

In laudem gloria & gratia sue. Gloria gratiarum est eterna adoptio.

In dilecto filio. Ambr. Diligēs n Deus pi vnigenitum suū, et illis quis diligit...

In dispensatio. i. in plenitudine tēpis dispensati a Deo. i. in hoc tpe grā, quo implere pre ceteris tēpibz pmisssa vel prafigurata sunt...

Inflaurare. Aug. Instaurantur aut qm in caelis sunt...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Filius ueritatis, uel dilectio filii sui. In quo & uos, cum audistis uerbum ueritatis, uel dilectio filii sui...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

quo habemus redemptionem. & qua sit illa subditur: g Remissio pec. f. totalem in sacramento...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus...

Ad Simplic. lib. 1. qu. 2. tom. 4.

De p̄dēt. sim. lib. 1. c. 1. & 2.

Ad Simplic. lib. 1. qu. 2. tom. 4.

De p̄dēt. sim. lib. 1. c. 1. & 2.

De p̄dēt. sim. lib. 1. c. 1. & 2.

collatis qd de eorum beneficiis sentiat Apostolus subdit. qd...
a Memoriam Aug. Congruè pro iam datis præmittitur gratia...
b Ut Deus. Q. Ad impetrandum non obtemperat...

sicut pes est inferior pars corporis, ita in Christo inferior natura est humanitas, etiam quam angeli adorant.
m Et ipsum. Postquam commemoravit dignitatem Christi, ad nos redit, ostendens eius dignitatem ad nos pertinere.
ita exaltavit Deus Christum. Et hæc exaltatio eius ad nos pertinet, quia ipse talis est caput & nos corpus, ut ei participemus.

Titus cum essetis. Commemorat priora, ut in bonis humiliter et certum sit, quod inimici hæc data sunt, magis amicis dabantur, quæ Apostolus operatur.
GLOS. ORD. CAP. II.
T UOS cum essetis. Commemorat priora, ut in bonis humiliter et certum sit, quod inimici hæc data sunt, magis amicis dabantur, quæ Apostolus operatur.
CAP. II.
T UOS cum essetis. Commemorat priora, ut in bonis humiliter et certum sit, quod inimici hæc data sunt, magis amicis dabantur, quæ Apostolus operatur.

se excedit aliud nomen: Et de ista materia tractatur in additione sup Exo. iij. c. & spaliiter in secundo, tertio & quarto articulo. vide ibi.
REPLIC A.
In ca. i. ad Ephesios ubi postulat Deum proprio nomine ad quæ significante ipsum innominabilem, Burg. inflat cum nomine tetragrammaton &c. quæ circa iij. ca. Exo. somnauerat, quæ uide ibi pertractari.
NICOLAUS DE LYRA
CAP. II.
T UOS cum essetis. Hic consequenter Apostolus inducit Ephesios ad gratiarum actionem comparatiue.
CAP. II.
T UOS cum essetis. Hic consequenter Apostolus inducit Ephesios ad gratiarum actionem comparatiue.

Dispositio
Contiui
Cui pñs est actus, qd est spiritus
D
+ multam
+ vos
+ non per legem Moysi.
Tom vi. M 3 q tor Joh.

Iusticiam constituere uolentes planius aperit subdens: Ipsius enim &c.
Ad Hunc. Non hoc id dicit quia opera bona pia cogitatione facta fructu sunt, cum Deus reddat cuique secundum opera eius...

tor Job. vi. c. Nemo potest uenire ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum.
Vt ne quis, de propriis meritis.
Ipsius enim sumus factura, in esse natura.
Creati in Christo, in esse gratia.

Locus. Aug. Si affectu amas Deum prope es, si odisti, longe es.
Nō estis homines indigniores in fide, sicut olim recepti in lege.
Et adu. extraneia a Deo.
Ded estis c. i. cuiusdem iuris & dignitatis in sedem dei.

NIC. DE LYRA.

Quare ego doceo omnes gentes, baptizantes eos &c.
Qui non sunt supra deum est.
Et pacem his &c. f. iudicis, quoniam lex erat dispositio ad Christum, ut dicitur in supra in epistola ad Galathas.

Adue. quia idololatra & sine lege. Et ideo magis grati. b. Iudaei qui unum Deum colebant.
qui longe fuistis, & pacem his, qui...
prope: quoniam per ipsum habemus...
acceslum ambo in uno spiritu ad patrem. Ergo iam nō estis hospites, & aduenae, sed estis ciuies scelerū & domestici dei, superedificati super fundamentum apostolorū & prophetarum, in ipso summo angulari lapide...

CAP. III.

Qui tentus sum modo Romanus, sed et Iudeus & gentilis & seruus dei & hominis.
Paulus uinctus Iesu Christi pro uobis.
bis Genibus, si tamen audistis dispensationem gratiae Dei, quae data est mihi in uobis, quoniam secundum reuelationem notum factū est mihi in uobis, quoniam secundum reuelationem notum factū est mihi in uobis...

GLOS. ORD. CAP. III.

Vius rei gratia ego factus sum.
facta est pax & reconciliatio, hic ponit p q ipsi coadificati, quia Deus reuelauit salutem ad gentes pter, et misit eis p dicitur, & facit pater pro eis, ut magis sint Deo grati.
Ab ultimo autem incipit, di. a. Huius rei gratia, ut hac re gratia mihi, ut uos coadificemini. uel, pro gratia Dei implenda in hac re.
b. Sita. au. i. intellexistis gratiā, i. apostolatū dispensatum a Deo, qui scit quare me ad hoc officiiū elegit. Vel apostolatū, p quem diuersis diuersā pentamūs.
Ad. Pro hoc uult eos scire, quia Dei iudicio a Christo missus est predicare gentibus mylterium gratiae Dei.
Sicut scilicet, c. i. ple pax nra. Ibi naq; mylteriorū sibi reuelatorū sumā p modo dico sermone pstrinxit, nō tam totū q nouerat pferet, q ostendēs ex modo d. d. Et pr. Propheta qd priores pscierūt olim hoc de genib. q uocādā essent & futura participes domi Dei. sed hoc lauit, q sine lege salus eis p fidem. f. Xpi. e. Per euang. & c. Amb. Per praedicationem suam cognitum est donū Dei qd Deus dat gentibus iuxta operationem uirtutis suae, quae suscitauit Christum, in quo omnes salui sine opere legis.
f. Minister. Non enim est in eū, & ita nula mihi gratia reddenda, sed Deo.

NIC. DE LY. CAP. III.

Vius rei gratia. Hic consequenter Apostolus pro Ephesios orat deo, ut magis in bono proficiant.
Et diuiditur in duas partes, quia primo se dispotitum ad orandum ostendit, sed o orationē essundit, ibi: Propter quod, Primum ostendit ex tribus, s. ex sufficiencia, obligatione, & confidentia.
Secundum hoc diuiditur in tres partes, scilicet a ibi: Mibi omni. Tertia ibi: In quo habemus. Circa primum ostendit se sufficiencia per hoc quod ipse & alij apostoli fuerunt praeter ceteros diuinitus illuminati, & per consequens cognouerunt causam.

CAP. III.

causam debitam & tempus & modum orandi.
Primo ergo continet se praedictis dicens: a. Huius rei gratia, p. p. hanc uel immediate p dicitur, sed coadificemini in habitaculum Dei.
b. Ego Paulus uinctus, in carcere Romano.
c. Christi. Iesu. i. pro Christo Iesu.
d. Pro uobis dico, si scitis me esse apostolum uestrum, quod nemo ignorat, & cum pro apostolata uinctus tunc maxime pro uobis.
bis Genibus, si tamen audistis dispensationem gratiae Dei, quae data est mihi in uobis, quoniam secundum reuelationem notum factū est mihi in uobis, quoniam secundum reuelationem notum factū est mihi in uobis, quoniam secundum reuelationem notum factū est mihi in uobis...
i. Prout potestis legentes intelligere &c. quasi dicitur: Licet sit breuiter dicitur, tamen per illud potestis intelligere.
k. Prudentiam meam in mysterio Christi, i. scientiam meam ad prosequendum mysterium apostolatū mei in praedicatione euangelij Christi gentilibus.
l. Quod alijs generationibus non est agnitiū. &c. ante ipse apostolorum non fuit explicite cognitiū, nisi forte aliquibus paucis prophetis ueteris Testamenti, qui tamen non cognouerunt ita clare sicut apostoli & propheta noui Testamenti, q gentiles per Christū essent saluandi, sicut & Iudaei, quibus erat promissus, unde & Act. x. dicitur q spū sancto descendente in signo uisibili super Cornelium & alios Gentiles, qui erant cum eo, admirati sunt Iudaei, qui uenerant cum Petro de hoc, q gratia spū sancti communiuicabatur gentibus, sicut & ipis. ideo subditur:
m. Ille gentes coheredes, s. hereditatis aeternae, sicut & Iudaei credentes.
n. Et concorporales. i. conformatiter incorporati Christo.
o. Et compar. promit. Abrahā facta.
p. In Christo Iesu. i. implete.
q. Per euangelium. i. per receptionem euangelicā diuina participant dicta bona Gentiles.

Inuestigabiles. per suam natura, sed per gratiam & reuelationem sancti spiritus inuestigabiles sunt fidelibus.

sti adoptantur in filios. Homo autem dicitur pater uel natura uel auteritate, exempli, uel ratione beneficii

NICOLAVS DE LYRA.

Secundum gratiam uel gratiam eius. secundum donum gratiae Dei: quae data est mihi secundum operationem uirtutis eius. Mihi enim omnium sanctorum minimo data est gratia haec, in gentibus euangelizare & inuestigabiles diuitias Christi, & in lumine omnes, quae sit dispensatio faculae.

Secundum d. g. & non secundum proprium sensum. Secundum op. uir. in miraculis, quibus apostolica doctrina confirmabatur, Marc. vi. Illi autem profecti predicauerunt ubi; domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis. ideo dicit: Mihi e. Postquam ostendit se sufficientem ad orandum pro Ephesius, hic consequenter ostendit se ad hoc obligatum, quia erat Apostolus & pater eorum spiritualis.

Secundum d. g. & non secundum proprium sensum. Secundum op. uir. in miraculis, quibus apostolica doctrina confirmabatur, Marc. vi. Illi autem profecti predicauerunt ubi; domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis. ideo dicit: Mihi e. Postquam ostendit se sufficientem ad orandum pro Ephesius, hic consequenter ostendit se ad hoc obligatum, quia erat Apostolus & pater eorum spiritualis.

Secundum d. g. & non secundum proprium sensum. Secundum op. uir. in miraculis, quibus apostolica doctrina confirmabatur, Marc. vi. Illi autem profecti predicauerunt ubi; domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis. ideo dicit: Mihi e. Postquam ostendit se sufficientem ad orandum pro Ephesius, hic consequenter ostendit se ad hoc obligatum, quia erat Apostolus & pater eorum spiritualis.

Per fidem. Aug. Fides tua de Xpo Christus est in corde tuo. In claritate. Oro etiam ut radicati i. firmiter plantati. a similitudine arborum, quae quanto plus terrae figitur, tanto plus crescit, & uberius fructus reddat.

apparet. quae fixa terra occultatur. unde totum illud surgit, quod profunditate signat gratiae, in qua multorum ingenia coarctata id inuestigare conatur. Ambr. Ut possitis comprehendere, quod sit latitudo & c. id est immensum & inuestigabilem cognoscere Deum oia excedentem maiestate uirtutis sue.

Secundum d. g. & non secundum proprium sensum. Secundum op. uir. in miraculis, quibus apostolica doctrina confirmabatur, Marc. vi. Illi autem profecti predicauerunt ubi; domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis. ideo dicit: Mihi e. Postquam ostendit se sufficientem ad orandum pro Ephesius, hic consequenter ostendit se ad hoc obligatum, quia erat Apostolus & pater eorum spiritualis.

Ad patrem flecto genua mea. nominatum, ut det uobis secundum diuitias gloriae suae uirtutem corroborari per spiritum eius in interiori homine: & habitare per fidem Christum in cordibus uestris, in charitate radicati & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quae sit latitudo & longitudo, sublimitas & profunditas etiam supereminentem scientiam charitatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei. Ei autem qui potens est omnia facere & superabundanter quam petimus aut & intelligimus, secundum uirtutem, quae operatur in nobis, ipsi gloria in ecclesia & in Christo Iesu in omnes generationes seculi seculorum, Amen.

NICOLAVS DE LYRA.

secundum d. g. & non secundum proprium sensum. Secundum op. uir. in miraculis, quibus apostolica doctrina confirmabatur, Marc. vi. Illi autem profecti predicauerunt ubi; domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis. ideo dicit: Mihi e. Postquam ostendit se sufficientem ad orandum pro Ephesius, hic consequenter ostendit se ad hoc obligatum, quia erat Apostolus & pater eorum spiritualis.

secundum d. g. & non secundum proprium sensum. Secundum op. uir. in miraculis, quibus apostolica doctrina confirmabatur, Marc. vi. Illi autem profecti predicauerunt ubi; domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis. ideo dicit: Mihi e. Postquam ostendit se sufficientem ad orandum pro Ephesius, hic consequenter ostendit se ad hoc obligatum, quia erat Apostolus & pater eorum spiritualis.

secundum d. g. & non secundum proprium sensum. Secundum op. uir. in miraculis, quibus apostolica doctrina confirmabatur, Marc. vi. Illi autem profecti predicauerunt ubi; domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis. ideo dicit: Mihi e. Postquam ostendit se sufficientem ad orandum pro Ephesius, hic consequenter ostendit se ad hoc obligatum, quia erat Apostolus & pater eorum spiritualis.

secundum d. g. & non secundum proprium sensum. Secundum op. uir. in miraculis, quibus apostolica doctrina confirmabatur, Marc. vi. Illi autem profecti predicauerunt ubi; domino cooperante, & sermone confirmante sequentibus signis. ideo dicit: Mihi e. Postquam ostendit se sufficientem ad orandum pro Ephesius, hic consequenter ostendit se ad hoc obligatum, quia erat Apostolus & pater eorum spiritualis.

xxx annos Aug. Nō est aut fas dicere, quod in resurrectione accedat corpori magnitudo, quam non habuit, nec maiora corpora redigenda sunt ad modū dominici corporis. Penitent. multum de eis, cū nec capillus periturus sit. Nihil. n. detractum quolibet mō de corpore humano periturum est. Ita. n. modificali illa in vnoquoq; materies. ut aliq; ex eo non pereat. Et quod alicui de fuerit, ille tuppiaur, quod de nihilo fecit qd' voluit. Et si qui in parte aliqua enormiter abundavit, per totum spargetur. Indecorum quippe nihil ibi erit, sed quod futurum est, hoc decebit. Resurgent igitur corpora mortuorum sine ulla deformatate. Neque illa terrena materies, quae discedet anima fit caetera, ita resurrectione reparabitur, ut ea, quae dilabuntur, quamuis ad corpus redeant unde dilapsa sunt, ad eandem quoque corporis partes ubi fuerunt redire necesse est, alioquin capillis & unguibus immoderate & indecens magnitudo redderetur. Christus vnicus dicitur: Er in ueteri Testamento reges uengebantur.

antes, & circūferamur omni vōto doctum in nequitia hominum in astūtia ad circūuentōnem erroris. Veritatem autem faciētes in charitate: crescamus in illō per omnia qui est caput Christi, ex quo totum corpus componitur, & connexum per omnē iuncturā subministrationis corporis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque; mēbris augmentum corporis facit, in edificationem sui in charitate. Hoc igitur dico, & testificor tibi dōmino, tui ita amplius nō ambuletis, sicut & gentes ambulānt in uanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum: alienari a uita Dei per ignorantiam, quae est in illis, propter cecitatem cordis ipsorum: qui desperantes semetipsos tradiderunt impudēti in operatione immundiciae omnis in auaricia. Vos autem non ita didicistis Christum, si tamen illum audistis, & in ipso edocti estis, si cut est ueritas in Christo Iesu. Deponite uos secundum pristinam conuersationem ueterem hominum, qui corrumpitur secundum desideria erroris: Reuertit uos in uos secundum mentem uestrā, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus

in iusticia & sanctitate, que peccando perdidit.

Propter quod deponen. Exequitur partes ueteris & noui hoīs. A b Con proximo. et Gentili: quia oīs hō pxiūm cōditione primæ natiuitatis, uel spe conuersionis oīs dēputan proximus. c Irascimini. Be. i. indignamini uobis ipsi tanta uehementia ut peccare desistatis, quia super hanc iram non occidit sol iusticie, sed potius illi irradiat: Irascimini. Am. Quod est naturalis motus animi contra peccantes, sed ne modū excedendo peccatis asperius argueat. vñ Salomon: No li esse nimis iustus, quia est iustus qui perit in iusticia sua. Temperanda est ergo iusticia, ut & Deus iustitiae iniquos, ut alicui ex eis corrigantur.

m Oīs ser. hic consequenter ponit quartum de Oīs ser. malus, &c. Ex C abūditia n. cordis os lo. & iō sermo malus nō pcedit de corde benigno. Mar. 1. 2. Sed si quis sermo exeat de ore uelro. o Bonus supple fit. p Ad edificationem fidei i fidelium. ideo subditur: q Ut det gratia ut sit gratis. Et qd dēt hō magis nitare offensam Dei qd hōm. sū subditur: r Et non. con. spiritulm. Dei. ipsiū peccatis uelris ad iracundiam pronocando. f In quo signa. estis. per sacramentum baptisimi in quo charactē imprimitur. t In die r. Licet n. dies redēptionis humane generaliter fit oīs passiois Christi: quia tamen in baptisimo essentia huius passiois applicatur plenarie: cuius bapuzio specialiter, iō dicitur tunc dies redēptionis sue. Et quia baptisimus dicitur noua regeneratio, & per consequens totius malignitatis ablatio: subditur: u Omnis amā. quantum ad uancemem & odiū. x Iram. quantum ad uindictē appetitum. y Et indū. quantum ad diuiciam faciē. z Et clā. qm ad cōtentōē contra proximum. a Et blas. contra Deum. b Tollā uo. in Christo renouatis. c Cum om. mātē sic generaliter omne uitū excludat. Et per oppositū concluditur. d Effote au. imi. mē. bona communicanda e Misericordes. mutua in gentiam releuanda & in malis compatiendo. f Donan. in. offensas remittendo. g Si & Deus in Christo. per Christum. h Donauit uo. remissionem peccatorum.

NIC. DE LYRA. CAP. V. hie consequenter idem facit Saluatoris exemplo. Et primo proponit exemplum imitabile d. d. Effote au. imi. mē. quasi dicit aliter essetis filij degeneres, & per consequens a Deo reprobandi.

Nemo enim in. Qui manul esse sine corpore, no corpus sed...

de carne eius, que ante resurrectionem fuit passibilis & infirma...

De Gen. 22. Mem. 10. 2. Gen. 2. 2. d. Sicut Eua de Ada facta traxit ab eo...

uxores suas, ut corpora sua. Qui su am uxore diligit, seipsum diligit...

Ne enim ratione utens. Car. tuu o, ha. na & filius maceris...

in eodem ca. ubi dicitur in postilla. De carne eius & de ossibus eius...

NICOLAUS DE LYRA

ADDITIO III

GLOS. ORDIN. CAP. VI.

NIC DE LYRA CAP. VI.

Illy obedite paren. Sequitur: Primum man inter madata...

Illy obedite pare. Secundum hanc & iustitiam domini...

Infirm. Liberam facit seruitutem, qui seruit non timore sub...

Et subditur ratio. Scien. quia & il. & ve. do. est in ce. presidens equaliter dominis...

Quod cepit ex peccato. Non solum spiritibus & bonis...

ui obedite dominis carnalibus cum timore & tremore, in similitudine...

NIC. DE LYRA

ADDITIO III

Cum timore, id est reverentia: quod etiam comperit filij...

non est apud Deum. De cetero fratres timentes, aduersus mundi...

Et calcia Marcus dicit Apostolos calciaos sandaliis, uel soleis, ut neque pes sit tectus, nec nudus ad terram, id est ne oc...

Quod est uerbum Dei. Mat. x. c. Non enim uos estis, qui loquimini. sed spiritus patris uel filii, qui loquitur in uobis. Dicitur autem uerbum Dei gladius, quia percussus eum eo dividitur a uiciorum...

Et gladium spiritus. Aug. Verbum Dei gladius bis acutus, docens de temporibus & aeternis. Ilorum consolatio nem in veteri, istorum perfectionem in nouo Testamento promittens...

Et obsecrationem. que est cum expressione uel sacra, per quam petitio fit exaudibilis, ut cum dicitur. Per passionem tuam libera nos domine. & huiusmodi.

NIC. DE LYRA.

Et calcia pedes. i. affectiones. In preparationem euangelii p. i. ut sitis preparati ad predicandum euangelium Christi, quod annunciat pacem eternam.

Et obsecrationem. que est cum expressione uel sacra, per quam petitio fit exaudibilis, ut cum dicitur. Per passionem tuam libera nos domine. & huiusmodi.

ADDITIO.

Hoc quod dicitur, Detur mihi sermo in apertione oris mei, uideatur referendum ad illud, quod fuit a domino dictum Apostolis. Dabitur enim uobis in illa hora quid loquamini...

Incipit argumentum Ad Philippenses.

Et ppe ses sunt &c. Qui accipit uerbo predicationis ab Apostolo firmati in fide fuerunt, nec peius Apostolos receperunt, unde eos laudat Apostolus.

Argumentum in epistolam ad Philippenses incipit.

Philippenses sunt Macedones. Hi accepto uerbo ueritatis perstiterunt in fide nec receperunt falsos apostolos.

presens non potest, munit eos contra duplex bellum, tribulatorum, & pseudo predicatorum, ut omnia pro Christo sustineant aduersa cum humilitate sicut Christus fecit, & legalia a pseudo nunquam recipiant.

GLOSSA ORDIN. CAP. I.

Incipit Epistola Pauli ad Philippenses. Aulus More solito salutatio nem praemittit. Deinde gratias Deo agit pro eis, implorans eis maiora bona, ut & in uirtutibus crecentes ad perfectionem perueniant.

Epistola Pauli ad Philippenses incipit.

CAPVT I.

Paulus & Timotheus seruus Iesu Christi omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippi, cum episcopis & diaconibus: Gratia uobis & pax a Deo...

Gratias ago Deo meo in omni memoria uestra, semper in cunctis orationibus meis, pro omnibus uobis cum gaudio, & communicatione uestra in euangelio Christi a prima die usque nunc, & c.

Incipit Postilla uenerabilis magistri Nic. de Lyra super epistolam Pauli ad Philippenses. Aulus & Timo. Hic incipit epistola Pauli ad Philippenses. Quae diuiditur in tres partes. s. prefationem & profecutionem, ibi: Gratias, & consummationem: prope finem, ibi: Salutate. Circa primum...

Incipit Postilla uenerabilis magistri Nic. de Lyra super epistolam Pauli ad Philippenses. Aulus & Timo. Hic incipit epistola Pauli ad Philippenses. Quae diuiditur in tres partes. s. prefationem & profecutionem, ibi: Gratias, & consummationem: prope finem, ibi: Salutate. Circa primum...

Incipit Postilla uenerabilis magistri Nic. de Lyra super epistolam Pauli ad Philippenses. Aulus & Timo. Hic incipit epistola Pauli ad Philippenses. Quae diuiditur in tres partes. s. prefationem & profecutionem, ibi: Gratias, & consummationem: prope finem, ibi: Salutate. Circa primum...

Incipit Postilla uenerabilis magistri Nic. de Lyra super epistolam Pauli ad Philippenses. Aulus & Timo. Hic incipit epistola Pauli ad Philippenses. Quae diuiditur in tres partes. s. prefationem & profecutionem, ibi: Gratias, & consummationem: prope finem, ibi: Salutate. Circa primum...

Omni. san. i. per baptismum sanctificatis. In Christo. i. in primitiua. n. ecclesia, ut nomen Christi redderet magis autenticum, amabile & reuerendum, Apostoli baptizabant in nomine Christi, in quo tamen intelligitur tota trinitas: quia Christus Graece uelut Latine dicitur, & sic intelligitur filius uelut pater ungens, & spiritus sanctus in filio. Qui s. Philip. Nomen est ciuitatis in Macedonia, quam edificauit Philippus rex pater Alexandri magni: & a nomine suo eam denominauit.

tribuit que necessitas petit, seip. fati...

In omni loco coram principibus, vel quibuslibet...

utique; vere bonus, et tetragonus sine m...

Communicantes. Ambr. Inde gaudet, inde pascitur...

Omnia possit in eo, qui me confortat...

Veruntamen bene fecistis communicantes...

tribulationi mea. Sciatis autem & vos Philip...

pelles, quod in principio euangelij, quando...

Nulla. Rationabile n. est, ut accipientes...

Non enim iusti uel prophetae. Suscipere...

Non solum dum uos, sed etiam nos...

Quia & bona uestra, in quibus ego...

per uiam fructu, qui non nomine iusti, dato...

Prater quem nihil est querendum. Necessaria...

Nisi uos. Et in hoc commendat eorum...

Non enim tam gaudet subiectum esse...

Prater quem nihil est querendum. Necessaria...

Deus autem meus. Sicut me repleuistis...

impler. Non in terrenis, sed in gloria...

Non in terrenis, sed in gloria. Non in...

In lumine. id est per Deum, qui est...

Incipit argumentum in epistola ad Colossenses...

Argumentum in epistola ad Colossenses...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit argumentum in epistola ad Colossenses...

Argumentum in epistola ad Colossenses...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit argumentum in epistola ad Colossenses...

Argumentum in epistola ad Colossenses...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Gratias agi. Ostendit bona quae ceperunt...

Qui est uir magnae auiditatis. Scripsit...

ducit eos ad dicitur tendendum Christi euang...

Sicut & uita pure & uere, sicut p...

Quia Deus & pater, potest & uir...

Audientes. per Epaphram, ut habetur infra...

Pro uo. Quorum salutem desiderans...

Quia Deus & pater, potest & uir...

Fidem uestram in Christo Iesu. Quae est...

In spiritu. Quia pro spiritualibus...

Non carnalibus diligitis. Implemini in omni...

Et dilectionem, quam habetis in san...

In omni uir. Vos dico confortati a...

Non ignoent fidei uos. Sicut me repleuistis...

Quod peruenit ad uos. Per predicationem...

Deo in omni uirtute. Callitate & ceteris...

Non per seipsum. Sed ad necessarium usum...

Quod peruenit ad uos. Per predicationem...

Deo in omni uirtute. Callitate & ceteris...

Non per seipsum. Sed ad necessarium usum...

Quod peruenit ad uos. Per predicationem...

In lumine. id est per Deum, qui est...

Non per seipsum. Sed ad necessarium usum...

Quod peruenit ad uos. Per predicationem...

In lumine. id est per Deum, qui est...

Non per seipsum. Sed ad necessarium usum...

Quod peruenit ad uos. Per predicationem...

In lumine. id est per Deum, qui est...

Non per seipsum. Sed ad necessarium usum...

Quod peruenit ad uos. Per predicationem...

Incipit argumentum in epistola ad Colossenses.

Argumentum in epistola ad Colossenses.

bium erat quibus potius credendum...

Colossenses &c. Quibus non ipse Apostolus...

Colossenses sicut & Laodicenses sunt...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

GLOS. ORDINA. CAP. I.

Incipit epistola Pauli ad Colossenses. CAP. I.

Aulus. Solito more salutatione p...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Incipit Postilla Nicolai de Lyra super epistolam...

Evipuit nos de po. i. de inferno, in quo tenebatur a diabolo, Et tam ex proprio quam ex delicto Adæ.

In quo. id est per quem. Habemus redemptionem. A potestate diaboli.

Regnum si. Aug. de quo ipse dicit. Regnum meum non est de hoc mundo, non ait: Non est hic: Sed non est hinc.

Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transfuit in regnum filii.

Filius dilecti filii. Aug. Si charitas qua patet diligit filium, & patrem diligit filius, inestabiliter unione uel communionem demonstrat.

Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ.

Quia in ipso condita sunt universa, in cælis & in terra, visibilia & invisibilia. Sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates.

Quia in ipso. Hic consequenter ponit excellentias Christi quantum ad totum universum.

Redemptionem. Destructa potestate diaboli facultas libertatis, que nobis data est fuso illius sanguine.

Qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens.

Qui est imago. Aug. Aliter imago regis est in nummo, aliter in filio. Nos sumus nummus, in quibus imago Dei Christi filius.

Visibilia quantum ad creaturas corporales. Invisibilia quantum ad spirituales.

Caput ecclesie. Aug. Caput ecclesie i. corporis, quia ita se habet ad ecclesiam, sicut caput ad corpus.

Qui est prin. Ecclesie secundum diuinitatem, id est fundamentum ecclesie: quia omnes iustos, qui ab Abel utiue ad ultimum iustitiam generantur, uirtute diuinitatis & misericordie sue dono illuminantur.

NICOLAUS DE LYRA.

Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, id est de potestate inimici per mortem filii sui.

Qui est prin. Licet n. aliqui resurrexerint a morte ante Christum, ut Lazarus & plures alii, tamen non fuit perfecta resurrectio.

quo sunt omnes sensus personamani me, que totum corpus uiuificat.

diuinitatis omnem plenitudinem & per eum reconciliare omnia in ipsum.

Adhuc in ista uita. O Colossenses pacifici, quamuis essetis alienati, nihil cum Deo habentes, & inimici contradicendo.

quando alienati & inimici sunt in operibus malis, nunc autem reconciliauit in corpore carnis.

In uniuersis. Vel. Que tam noua creatura modo est sub celo.

reprehensibiles coram ipso. Sitamen permanetis in fide fundati & stabiles, & immobiles, a spe & timore.

Data est mihi. Vt impleam quod Deus praeordinauit de uobis, uos. In incarnationem saluari, ne uideatur falsus non esse promissa Gentibus.

ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus pro uobis, & adimpleo ea que defunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius.

Quia sustineo. Confitemini in ueritate euangelii.

quod absconditum fuit a seculis. Quia in seculis non fuerat reuelatum.

NIC. DE LYRA.

Complacuit & c. Toti trinitati. Omnem ple. gratia.

secundum dispensationem Dei. que data est mihi in uobis, ut impleam uerbum Dei, & mysterium quod absconditum fuit a seculis.

In habitum illi. Illa enim plenitudo data fuit a tota trinitate.

lis & generationibus. Nunc autem manifestatum est sanctis eius, & uobis.

Qui est prin. Licet n. aliqui resurrexerint a morte ante Christum, ut Lazarus & plures alii, tamen non fuit perfecta resurrectio.

uitis gloriæ sacramenti huius in genitibus, quod est Christus in uobis.

Exhibere. i. sanctificatos per baptismum in quo nobis plenarie communicatur effectus passionis.

Et immaculatos. In personis proprijs. Et itreprehe. A proximis.

Quod predicatum est in uniuersis. Per uniuersam creaturam intelligitur omnis homo, eo quod habet similitudinem cum omni creatura.

Quia in seculis non fuerat reuelatum. Quia in seculis non fuerat reuelatum.

Quia in seculis non fuerat reuelatum. Quia in seculis non fuerat reuelatum.

In carne mea. Et quia passiones sanctorum sunt ad bonum totius ecclesie, cuius sunt membra.

Quia in seculis non fuerat reuelatum. Quia in seculis non fuerat reuelatum.

Quia in seculis non fuerat reuelatum. Quia in seculis non fuerat reuelatum.

Marginal notes on the right side of the page, including 'tergia se', 'mente', 'Homo omni creatura', 'Hic', 'D', 'meis', 'Passiones Christi dupliciter dicuntur', 'notu face requis sunt diuini', 'ministrij arcana', 'Tom.vj.', 'O', 'Quem nos'.

Platoniorum libros ex Graeca lingua in latinam versos vidit... hic legi non quidem his verbis...

Spes gloriae, quem nos annunciamus, corripientes omnem hominem, & docentes in omni sapientia...

Docentes omnem hominem. In omni sapientia. Ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu...

GLOSORDIN. CAP. II.

Volens sequitur. Pro uobis. Non enim minus pro his, quos non uidit, quam pro his, quos uidit sollicitus fuit...

CAP. II.

Volens n. uos scire. Quia & his pseudo gratia pariter. Et pro his qui sunt Laodicis, & quicumque non uiderunt faciem meam in carne...

NIC. DE LY. CAP. II.

Volens enim. Haec est secunda pars principalis, in qua apostolus inducit Colossenses ad praecauendum pseudo apostolorum falsitatem...

Terrena. Terrenam, quae augmentis & subtilitate componitur & decipit, dum in uenimilibus causis & commenticiis reb...

Secundum elementa mundi, & non secundum traditionem hominum. Secundum elementa mundi, & non secundum traditionem hominum...

Secundum Christum. Quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & est in illo repletus...

NIC. DE LY. CAP. II.

Volens enim. Haec est secunda pars principalis, in qua apostolus inducit Colossenses ad praecauendum pseudo apostolorum falsitatem...

NIC. DE LY. CAP. II.

Volens enim. Haec est secunda pars principalis, in qua apostolus inducit Colossenses ad praecauendum pseudo apostolorum falsitatem...

NIC. DE LY. CAP. II.

Volens enim. Haec est secunda pars principalis, in qua apostolus inducit Colossenses ad praecauendum pseudo apostolorum falsitatem...

Vertical text on the right margin, including 'deprada...', 'ad abdu...', 'per deli...', 'putium', 'qd' erat...', 'nobis per...', 'decreta', 'qd' erat...', 'nobis per...', 'decreta', 'qd' erat...', 'nobis per...', 'decreta'.

In semet. in presentia sua maiestatis. b Triumphans illos. Aug. Morte sua. Vno quippe verissimo sacrificio pro nobis oblato, quidquid culpae erat, unde nos principatus & potestates adiuuata supplicia vite detinebant, extinxit, unde ergo accepit diabolus exterius potestatem dñi...

a Triumphans il. &c. quod dupliciter potest exponi. Vno modo referendo ly illos, ad demones quos deuicit. Alio modo referendo ad patres, quos sui triumphi fecit participes, ut sit sensus: Triumphans il, &c. id est triumphare faciens. b In se. id est per uirtutem propriam, & non alienam. Ex predictis...

In honor. Dei: cuius consilium in irritum ducitur, nec sanctorum, quorum fides destruitur & non sunt. Ad satirita quia multa eis subtrahunt. In superstitio. Amb Si mulata est religio, ut uideatur uera, quae falsa sunt: quae mentes in terra humiliat ne erigantur ad superna: & obest corpori...

GLOS ORDIN. CAP. III. Gitur si con. cum. Ch. Sequitur: a Quasi si. nō loco, sed merito excellentie. Quae sit. Spūalia, q̄ significantur p̄ carnales obseruatias. hae sunt uel gloria aeterna, uel q̄ ad eā ducūt. b Vita ue. ab. Hoc est tps̄ terrena amantū semp̄ est paratū. Cū aut̄ Christus apparuerit, hoc est tempus nostrum. c Mortificatio. Post rōnes de plenitudine Christi generalis exhortatio ad omnes de moribus subditur, ne ad priorem consuetudinem redeant...

Nunc autem NIC. DE LYRA. CAP. III. Gitur si con. Postquam. Apostolus inducit Coloffenses ad tenendum fidei ueritatem, & peccandum pseudo Apostolorum falsitatem, hic consequenter inducit eos ad seruandum uitaē sanctitatem, ipsos de moribus informando. Et dicitur in duas, quia primo facit hoc generaliter quo ad oēs, secundo specialiter quo ad aliquos status speciales, ibi: Mulieres. Circa primum sciendū, q̄ finis imponit nec est itaē his que sunt ad finem, & ideo primo instruit eos de appetitu finis, secundo de moribus ad hunc finem ordinatis, ibi: Mortificate. Circa primum dicit concludendo ex predictis. a Igi. si. c. Ch. p̄ fidē charitatem seruazā. b Quae sur. q. i. bona ecclesia desiderate. c Vbi Ch. est in dex. Membra enim debet sequi caput: Christus autem est caput ecclesiae, ut predictum est. & ideo fideles, qui sunt membra eius, debent eum sequi per desiderium, ut sic ei imitentur finaliter in celestibus per p̄m̄ obtentum.

puter aliquid tps̄ uitaē suae ad uacandum diuinis, sicut naturaliter inclinatur hō ad hoc, q̄. cūlibet rei necessarium in uita sua deputet aliquid tps̄, ut p̄ corporali refectioe & somno & aliis hmōi. Vñ spirituali refectioe qua mēs hoīs in Deo reficitur, aliquid tps̄ de putari habet: s̄m̄ dictamē naturalis rōnis, & sic habere aliquid tps̄ deputatum ad uacandum diuinis cadit sub p̄cepto morali. Sed in quantum in hoc p̄cepto determinatur speciale tps̄ in lignū creationis mūdi, sic est p̄ceptū ceremoniale. & ideo non obseruatur hoc p̄ceptum in noua lege, nec quantum ad diē, q̄a non dies sabbati, sed dies dñica celebratur: nec q̄tū ad modū obseruandi, q̄a in die dñica cibi coquantur & hoies itinerantur & alia huiusmodi fiunt. Obseruatio enim diei dñicae in noua lege, succedit obseruationi sabbati non ex uia p̄cepti legis, sed succedit ex constitutione ecclesiae & consuetudine populi Christiani. prout in predicta. q. Est etiam in obseruatione sabbati allegorica significatio, prout fuit figura Christi in sepulchro in die sabbati quiescentis. Est etiam in obseruatione sabbati moralis significatio prout significat cessationem ab oī actu peccati, & quietem mentis in Deo, secundum quam significationem est p̄ceptū generale. & sic in hac obseruatione sabbati significatio anagogica, prout, p̄ prafigurat quietem fruitionis Dei, quae est in patria.

Non quae su. in bonis terrenis ponēdo finem. & subdit rationem di. e Mor. e. c. peccato p̄ baptisū. & sic terrenis nō dētis ponere finem uestrū, sed in bonis celestibus, quae nō apparent in presenti. ideo subditur: f Et ui. n. s̄. g Ab. con. est cum Chri. in Deo. que consistit obiectiue in uisione deitatis principaliter, & humanitatis Christi secundario. ideo dicit Saluator. Hec est uita uestra, & quem misisti Iesum Chri. h Cum e. Chri. ap. in iudicio finali. i Vita ue. modo dēo. k Tunc, & uos ap. cū. i. in glo. q. d. tunc uita beata, quae modo uobis est abscondita, manifeste erit uobis exhibita. l Mortificate. Hic consequenter instruit eos de moribus ad beatitudinem ordinatis. & primo q̄tū ad deponendam uirtutem, s̄ dō q̄tū ad acquiritiōem uirtutis, ibi: Et induentes. Prima adhibet in duas: quia primo docet deponere peccata carnalia, secundo spiritualia, ibi: Nunc autem. Circa primum dicit: Mort. er. mē. ue. quae sunt uirtutes, quae pertinent ad presentem uitam, quae sunt uirtutes mortificandae per uirtutem uitae, ut natura seruetur ad seruendū Deū & uita uirtutum quae impediunt ingressum celestium, secundū quod dicitur: Non intrabū in eo aliquid inquinatum. ideo subditur: m Fornica. Quae est concubitus solui cum soluta. & per hoc multo fortius intelligitur adulterium esse deponendum. n Immundiciam. quantum ad peccatum contra naturam. o Libidinem. quantum ad oscula, tactus impudicos, & similia. p Concupiscentiam ma. Quia non solum alius exteriores sunt referendi, sed etiam interiores mentis. q Et auariciam. Quae est iniusta pecunie acquisitio. Pnde dicitur auarus, quasi auidus eris. Reponitur autem hoc inter carnalia uita quia formentum eis praestat, quia per peccata habentur cibi, & potus, s̄c̄t molles & huiusmodi ad luxuriam excitantes. r Quae est idolorum seruitus. i. similitudo idolatrie, in quantum auarus colit pecuniam suam studiose. s Pro. quae. n̄. n̄. predicta. t Venit ira Dei. i. eius indignitas. v Super filios inq̄. qui uitaē aliam non credunt. propter quod sine fr̄no uitaē praesentis carnalitatibus se exponunt. propter quod in persona eorum dicitur: Membra transitis est tempus nostrum & non est reuersio finis nostri: Venite igitur, & fruamur bonis &c.

In quibus. id est, inter quos. y Et uos ambulastis aliquando. scilicet ante conversionem uestram carnaliter uiuendo. Non Tom. vi. O 3 Nunc autem

Et minora ne hæc putentur non periculo... a Nunc au. Supra uenit grauiora, nunc...

g Nolite men. in. unus alterum sic decipi... Cum Christum recepistis, b Vt omnes fideles...

NIC. DE LYRA. a Nunc au. Hic consequenter induit ad deponendum...

in qua & uocati estis in uno corpore... a Nunc au. Hic consequenter induit ad deponendum...

o Omne quod qd precepit supra Deum laudari in corde... A in uerbis & in factis nomen Dei laudari, & exaltari...

o Pro uo. si ue. i. irrationabiliter excitare... o Pro uo. si ue. i. irrationabiliter excitare. & subditur ratio cum dicitur...

GLOS. ORDIN. CAP. III. D Omi. quod in. Boni qui imperant, seruuunt, quia non cupiditate...

NIC. DE LYRA. CAP. III. D Omi. Hic consequenter instruit dominos, di. Domi. quod in. est. utendo seruicio eorum rationabili...

a Ostium. i. os meum faciat aper- tum: quod ad hoc datum est, ut in- de prodeat uerbum. Apertum est, quando multa & magna dicit.

dōminum habetis in celo. Orationi in- state, uigilantes in eā in gratiarū actione.

Pauli, sicut & Titus ex Gentilitate con- uersus, ut dicitur est supra ad Gal. y.

NIC. DE LYRA. acriter stultiter feceris, secundum illud Potentes potenter tormenta pa.

re. Quae circa me sunt, omnia uobis nota faciet Tichicus charissimus frater, & fidelis minister & conuersus in domino.

Pauli, sicut & Titus ex Gentilitate con- uersus, ut dicitur est supra ad Gal. y.

a Ut illim. Ut sicut pro inobedientia istorum cessauit pro correptione accingatur.

ministerium, quod accepisti in domi- no, ut illud impleas. Salutatio mea

Salutatio mea. Hoc scripsit Paulus manu propria ad magis certitudinem, quod epistola esset ab eo missa.

Incipit argumentum. Thessalonicenses, qui facile ab Apostolo conuerfi, nec per tribulationes, nec per pseudoprocipuerunt moueri.

Argumentum in primam epistolam ad Thessalonicenses incipit.

alios corrigant. Scripsit autem ab Athenis. Interio Apostoli est prauos & incorrectos corrigere, et bonos ad perseverantiam aliorum & correptionem cohortari.

Incipit Epistola prima ad Thessalonicenses. CAP. I.

Incipit Epistola prima ad Thessalonicenses. CAP. I.

Gratia uos, in presenti. Et pax in futuro, ubi totaliter quietabitur a peccatis.

a Siluanus & Timotheus illorum praescribit salutatio, sed sensus & uerba huius epistolae solius Apli sunt.

AVLVS ET SILVANVS ET TIMO- theus ecclesiae Thessalonicensium in Deo

d Gratia uos, in presenti. Et pax in futuro, ubi totaliter quietabitur a peccatis.

Postilla eiusdem ad Thessalonicenses incipit. CAP. I.

Aulus & Sil. Incipit epistola prima ad Thessalonicenses, quae diuiditur in tres partes.

u Quales fu. in uo. pro. uos. q. d. talia mirabilia per nos non fecit Deus inter nos pro nobis, quia iam ante eramus in Christo firmati.

In epist. ad Coloss. 4. 4. 5. De conse. di. 4. c. fal.

Sap. 6. 4

† 1. Ti. 4. b

† coopera- tij.

† anxie la- borans

† congrega- tionem tea q. scri- pta est ex Laodicea.

Domini nostri Iesu Christi.

† Ep. 1. 1. 1.

† Ap. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† certitudi- ne

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

† H. 1. 1. 1.

domini contumelias pati.
Ea Servus Deo &c. A Deo pueri, ut fer...

Quod fecit spiritus sanctus.
cum gaudio spiritu sancti, ita vt fa...

Non solum, sed in omni loco, regionum G...
circumiacentium.

Quantis, h. Quod non pseudo. c. Vt nobis ministraretis.
neq; ab alijs, cum possemus vobis tene...

Prædicauimus vobis euangel. &c. C.
gratis, cum tamen sumptus de iure poss...

NIC. DE LYRA.

persecutionem etiam a civibus suis, ut h...
Peru in fine sequen. capi.

Adiacecem. b. Non solum sermo, sed peritico fi...
dei, que est ad Deum tantum, ut est in martyribus.

Ad nos. b. Ad nos.
Quoniam enim accepit. a non per pre...

Quoniam enim accepit. a non per pre...
at. ut enim accepit. a non per pre...

Quoniam enim accepit. a non per pre...
at. ut enim accepit. a non per pre...

GLOS. ORD. CAP. II.

Am & ipsi scitis.
a Quia nō. Hoc de illo scitis, qnō fuit in pserita...

aduersis eos consolatio. Et diuiditur in duas partes: quia primo facit hoc...
p conformitate ad ipsum se dō p conformitate ad ecclesiam Ierusalem...

Ad nos. b. Ad nos.
Quoniam enim accepit. a non per pre...

Ad nos. b. Ad nos.
Quoniam enim accepit. a non per pre...

Ad nos. b. Ad nos.
Quoniam enim accepit. a non per pre...

CAP. II.

In Philipp. Amb. Presura q hic come...
morat, passus est propter spiritum phy...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

NIC. DE LYRA. CAP. II.

Am & ip. Poquam. Apollolus reddidit Theffalonicenses be...
nolos de bonis eorū gratias agēd. hic cōsequēter idē facit in...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ip. Poquam. Apollolus reddidit Theffalonicenses be...
nolos de bonis eorū gratias agēd. hic cōsequēter idē facit in...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Am & ipsi scitis fra...
tres introitum no...

Et misit ad maiorem coronam istorum est, quia iterum eo absente...

abundantius festinamus faciem vestram videre cum multo desiderio...

Sed in hoc faceret autem modum impediret, et similiter glorie ego non lo in hoc dicere...

NIC. DE LYRA. Abundantius te, id est dispositum festinamus venire ad nos ad uestram consolationem.

Vos enim estis gloria nostra & gaudium. Sed in hoc faceret autem modum impediret...

Ne forte tentauerit &c. i. diabolus, qui semper nititur per tentationes suas bonos subvertere.

GLOS. ORDIN. CAP. III.

Ropter quod non &c. Sequitur. Ad con. propter hoc ipse venire desiderauerat.

CAP. III.

Ropter quod non sufficiens amplus, placuit nobis remanere Athenis & ministrum Timotheum fratrem nostrum & ministrum Dei in eua...

Et inanis fiat la. no. si vos subuerterit, quod absit. Nunc autem. Hic consequenter ponitur utilitas reuersionis, cum dicitur...

NIC. DE LYRA. CAP. III.

Ropter quod. Postea ratione mittendi nuntium, hic consequenter cum mittit. Et diuiditur in duas partes...

in tribulationibus istis. Ipsi enim facti sunt, quod in hoc positi sumus. Nam & cum effemus apud uos...

Et inanis fiat la. no. si vos subuerterit, quod absit. Nunc autem. Hic consequenter ponitur utilitas reuersionis...

NIC. DE LYRA. CAP. III.

Ropter quod. Postea ratione mittendi nuntium, hic consequenter cum mittit. Et diuiditur in duas partes...

in tribulationibus istis. Ipsi enim facti sunt, quod in hoc positi sumus. Nam & cum effemus apud uos...

Et inanis fiat la. no. si vos subuerterit, quod absit. Nunc autem. Hic consequenter ponitur utilitas reuersionis...

NIC. DE LYRA. CAP. III.

Ropter quod. Postea ratione mittendi nuntium, hic consequenter cum mittit. Et diuiditur in duas partes...

in tribulationibus istis. Ipsi enim facti sunt, quod in hoc positi sumus. Nam & cum effemus apud uos...

Et inanis fiat la. no. si vos subuerterit, quod absit. Nunc autem. Hic consequenter ponitur utilitas reuersionis...

NIC. DE LYRA. CAP. III.

Ropter quod. Postea ratione mittendi nuntium, hic consequenter cum mittit. Et diuiditur in duas partes...

in tribulationibus istis. Ipsi enim facti sunt, quod in hoc positi sumus. Nam & cum effemus apud uos...

Et inanis fiat la. no. si vos subuerterit, quod absit. Nunc autem. Hic consequenter ponitur utilitas reuersionis...

Sine qua. ne uos de malis conque ramini, uel ita innocentes, ne quis de uobis possit cogeri...

stram ad uos. Vos autem Dominus multiplicet & abundanter faciat charitatem uestram in inuicem...

Sine qua. i. sine reprehensione aliqua. In sanctitate ante Deum. id est in sanctitate uera...

GLOS. ORDIN. CAP. III.

De cetero. Hactenus patet uia pfectis in sua uel in illorum tribulatione...

CAP. III.

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

CAP. III.

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

NIC. DE LYRA. CAP. III.

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

CAP. III.

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

CAP. III.

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

NIC. DE LYRA. CAP. III.

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

CAP. III.

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

CAP. III.

De cetero ergo fratres. Rogamus uos & obsecramus in domino Iesu...

a Dies d. hic dies est hominis pro libitu suo, sed tunc erit dies dñi.
b Sicut fur in itinere veniet malis tuc, qd & in obitu cuiusq; sit. Sicut fur no dico die, sed nocte, cu latenti uenit, & homines dormiunt, tunc omnia furripit: ut qui diutem se putabat, euigilans nihil inueniat. Ita multi hic bene securi, nihil boni se habere tunc inueniet. Propter hoc incepit de temporibus, ut monet eos cauere sibi, ne ita deprchendatur. Angu. Non ergo post quantu eps hoc futurum sit, sed quo futurum sit, opus est scire, ut curent filij lucis esse, & parato corde uigilare, qui nolunt ab illa hora, sicut a nocturno fure cõprehedi. Nam si ad cauetu hoc malu i. ne hora dñi tanquã fur inueniat imparati, opus est nosse temporu spacia, nõ diceret Apostolus nõ esse opus, ut hoc scriberet, sed potius scriberet hoc esse potius iudicaret. nunc autem non opus esse illis monstrauit: quibus sufficiebat ut scirent, imparatis atq; dormitibus horã dñi scirent, sicut a nocturno fure cõprehedi. Nam si ad cauetu hoc malu i. ne hora dñi tanquã fur inueniat imparati, opus est nosse temporu spacia, nõ diceret Apostolus nõ esse opus, ut hoc scriberet, sed potius scriberet hoc esse potius iudicaret. nunc autem non opus esse illis monstrauit: quibus sufficiebat ut scirent, imparatis atq; dormitibus horã dñi scirent, sicut a nocturno fure cõprehedi.

bus. Propter quod melius uidetur reduci ad tempus dominationis Antichristi, quando obtenta ciuitate & templo ostendit se tanquã sit Deus. ut dicitur in epistola sequenti. & tunc satellites eius gaudebunt de potestate domini sui. sed repentinus superueniet eis interitus, quia cito subnabitur Antichristus cũ maxima parte sui exercitus. Nec obuiat huic expositioni, q; dominatio Antichristi & eius subinatio precedentem diem iudicij, de qua frequenter prius facta posterius narratur. Secũdo exponenda est littera die mortis sic: De temporibus autem & momentis, in quibus debeat mors uenire, non indiget ut scribamur uobis, q; d. quia non scriberem uobis, nisi illud, quod iam scitis. quod est totaliter incertum, ideo subditur. Ipsi. n. scitis per experientiam quoti die uidentes. Quia dies domini. i. mortis, que dicitur dies domini, quia tunc ueniet ad partem culare iudicium ipsius morientis ratione supra dicta. Sicut fur in nocte. i. repente & ex improviso. ideo subditur. Cum. n. dixerint homines mundani. Pax & securitas credentes diu uenire in delitijs temporalibus & temporali pace. Repentinus superueniet interitus. q; mortis corporalis. Sicut dolor in utero habentis, quantum ad penam inferni. Et non effugiet: quia in inferno nulla est. De hoc ponit exemplum Saluator de illo, qui dicebat anime sue. Anima mea, habes multa bona reposita in multis annis, quiesce comede & bibe & epulare. & dicit ad illum dominus: Stulte, hac nocte repetent animam tuam a te, quia autem congregasti, cuius erunt? Vos autem. Hic conuenienter Apostolus reddit Thessalonicenses cantos contra diem iudicij generalis. quia sicut dicitur. Quis quis in morte inuenit, scilicet iustus aut iniustus, talis in iudicio presentabitur. Caute uero ad hoc est: ut homines semper sint parati per bonam uitam ad recipiendum mortem: hoc autem fit per hoc, quod bene ad seipsum se habet, & ad proximum et ad Deum, propter quod ad hoc tria inducit Apostolus. Et secundum hoc diuidit in tres partes, que prosequendo patebunt. Igitur ad primum inducit, dicens. Vos autem fratres non estis in tenebris. scilicet in tenebris infidelibus.

NICOLAUS DE LYRA
a Scitis quia dies domini. id est dies iudicij, qui dicitur dies domini, quia tunc Christus apparebit dominus, qui in primo aduentu apparuit ut seruus.
b Sicut fur in no, non per hoc intelligendum est, quod Dominus uenturus sit ad iudicium tempore noctis, sed magis clara die, sicut in celum ascendit. Act. 1. b. Hic Iesus, qui assumptus est a uobis in celum & c. sed quia ueniet subito hominibus hoc non preuenientibus.
c Cum e. di. & c. Gl. super locum istum dicit, q; intelligitur de socijs Antichristi, qui post mortem eius credentes se esse in pace & securitate, facientes festa & conuiuia exercebant per diuersa loca. Sed istud non uideatur conuenienter dictum, quia glo. promittit, q; Antichristus subnabitur, & maxima pars sui exercitus peribit cum eo. propter quod non est uersimile, quod remanentes se debeant in tanta securitate & iocunditate, sed magis in timore. & sic uidetur glo. sibi ipsi repugnare. Item uidetur esse contra dictum commune doctorem & sanctorum, qui dicunt conuenienter, quod mortuo Antichristo & falsitate eius manifeste detecta, omnes gentes conuertentur ad Christum. & sic non remanebunt aliqui in fella Antichristi. Nec potest dici sustinendo gl. premissam, quod illi, qui fuerant de fella Antichristi pre dicta festa & conuiuia faciant, eo quod sint conuersi ad fidem Christi, quia de ipsis dicentibus: Pax & se, subdit Apostolus:
d Tunc repen. eis super. intre. Quod non potest exponi de bene gaudentibus

Sicut & ceteri. qui sunt increduli.
o Sed uigile. per attentionem mentis ad ea, que sunt salutis.
p Et lo. fi. ex parte corporis, utentes temporalibus ad naturã sustentationem, & ad bonam sensuum dispositionem.
q Qui enim dor. in uoluptatibus & peccatis.
r Nocte dor. scilicet ignorantia. Nam ignorat omnis malus, secundum quod dicit, Philo. 1. i. i. Eibi.
f Et qui eb. sunt. immoderate utentes bonis corporalibus. Vnde dicitur ebrius a bria, quod est mensura, quasi extra mensurã positus.
t Nocte e. sunt. scilicet ignorantie ratione dicta.
u Nos autem. Et patet ex dictis sententia.
x Induti lorica. h. Sicut enim lorica efficitur ex pluribus iuncturis inuicem se complementibus, sic fides integratur ex pluribus articulis ad inuicem connexis.
y Et char. que est forma fidei. sicut autem lorica protegit corpus, sic fides charitate formata protegit animam a demonum insultibus.
z Et ga. ipem. fa. Sicut enim galea munit caput, quod est superior pars ipsius corporis, sic spes superiorem partem animæ, ipsam ad celestia eleuando.
a Quoniam non po. nos Deus in iram. i. in damnationem eternam.
b Sed in ac. salu. i. ut acquiramus uitã beatã ex operibus meritorij.
c Per domin. no. i. sine cuius adiutorio nullũ opus pot. esse meritorium.
d Ut siue ui. uiuendo corporali.
e Siue dor. mortis corporalis somno.
f Simul cum illo uiua. uita gratia, que est in anima immortalis.

Propter

Si etiam spes æternæ salutis ad superna tendens, ut galea meæ tem obuoluit, non ledetur a temporali appetitu.
a Vt habet. d. ab. u. & c. Haimo. necessaria eis ministrando, & reuerentiam dignitatem exhibendo. Quid enim prodest honor sine fructu habere. Sicut diuitia negligentiam pariunt salutis, ita egenis dum saturari querit, utilitas declinat. Ideo in alia epistola presbyteros duplici honore esse honorandos.
b Rogamus autem uos fratres. Haimo. Hic admonet prelatos, ut tubictorum im probitatem & impatiam patienter ferant, dum in aliquo contra eos murmurant.
c Malum pro ma. Tunc n. malũ pro malo redditur, si corrigendus non corripit, sed praua dissimulatione negligit. d. Semper. Vel generaliter ad omnes semper gaudete.
d Sine inter. i. semper iuste uiuite, & eterna desiderate. Aug. Inustus enim nunq; definit orare, nisi desinat iustus esse. Semper orat qui semper bene agit. Ipsum enim desiderium bonum oratio est. Et si continuum est desiderij, continua est oratio. Vel.
f In Christo. est ostensa uoluntas Dei, qua hæc fuerunt in Christo, in quo nihil Deo displicuit.
g Spiritum. Quia uoluntas Dei est facere hæc omnia, uos maiores q; habetis p spiritũ donũ intelligentia nolite abscondere, quo merito & uos pderetis. Vos subditi pphetias illorum nolite spernere, tñ nõ oia idiseret accipiat sed probate id est ratione discutite, & quod bonum inuenitur, tenete. Spiritu. ex. i. sic ut spiritu sanctus ad horam quid reuelat, noli phibere loq; quod sentit. Vel spiritum sanctũ qui datus est nobis non quãtum in se, sed in nobis extinguimus, dum peccando fugamus.
h Ab omni ipe. m. Solent enim spiritus immundi fallaciter dicere bona, & in ter hæc subinducere praua, ut per hæc quo bona sunt, accipiantur & mala. i. Ipsi. au. Deus. p. Ego ita prelatos & subditi moneo, ipse autem Deus qui potest.
k Spiritu. Ratio seruetur integra, non consentiendo carni.
n In aduentu domi. Hoc est usque ad finem uitæ.
l Et aut. id est sensualitas integra seruendi rationi.
m Et corpus. ut nihil agatis eius ministerio, unde aliqui coqueratur. Aliqui in uinatur anima per cogitationem malam & est mūdum tñ corpus. Iõq; spũ integrũ in hoc die esse debere. Si aut mala uita uel cogitatio intercedat, nõ erit integer spũ. Spũ et. a. et. cor. Aug. Tria posuit qb; hõ cõstati spũ, aiam, & corpus. l. illud, quo intelligimus, & illud quo uiuim, & illud quo uisibiles & contraçtates sumus, quo rursus uel dñr, ga sepe aia cũ spũ nominatur. Vel: Spũ posuit p donis suis i. gra ipũ q; data est in baptismo, seruetur incorrupta & integra, ne nostro uitio uel immūdia corumpatur uel fugatur. Nam dũ agit homo que odit spiritum sanctũ, recedit ab eo gratia eius penitus, uel minuitur.
n Sine quer. ait. Aug. Nõ sine peccato de perfectione iusti hominis. Aliud est esse sine pctõ, qd de solo in hac uita iugiter dictum est. Aliud est esse sine qrela, qd de multis iustis est in hac uita dici potuit. Quia est quidam modus bonæ uitæ, de quo et in ista cõuersione iusta querela esse nõ possit. Quis enim iuste querit de homine, qui nemini malum uult, q; q bus pot fideliter cõsulit, nec cõtra cuiusquã iniurias tenet libidine uindicãdũ ueraciter dicat. Sicut & nos dimittimus

debitoribus nostris. & tñ coipfo q hoc dicit, sine peccato se non esse declarat in multis enim of. omnes.
Fidelis
NICOLAUS DE LYRA
a Prop. q. cin. in laboribus uisę psẽtis.
b Et ad h. uerbis bonis & exemplis.
c Si. & fa. semper iamen proficicdo in istis.
d Ro. au. Hæc est fida p. in qua inducit Thessalonicenses ad hoc q; bene se habeant ad proximum, & primo ad presbiteros eos honorands, di. Rogamus au. uos fra. ut non ostendendo per effectum uos nosse prelatos debite eos honorando, tam ratione uita, quã ratione doctrina. ideo subditur:
e Et in uos, ideo sunt pra ceteris diligendi quanto spiritualia corporalibus sperantur. Prop. q. o. il. d. uestra salute ordinatum.
g Pacem. ha. cum eis. obediendo eis humiliter & deuote. Secundo hortatur eos, ut bene se habeant ad imperfectos, dicens:
g Rogamus au. uos fra. cor. charitatie, i. Inquietos, i. riuosuos & contentiosos, h. Confolamini pulilla. id est in tribulationibus deficientes.
i Suscipite infirmos & corpore, infirmitates eorum quantum secundum Deum potest fieri supportando. Quando enim ex tali supportatione insolemunt, eos non uideat supportare, quia hoc esset malum uitæ.
m Patientes estote ad omnes. non solum fidei, sed etiam infidelis. Et intelligitur ista patientia quantum ad actum animi in teriore, quantum autem ad exteriorem. f. de se habendi se nel suauis repetendis rem, uel iniuriam a iudice, non semper expediat, uel testis ex hoc audacia malefaciendi tribuatur, nisi ex tali supportatione malis malum, uel uere graue scandalum oriatur.
n Videte ne quis ma. pro malo alie. red. hoc enim est uindicare seipsum, quod semper est malum. unum nullis sit, quod in sua cassi tamen aliquis non habeat superiorem iudicem, sibi inuicia factam debet uel pot punire, nõ tamẽ inuere uideat, sed zelo iusticia.
o Sed semper quod est bonum sectamini in inuicem. i. fideles ad infideles.
p Et in omnes. i. etiam erga infideles.
q Semper gaude. in do. & si non actu, quem oportet aliquando interuoluptatem in somno, tamen in habitu. Et eodem modo intelligitur quod subditur:
r Sine intermissione orate. Vel hoc referendum est ad bonos ad hoc aptas uel confitentis, quorum nulla est intermissione.
f In omnibus prosperis & aduersis.
g Gratias agi. Deo. qui aduersa ordinar ad salutem uestram, sicut & prospera. & hoc per meritum uestræ petitionis, sicut patet de sancto Job. & subdit causam.
u Hæc est uo. Dei & c. cui est in omnibus obtemperandum.
x Spui. Hæc est tertia pars in qua hortatur eos bene se habere erga Deũ dicens: Spiritum. scilicet deuotionis erga Deum.
y Nolite extin. per immoderatam curam rerum temporalium.
z Prop. i. expositiones scripturarũ sacrarũ. Nolite sper. q; frequenter reuelatur intel lectus simpliciter q; occultatur prudẽti. Mar. xii. d. Abscondisti hæc a sap. & pnd. & c. Verunt tamen quia expositores aliquando deficiunt, ideo subdit:
a Oia au. pro. i. dicta eorum d. sentite.
b Qd bo. est. r. Contra multos qui in locutionibus & predicationibus mala dicta melius retinent, quam uita.
c Ab om. ipe. ma. ab. u. Non solum enim abstinentum est a malo, sed etiam ab eo, quod habet apertam malitiam propter scandalum uitandũ, sicut quosque delectatur illud, quod est licitum.
d Ipse au. de. p. autor & dator pacis.
e Sancti. uos per om. id. corpus & ad animam pertinentia.
f Vt int. sp. ueliet & c. Et dicitur spiritus quantum ad superiorem animam parum, & anima quantum ad inferiorem.
g In aduen. do. ad iudicium.

Tom. vj. P ¶ Seruetur

12. 96. s. de forma. 6. sed q. de. & ho. de. c. cum ab omni. De eo qui co. con. v. c. uenit. s. Cum igitur.

In gra. id est per gratiam, quam de- E dit, speramus aeterna. Vel, gratia non merito nostro. In cap. ij. ubi dicitur in Postil. Quia secundum testimonium Saluatoris Marth. xxiij. b. Appropinquante Antichristi tempore abuadabit ini- quitas.

ingratia & exhortetur corda uestra, & confirmetur omni opere & sermone bono. niens putas inueniet fidem in terra? & loquitur de perfecta fide prout in glo.

ADDITIONO

Secundum testimonium Saluatoris prope aduentum Christi secundum, fides deficiet in multis. Legitur enim Lu. xvij. b. Veruntamen filius hominis ueniens putas inueniet fidem in terra? & loquitur de perfecta fide prout in glo.

ADDI-

GLOS. ORDINAR. CAP. III.

Orandum est horra, ut dignetur Deus doctrinam suam infatigabili cursu dirigere & transfundere per ora apostolorum in aures audientium, & ab auribus in corda, ut competantur malorum seditiones. Unde subdit: b Utli. ab im. A pseudo, ne nostros seducant, uel nobis infidias tendant. Vel Liberemur ab im i. infidelibus. qui resistunt uerbo Dei, necstant in portu qui etis. Et malis, qui persequuntur infideles. Io dico, liberemur, qa nondum acceperunt ocs fidem per me, qui accepturi sunt. Vel ocs, qui importuni no hnt fidem. sed uos qui habetis, confirmabit Deus, unde subdit: Fidelis &c. d Non enim om. est si. nec uobis orantib. ocs sunt credituri, sed tm pordinati in uitā aeternā, pdestinati in adoptio nē filiorum. Non enim om. &c. Io aut Deus per orōnes credentiū nōdū credentes credere facit, ut ostendat quia ipse facit. Nemo est n. tā imperitus, tā ingenio tardus, qui non uideat deu facere, qd rogari se pcepit ut faciat. Et sciendū, quia posse hre fidē sic posse hre charitatē natura est hoim. hre aut fidem, sicut hre charitatē gra est fidelium. sed cū uoluntas credendi alij preparatur a dño, discernendū est quid ueniat de mīa eius, & quid de iudicio. Vniuersa. n. uiuē dñi, mīa & ueritas. Inuestigabiles igitur sunt, & misericordia, qua liberat gratis, & ueritas, qua iuste iudicat. Denunciat. De curiosis incipit & ociosis, monens bonos ut eos corripiant. f Ipsi enim. Et cum illi haec non faciāt, debetis uitare. Vel. Non ambulāt fm traditionem. Sciis n. quō me habui, qd in illis non uidetis. Q. Nō est opus ut exponā uobis eam traditionē, qa eā scitis, q non inquieti, ut qui aliena negocia curant, uagantes hac illa. Sed ut nosmetipsos &c. Notādū, quia Apłs nō solum uerbis docebat, sed hor tabat & factis. Idonci. n. magistri est q docet uerbis, operib. expiere. Esti. n. manifeste uera esse non ignorentur q docētur. tm si negligi ceperint q magistro, nō facile pñciunt. Audiētib. n. magis opa sua dē q uerba. Ideo q magis pconijs remunerandi sunt, q negligētib. magis de solis uerbis pficiunt. Apłs ergo forma erat his & q tenues erant subltātia in plebe, ut discerent libertatē suā non amittere. uñ & Salomon: Raro, inquit, inferes pedem ad amicū tuum, ne fatiatus tui oderit te. Qui n. frequentat ad alienā mensam conuenit, ocio deditus adletur necesse est pascenti se, cum religio nra ad libertatem hoies aduocet. b Quo si quis non uult operari. Aug. de opere monachorum. Dicunt quidam de operib. spiritualib. hoc Apłm precepisse, alioquin si de opere corporali hoc diceret, in quo uel agricola: uel opifices

CAP. III. E cetero frēs orate a pro nobis, ut sermo b dñi currat et clarifice tur, sicut & apud uos, ut & liberemur ab importunis & malis hoibus. Nōn. n. omniū est fides. Fidelis autē i Deū est, qui confirmabit uos & custodiet a malo. Confidim? autē de uobis i fratres in dño, quoniam quā precimus, & facitis: & facietis. Domin? autē dirigat corda uestra in charitatē dei & patriētā Christi. Denunciamus aut uobis fratres in nomine domini nri Iesu Christi, ut subtrahatis uos ab omni frē ambulatē inordinatē, et non scdm traditionem, quam acceperunt a nobis. Ipsi. n. scitis, quē admōdū oporteat nos imitari. Qm non inquieti fuim? inter uos, neq; gratis panē māducauim? ab aliquo: sed in labore & fatigatione nocte & die operātes: ne quē uestrū grauaremus. Nō quasi nō habuerimus potētē, sed vt nosmetipfos formam dāremus uobis ad imitatū nos. Nam & cum essemus apud uos, hęc denūciabamus uobis: quoniā si quis non uult operari, nec manducet. Audiemus enim quosdam inter uos ambulare in inquiete, nihil operātes, sed curiosi agētēs. His autē q eiusmodi sūt, denūciamus & obsecramus in dño Iesu Christo, ut cū silentio operantē suum panem māducent. Vos

opifices laborant, uideretur sentire aduersus dominum, qui in euangelio ait: Nolite solliciti esse, quid mandu. &c. Sed superflue conatur & sibi & ceteris

NIC. DE LYRA. CAP. III.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

ADDITIONO

et ceteris caligine obducere, ut quod utiliter charitas mouet, non solum facere uelint, sed nec intelligere, cum multis aliis locis epistolam quod hic sentiat apostolus praefatum doceat: Vult. n. seruos Dei corporali operari unde uiuat, ut non contempnant ecclesiam nec necessaria petere. Nec est contra illud quod praedictum est: Nolite solliciti esse quod manducetis. Nō enim hoc dicitur est, ut non procurent quod necessitati fiat esse, unde honeste poterunt, sed non ista intueant, nec per ista faciant quod quod euan-gelium praedico facere iubent: Curio agē. hoc factum abhorret disciplina dominica. corum. n. Deus uenter est, qui facit da cura necessaria sibi prouident. Nolite deseri. Quia & si operentur, prout tamen nonnullis indigere. Et ideo monent, ne illi, qui habebant, unde seruis Dei necessaria praerent, hac occasione pigrescerent. Non enim in reprehensione ueniunt, qui humanus est in largidone, sed hic, qui cum possit laborem terre, ociose uult uitam agere. Quod est si in omni epistola. Propter adulteros scripturarum, manu sua in fine omnium epistoliarum salutationem se subscribere testatur, ut sub nomine eius nulla epistola accipitur, quae non fuerit manu eius subscripta.

NIC. DE LYRA. CAP. III.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

NIC. DE LYRA. CAP. I.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

NIC. DE LYRA. CAP. I.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

Incipit argumentum in epistola prima ad Timotheum. Imotheum instruit & docet de ordinatione episcopatus et diaconii & omnis ecclesiastica disciplina scribens ei a Laodicia per Tichicum diaconem.

Ab Fabulis & genealogis. August. Hæreticus qui iam inimicus legis & prophetarum, existimat Ap[ostol]m hoc loco diuina elo...

quod digni ei necessaria est lex? Sed id data est, ut uel reum puniret, vel peccare uolentem coerceret. Iustus uero, & si ea non eger, utitur...

NICOLAVS DE LYRA.

utitur, ut sic esset in autoritate alius, & futura attestaret factis. Quomodo bona si non iusto posita? Sed iam iustus non eger...

NICOLAVS DE LYRA.

Hoc est corpus meum, quod pro uobis tradetur. hoc facite in meam commemorationem. Sic de alijs ceremoniis suo modo. Quamquam autem ad iudicialia precepta, lex non ordinat ad aliquam figuram...

Con. aduers. leg. et cap. 1. Rom. 8. Inf. 4. b. Gal. 3. c. 1. diuersa Rom. 1. c. 1. cum Matt. 22. d. Finitis Rom. 1. c. 9. Trac. de lau. di. char. 9. Dilectio. 1. c. 1. De Doctrin. Christi. 1. c. 1. c. 40. 3.

Proph. 1. c. 1. D. 1. c. 1. 2. c. 1. 3. c. 1. 4. c. 1. 5. c. 1. 6. c. 1. 7. c. 1. 8. c. 1. 9. c. 1. 10. c. 1. 11. c. 1. 12. c. 1. 13. c. 1. 14. c. 1. 15. c. 1. 16. c. 1. 17. c. 1. 18. c. 1. 19. c. 1. 20. c. 1. 21. c. 1. 22. c. 1. 23. c. 1. 24. c. 1. 25. c. 1. 26. c. 1. 27. c. 1. 28. c. 1. 29. c. 1. 30. c. 1. 31. c. 1. 32. c. 1. 33. c. 1. 34. c. 1. 35. c. 1. 36. c. 1. 37. c. 1. 38. c. 1. 39. c. 1. 40. c. 1. 41. c. 1. 42. c. 1. 43. c. 1. 44. c. 1. 45. c. 1. 46. c. 1. 47. c. 1. 48. c. 1. 49. c. 1. 50. c. 1. 51. c. 1. 52. c. 1. 53. c. 1. 54. c. 1. 55. c. 1. 56. c. 1. 57. c. 1. 58. c. 1. 59. c. 1. 60. c. 1. 61. c. 1. 62. c. 1. 63. c. 1. 64. c. 1. 65. c. 1. 66. c. 1. 67. c. 1. 68. c. 1. 69. c. 1. 70. c. 1. 71. c. 1. 72. c. 1. 73. c. 1. 74. c. 1. 75. c. 1. 76. c. 1. 77. c. 1. 78. c. 1. 79. c. 1. 80. c. 1. 81. c. 1. 82. c. 1. 83. c. 1. 84. c. 1. 85. c. 1. 86. c. 1. 87. c. 1. 88. c. 1. 89. c. 1. 90. c. 1. 91. c. 1. 92. c. 1. 93. c. 1. 94. c. 1. 95. c. 1. 96. c. 1. 97. c. 1. 98. c. 1. 99. c. 1. 100. c. 1.

mus oipotentissime Dei uoluntati aliqd derogare. Non est credendus oipotens aliqd uoluisse fieri, qd factu non sit. Sed ita intelligere debem qd scriptu est. Vult oes hoies sal. fieri. Nullus sit salu, nisi que uelit. Nō q nullus hoim sit, nisi que saluū fieri uelit, sed q nullus saluus fiat, nisi quem uelit. Et iō
Ideo uult. b. Christi, qui est uia ueritas & uita. saluus fieri, et ad agnitionem ueritatis uenire. † Vnus enim Deus, & un⁹
† re diff. c. quonia 90 dist. c. cum ad verum. De pgn. d. i. c. multi plex.

Mediator Dei & hominum homo Iesus Christus, qui dedit † redemptio nem semetipsum pro omnibus nobis. Cuius refumionum temporibus suis confirmatum est, † in quo positus sum ego † predicator & Apofolus. Veritatem dico, non mentior. Quod uos in fide & ueritate or, doctōr Gentium in fide & ueritate. Volo ergo uos orare in omni loco, leuantes uos manus sine ira & discipulatione. † Similiter autem & mulieres in habitu † ornamento cum ueracundia & sobrietate ornantes se, & non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, uel ueste preciosa: sed quod de

In fi. & ueritate. id est in his, que pertinent ad fidem, & mores, in quibus consistit ueritas uita. Volo et. u. Hic consequenter docet orandi modum, quantum ad populum episcopo subiectum. Et primo quantum ad uiros di. Volo et. u. orar in om. Non solum in ecclesia, sed etia alibi opportunitate habita. Leuantes pu. Et dicit puras ab operibus iniquis, & leuantes, ut per hoc despectu eleuatio mentis in Deum interius. Motus enim animæ interioris redoundat in corpus exterioris. Sine ira ad proximum, quia orans debet habere cor quietum. Et discipulatione. id est abstinentia ad Deum, non dubitans de eius exauditione. dummodo tamen oret pie, perseveranter & pro se, quia si non sit tim exaudiat in effatu, exaudietur tamen tempore competenti. Secundo quantum ad mulieres di. Similiter autem & mulieres, supple orare uolo. In habitu ornato, id est decenti & honesto. Cum uerecun. que est præsiosum ornamentum in fronte & mulieris, quo caret frons meretricis. Tere. iij. b. Frons mulieris meretricis facta est tibi, quia noluit erubescere. Et sobrietate, gressu decens. Ornantes se. non curiose, ideo subditur: Non in tortis crinibus, i. crispatis & capitibus non uelatis. Aut auro, id est auro ornamentis. Aut mar. affixis aureo uel argento, uel in uestibus confutis circa colum & manus. Vel ueste preciosa. & ista sint intelligenda ultra modum status aut persone, que sunt curiositatis & incitant ad peccatum luxurie. Sed quod decet mulieres promittentes, scilicet habere uestes simplices & honestas. † Promitten-

bus nec impetrat, nec recta de se facit credi. Mulier in si. Orandi officium dixit conuenire omnibus, & qualiter, & pro quibus & quare, & quod ubique oratum sit. Nunc dicit, q docendi officium solis uiris conueniat, & quales ad illud debeant ordinari determinat. In silentio. Augu. Si loquitur, magis ad luxuriam irritatur & irritat. Doce a. m. & c. Amb. Ecce non solum habitu humile et honestu habere muliere docuit, uerū et autoritate docendi ei negauit, & subiucendam uiro precipit, ut tā habitu q obsequiis, sub pūate sit uiris, ex quo trahit originem. Adm non est se. Cū n. puaricationem dicat Apłs in similitudine puaricationis Adā, sed uicū tū negat uir & interrogatus nō ait: Mulier seduxit me, sed dedit mihi & cōedi. Mulier uero ait: Serpēs seduxit me. Hāc autē seductione, pprie appellauit Apłs p quā id, qd suadebat cū salūm esset, uerū putatū est. Cōp Deus lignū illud i tangerē prohibuit, q serpens tāq eis diuinitatē in uideret qua eos hoies fecerat. Sed etiam Adm scruitore latere nō poterat sollicitauit aliqua experiedi cupiditas cū muliere uideret accepta illa esca n esse mortuā, nō tū cū arbitror, si iam spūali mēte pedit erat ullo mō credidisse, qd diabol⁹ suggererat. Iō ait: Adā nō est seduxit prior, nec i eo, i quo mulier, ut illud crederet uerū: Eritis si cut dii. Sed putauit utruq: fieri posse, ut & uxori morē gereret, & p pniam ueniā haberet. Minus ergo peccauit, q de pnia, & Dei mīa cogitauit. Postq n. mulier seducta māducauit, eiq: dedit, ut sit edere, noluit eā cōstricare, q crederet sine suo solatio cōtabescere, & a se alienatā oino interire, nō qd carnali uictus concupiscētia qd nō uisens, fed amiceabili quādā beneuolentia, qua plerūq: fit, ut offendantur sed non offendat amicus, qd eū facere nō debuisse diuine inigē uultu indicaui. Ergo alio quodā mō et ipse deceptus est. Inexperts n. diuina snax in eo falli potuit, ut ueniale crederet commissum. Sed dolo illo serpēno, quo mulier seducta ē, nullo mō illū arbitror potuisset seduce. Saluabitur a. Et si mulier fuit eā pēti, tū saluabit nō solum uirgo & cōtinēs, sed et nupta & si nunq ab ope nuptiarū cessās, sed per gene. si. incēdens, ab hoc mōdo exierit si per. m. si. di. & fa. ut prater proprium uirum alterum non cognoscat. Cum sol. tēpātia, ut proprio ēt uiro tēpate utat. Vī ex his uerbis

NIC. DE LYRA. Adm enim p. i. o. p. o. ita q pecunia nō expēditur in talibus uanis & curiosis, sed in operibus pietatis, qd ēt esse ornamenta mulieris. Mulier in si dif. fa. predicatore in ecclesia & a uiro suo in domo. Cum omni subiectione. i. humilitate. Docere an. mulie. non permit. quia docere ēt opus sapientis. si pientia uero nō uiget in mulieribus de communi cōsu. Neque domina. in ui. f. sum. Sed esse in fide. non contradicendo, sed in leuīs & honestis et obediendo. Quod declarat per. primū hominē & faninam, dicens. Adam enim p. i. o. p. o. ita q pecunia nō expēditur in talibus uanis & curiosis, sed in operibus pietatis, qd ēt esse ornamenta mulieris. Mulier in si dif. fa. predicatore in ecclesia & a uiro suo in domo. Cum omni subiectione. i. humilitate. Docere an. mulie. non permit. quia docere ēt opus sapientis. si pientia uero nō uiget in mulieribus de communi cōsu. Neque domina. in ui. f. sum. Sed esse in fide. non contradicendo, sed in leuīs & honestis et obediendo. Quod declarat per. primū hominē & faninam, dicens. Adam enim p. i. o. p. o. ita q pecunia nō expēditur in talibus uanis & curiosis, sed in operibus pietatis, qd ēt esse ornamenta mulieris. Mulier in si dif. fa. predicatore in ecclesia & a uiro suo in domo. Cum omni subiectione. i. humilitate. Docere an. mulie. non permit. quia docere ēt opus sapientis. si pientia uero nō uiget in mulieribus de communi cōsu. Neque domina. in ui. f. sum. Sed esse in fide. non contradicendo, sed in leuīs & honestis et obediendo. Quod declarat per. primū hominē & faninam, dicens.

GLOS. ORDINA. CAP. III.

Delis sermo. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, quasi dicat. Non est desiderandum, propter officij dignitatem, sed propter auiam laborem, qui est ordinatus ad bonum Dei, & proximi salutem. Unde dicitur ab epi, quod est supra, & scopos, intentio, quia debet superintendere saluti plebis sibi commissæ. Dicit autem hic aliqui, quod per episcopatum intelligit sacerdotium, quod est etiam officium intendendi salutem populi sibi commissi, quia immediate post agit de stadiatione, ut patet in littera. & non est uerisimile, quod scribendo de stadiatione, statim transfret ad statum diaconi sacerdotio pretermisso. Alii dicunt, quod Timotheus erat factus primas, eo quod ecclesia Ephe. sine uero principalis totius prouincie, in qua erant multi episcopi per Timotheum instituerentur, propter quod Apostolus instruit eum qualis sit inueniendus in episcopum, dicens. Oportet ergo epi. esse. Potest tamen conuenienter dici, quod instruit eum de uero quod sub nomine episcopi sacerdotis officium comprehendit. quia sicut est dictum. ad officium utrisque pertinet s. perintendere populo, magis tamen extenise ad officium episcopi, scilicet in tota diocesi sua, ad officium uero sacerdotis in parochia. Sic igitur docet qualiter sit inueniendus in utroque officio, dicens. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse id est sine notabili defectu & integræ fame. ista tamen conditio, & alie sequentes magis relucere debent in ipso episcopo, quam in sacerdote curato.

NIC. DE LYRA CAP. III.

Delis sermo. Hæc est tertia pars, in qua instruit Timotheus de uero officio ad episcopum pertinente, qui est ordinare gradus ecclesie. Et diuiditur in duas partes, quia primo pascitur

Delis sermo. Hæc est tertia pars, in qua instruit Timotheus de uero officio ad episcopum pertinente, qui est ordinare gradus ecclesie. Et diuiditur in duas partes, quia primo pascitur

CAP. III.

Delis sermo. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet b. rat, bonu opus desiderat. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, quasi dicat. Non est desiderandum, propter officij dignitatem, sed propter auiam laborem, qui est ordinatus ad bonum Dei, & proximi salutem. Unde dicitur ab epi, quod est supra, & scopos, intentio, quia debet superintendere saluti plebis sibi commissæ. Dicit autem hic aliqui, quod per episcopatum intelligit sacerdotium, quod est etiam officium intendendi salutem populi sibi commissi, quia immediate post agit de stadiatione, ut patet in littera. & non est uerisimile, quod scribendo de stadiatione, statim transfret ad statum diaconi sacerdotio pretermisso. Alii dicunt, quod Timotheus erat factus primas, eo quod ecclesia Ephe. sine uero principalis totius prouincie, in qua erant multi episcopi per Timotheum instituerentur, propter quod Apostolus instruit eum qualis sit inueniendus in episcopum, dicens. Oportet ergo epi. esse. Potest tamen conuenienter dici, quod instruit eum de uero quod sub nomine episcopi sacerdotis officium comprehendit. quia sicut est dictum. ad officium utrisque pertinet s. perintendere populo, magis tamen extenise ad officium episcopi, scilicet in tota diocesi sua, ad officium uero sacerdotis in parochia. Sic igitur docet qualiter sit inueniendus in utroque officio, dicens. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse id est sine notabili defectu & integræ fame. ista tamen conditio, & alie sequentes magis relucere debent in ipso episcopo, quam in sacerdote curato.

In enan. lo. pra. ca. 17. post med. lo. ca. 23. post me. i. 9.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other works and lists of numbers.

tam intentio Itaque & studio cognoscendae veritatis nemo...
E prolietur, quod ad laudabile pertinet otium. Locus vero...
tam intentio Itaque & studio cognoscendae veritatis nemo...
E prolietur, quod ad laudabile pertinet otium. Locus vero...

¶ a Vnius uxoris uirum. f. post baptismum. Si enim ante baptismum...
¶ b Sobrius in cibo & potibus.
¶ c Ornatum in moribus.
¶ d Prudentem in agilibus.
¶ e Padicum. i. honestum in exteriori gestu.

¶ a Ecclesia. Multorum conuocatio ad vnius Dei cultum.
¶ b Columna. i. In se bene sublimens veritatem ne corruat, licet...
¶ c Sacramentum. d. res occulta. Idem & mysterium. Sacram ergo...
¶ d Magnum. quia magnitudinis eius non est finis.

quod dicitur sacramentum pietatis. Ex maxima pietate, & oculata...
¶ bene ministraverint, & gradum sibi...
¶ ciam in fide, quae est in Christo Iesu...
¶ Hec tibi scribo fili Timothee, sperans me uenire ad te cito.

NIC. DE LYRA.

¶ a Gradum sibi de ac. i. merentur, q. sicut sacerdotes, ubi...
¶ b Et multam fidem. f. habendi finaliter ut...
¶ c In h. p. f. idem Iesu Christi.

GLOS. ORDINAR. CAP. III.

¶ Pritus autem manifeste. d. Quae sibi futura spoliatus...
¶ no tacet, dicens futuros perferre doctrina uiros, ut...
¶ vtramonita ecclesia sit sollicita, ne ab hmoi ho...

NIC. DE LYR. CAP. III.

¶ Picit autem ma. Hec est quarta pars principalis in qua instruit...
¶ Timotheum de alio actu pertinet ad episcopum, qui est docere populum.

CAP. III.

¶ Spiritus autem manifeste dicitur quia...
¶ in nouissimis temporibus discedent quidam a fide, at...
¶ tendentes spiritibus erroris, & doctriinis daemoniorum in hypocrisi loquentium mendacium, & caute...

Vertical marginal glosses on the left side of the first page.

Vertical marginal glosses on the right side of the first page.

Vertical marginal glosses on the right side of the second page.

Quos Deus cre. Hec doctrina sanctorum, illa demoniurum. Sanctificatur. Sanctus fit cibus & salubris non noxius animę uel corpori.

Non ut illi mentiantur, princeps tenebrarum. Quos Deus creauit ad percipiendum gratiarum actione fidelibus.

NIC. DE LYRA.

Quos Deus crea. ad per. intendend. Cum gratiarum actione de beneficio Dei. Fide libe & pro. idest.

Quos Deus creauit ad percipiendum gratiarum actione fidelibus. Et his qui cognouerunt ueritate.

Ne increpaueris. Ne indigne ferens a te a minore correctum magis exasperetur quam proficiat.

Prædicta ad officium tuum pertinentia. Hec meditare, in his eslo. ut profectus tuus manifestus sit omnibus.

GLOS. ORDIN. CAP. V.

Iduas hono. Hiero. Hoc est quæ oim suorum auxilio destituta sunt, & quæ manibus suis laborare non possunt.

Prædicta ad officium tuum pertinentia. Hec meditare, in his eslo. ut profectus tuus manifestus sit omnibus.

CAP. V.

Iduas honora, que uere uidua sunt. Si quis autem uidua filiis aut nepotes habet, discat primum domum suam pie regere.

Iduas honora, que uere uidua sunt. Si quis autem uidua filiis aut nepotes habet, discat primum domum suam pie regere.

NIC. DE LYRA. CAP. V.

Iduas hono. Hec est quinta pars huius epistole, in qua Timotheum instruit de quinto actu ad episcopatum pertinentem.

Iduas hono. Hec est quinta pars huius epistole, in qua Timotheum instruit de quinto actu ad episcopatum pertinentem.

Cur dicit Greg. scilicet a qualitate auditoris dicitur formari sermo doctorum. Sciendum etiam, quod corrigere aliquid uerbo non est docere.

Vertical marginal notes on the left side, including 'Ecc. 35', 'Eccl. 19', 'De his 6', 'Ipsa', 'Donec uerbo nero', 'Ipsa', 'Donec uerbo nero', 'Ipsa', 'Donec uerbo nero'.

Vertical marginal notes on the right side, including 'Cur dicit Greg.', 'In Pastor', 'Secundum gradus dicitur', 'Fiduciam', 'D', 't'.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

De Pedes. Aust. Faciamus hęc inuicem hu- miles, quod humiliter fecit excelsus Ma- gna est in hoc cōmendatio humilitatis.

De Vidua. Hic consequenter ostendit que sunt uere uiduatione ammorum.

Vidua. Hic consequenter ostendit que sunt uere uiduatione ammorum. Et ostendit primo quod uere uiduanus vidua sit.

Si tribu. Hic consequenter ostendit que sunt uere uiduatione ammorum. Et ostendit primo quod uere uiduanus vidua sit.

Coram omnibus. Aug. de uerbis domini. Aliquando debes corripere peccantem inter te & ipsum solum.

NICOLAUS DE LYRA. exteriori, quod pertinet ad episcopum. Et primo instruit eum quantum ad accusationem & reprehensionem.

Quorundam. Hic consequenter declarat quoddam superius dictum dixerat enim quod Timotheus nihil ageret sine diligenti examinatione.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

In epi. ad Tim. 1. c. 5. tom. 5. De u. uidi. c. 9. ro. 4.

127 q. 1. c. ficut & c. hęc uero. c. nuptiarū & c. de u. diuis.

Ibidem Gen. 9. f.

Inuigues

f. Qui b. De honore presbyterorum hic agit. Q. Illud, quod dixi de uidiuis, obserua.

idem ad ministrare

ut uideant maledicendi cauiam

Enā gelium non propter rororem pndicandum. An si qua fidelis

Quorundam. Hic consequenter declarat quoddam superius dictum dixerat enim quod Timotheus nihil ageret sine diligenti examinatione.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

ADDITIONE. Sunt nonnulli, qui ex hoc uerbo Apostoli cum dicit, peccantes coram omnibus, intelligere uolunt quod decet predicatorem personas arguere.

Deu. 19. dist. c. sed illud. q. c. si pcc caucit

124 d. §. 1. d. c. q. d. d. c. et d. cle. c. u. nobis

De 6. d. s. c. siur tibi De iur. eccl. Chritus. §. Quasdam cum tpothac

Lib. epi. 137. post med. 2.

1512. 28. 4

1512. 28. 4

1512. 28. 4

1512. 28. 4

1512. 28. 4

1512. 28. 4

Thesaurizare sibi fanda. Ad quod prae mittuntur diuitiae...

Deuitans pro. &c. Et dicit nocum, non reuim, quia non subest ei...

In epistola ad Tim. v. c. 6. v. 8. v. 9. v. 10. v. 11. d. v. 12. d. v. 13. d. v. 14. d. v. 15. d.

in opib. bonis, facile tri- buere, *co muniticare, the- saurizare sibi fundamen- tum bonu in futurum...

NIC. DE LYRA. a Dures fieri in operibus...

Argumentum in se- cundam epistolam ad Timotheum incipit.

Incipit epistola secunda ad eundem. Postolus cum esset Romae...

Epistola Pauli ad Timotheum secunda incipit.

GLOS. ORDINARIA. CAP. I. Aulus apostolus. Primo salutem...

Epistola Pauli ad Timotheum secunda incipit. Aulus aposto- lus Christi Iesu per uoluntatem Dei...

Incipit Postilla Nic. de Lyra super secundam epistolam ad eundem.

Epistola Pauli ad Timotheum secunda incipit. Aulus aposto- lus Christi Iesu per uoluntatem Dei...

solomissus, paratus cu eo ire ad omnia pericula. Quod ergo...

Admoneo te cum securitate. h Ut resuscitatus...

ut gaudio implear. Recordationem accipiens eius fidei...

Recordationem accipiens eius fidei, quae est in te non facta...

Recordationem accipiens eius fidei, quae est in te non facta...

Recordationem accipiens eius fidei, quae est in te non facta...

NIC. DE LYRA. ga patens erat ire cu eo ad oia pericula...

NIC. DE LYRA. ga patens erat ire cu eo ad oia pericula...

Recordationem accipiens eius fidei, quae est in te non facta...

Recordationem accipiens eius fidei, quae est in te non facta...

man. &c. non mutatur sententia: Cur... E. I. I. bo. depo. nec hic mutatur sensus...

NIC. DE LYRA.

Scis enim hoc &c. qui in A. sunt. i. illi qui sunt ibi pro maiori parte...

GLOS. ORDIN. CAP. II

U. N. Si at bonus miles... e. u. n. si at bonus miles... e. u. n. si at bonus miles...

NIC. DE LY. CAP. II.

V. ergo. h. c. est tertia pars, in qua ponitur tertium motum ex...

at in nobis. Scis enim hoc, qd aucti... a. Qui a me aucti... b. Et el arumam meam...

CAP. II.

V. ergo fili mi... V. ergo fili mi... V. ergo fili mi... V. ergo fili mi...

In quo l. u. ad n. Erat. n. carceratus Paulus... In quo l. u. ad n. Erat. n. carceratus Paulus...

laudat unum de Asia sibi fidelem... c. Der. mi. Deus One. i. sibi & fidelibus...

Tu ergo fili mi. c. constantiam magnam... b. Et qu. u. me per mult. te supple confirmata...

Salutem &c. cum gloria &c. Q. Vt hic consequantur salutem... A. Iustificacionis, & post hanc uitam gloriam celestem...

NIC. DE LYRA.

tes docebat scripo, epistolas eis mittendo... a. Ideo omnia. aduersa. b. Sattineo. patienter...

q. Noli ver. h. c. est quinta pars, in qua ponitur quintum motum... q. Noli ver. h. c. est quinta pars, in qua ponitur quintum motum...

fidelis permanet, negare seipsum... non potest. Hec commune telti... ficans cora Deo. Noli uerbis co...

sum stationem. I. Sed firmum fundamentum Dei stat. id est fides resurrectionis...

Vertical marginal notes on the right side of the page, including 'Certus' and 'Prophana'.

eminentem viam charitatis ingrediuntur. Quidam vero adhuc carnales profectus suos instantiter exercent, & utin cibos spiritualium hiant idonei sanctorum mysteriorum lacte nutrium...

¶ Qui sunt eius. quia sunt scripti & signati in libro vite in celestibus. b Et discat ab iniq. qua negatur resurrectio futura.

¶ Qui sunt eius: & discat ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen domini. In magna autem domo non...

magis faceret, sicut immoderate dirigentes ligna tortuosa, frangunt ipsa. Ideo subditur, z Ne quando det illis Deus penitentiam...

ADDITIO I.

Super hoc quod dicit. Sed tamen uerbum Dei non est alligatum. Glo. Licet ego sim alligatus corpore, tamen uerbum Dei non est alligatum...

quoniam peniteat. Quae penitentia pudore & timore displicendi a aliis interdum impeditur, dum plus delectat hominem aliorum existimatio...

In eo. c. ubi dicitur in Postul. Dicunt aliqui, quod iste Philetus & Hymeneus ex hoc acceperunt occasionem errandi.

ADDITIO II.

GLOS. ORD. CAP. III.

¶ Oc autem & c. Sequitur: a Seipos amant. Non enim ut Petrus: Qui ter interrogatus a domino, ter professus est se eum diligere, dicens: Tu scis, quia amo te.

¶ Periculosi, & erunt homines se ipsos amantes, & cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione...

NIC. DE LYRA. CAP. III.

¶ Oc au. lci. Haec est sexta pars, in qua ponitur sextum motuum, quod est multiplicatio falorum predicatorum: quod debet mouere Timotheum ad ueritatem efficacius predicandum.

¶ Et dicentis, quod passio Christi multa corpora surrexerunt & c. impossibilitate resurrectionis futura, quia de hoc potius hinc contrarij, ut dicit Postillator, sed ex hoc, quod iam fuerat facta...

¶ In nouis die. Hoc enim potissime erit ante tempora Antichristi. c Instabunt tē. peri. propter multiplicationem seductorum, de quibus subditur: d Et erunt ho. se. am. quantū ad partē hominis...

CAP. III.

¶ Oc autem scito, & in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines se ipsos amantes, & cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione...

¶ Periculosa, & erunt homines se ipsos amantes, & cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, inuidentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, caeci, intoluptati amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, uirtutem autē eius abnegantes...

¶ Penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quae ducitur varijs desiderijs, semper discēs & nunquam ad scientiam ueritatis perueniēs. Quemadmodum autem Iannes & Mambres restiterunt Moysi, ita & hi resistunt ueritati, homines corrupti, mente reprobi circa fidem, sed ultra...

¶ Non. rati ex sacra scriptura sed ex alijs libris Hebraeorum, ut dicit hic Glo. Sed quia Iosephus & Rab. Sa. de hac materia loquentes nihil dicunt de istis nominibus, ideo uidetur melius dicendum, quod habuit per reuelationem, sicut & Moyses mundi creationem.

in infigne a Romanis, quoniam susceptus est in sociu & ciue Roma...

Et con. me. deficient humana consolatione. m Ut per me predicatio im. sin partibus occidentalibus, in quibus...

A reliqui Troade &c. Postill. sicut & magister in glo. exponit de veste...

quoniam superflue exprimeretur liber unus, quando indiffinito...

Incipit epistola ad Titum.

Argumentum in epistolam ad Titum incipit.

Incipit epistola Aplos Tito scribit, que creatur epm, commo...

Titum commonefacit & instruit de constitutione presbyterij & de spirituali...

GLOS. ORDIN. CAP. I.

Epistola Pauli ad Titum incipit. CAP. I.

Paulus scilicet non tunc peccat miseram servitute. Sed b Dei. quadam nobilitate...

Aulus servus Dei, Apollolus autem Iesu Christi, secundum fidem electo...

Super illud uerbum Prurientes auribus. Glo. Nefarii n. doctores...

Et pax in futuro. nam beatitudo quietat totaliter hominis appetitum.

Postilla Nicolai de Lyra super epistolam Pauli ad Titum incipit.

Postilla Nicolai de Lyra super epistolam Pauli ad Titum incipit.

Aulus scilicet. Hic incipit epistola Pauli ad Titum, que dividitur in...

Et conuersi sub nomine eorum intelligit presbyteros, sicut dicitur...

Minister Multo baptizati fideles sunt sine crimine...

Integra fama & fidei. Ista autem conditio & alia sequentes debent...

Titus. 1. 7.

In obsequio...

Crimen

Prudente

Temperantiam

Disciplina

Humilitas

Castitas

Caritas

Misericordia

Veritas

Modestia

Timor Domini

Potentia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Misericordia

Meter abscondentur, deinde ad usus domesticos assumere...

Omnia cibaria. Munda supple sunt. Mundis. i. per baptismum sanctificationis. Coinquinatis aut. & in fi. & c. & subditur causa cum dicitur: Sed iniqui sunt. & c. propter quod dicit Saluator...

Non in accu. i. id est accusabiles de luxuria sicut Heli. Aut non subditos. id est rebelles. Oportet enim episcopum sine crimine esse. iam expositum est. Sicu Dei dispen. in bonis spiritualibus ubi requiritur maior fidelitas & diligentia, quia in dispensatione bonorum temporalium. Non superbum. alios suppeditando. Non iracundum. in animo Superbi. n. de facili irascuntur. Non vinolentum. in potu uini excessiui. qui per hoc impeditur discretio, que requiritur in Dei ministro. Non percussorem. quod uinum oritur frequenter ex excessu uini potatione. Non turpis lu. cupidum i. secularis, quod est per merces & talia, que non decet ministros ecclesie. Sed. hospitalem. oportet enim esse ad peregrinos. Benignum. ad omnes. Prudentem. in agibilibus. Sobrium. id est tenentem sobriam mensuram in omnibus. Iustum formaliter. quantum ad se ipsum, & effectiue quantum ad populum sibi subditum, in quo debet sacre iustitiam & conseruare. Sanctum. erga Deum. Continentem. id est firmiter se tenentem contra tentationis impetum. Amplectentem eum. id est diligenter seruauit in sacra scriptura. Ut potius sit exhort. i. fideles ad bonum. In doctrina sana. absque admixtione alienius erroris. Et eos, qui contradicunt at. eos efficaciter reuellendo. Sunt enim. hic consequenter redditur ratio nem diuini dicti. Square debet esse potens in obediens uel contradicentes arguere, dicentes: Sunt enim mul. etiam inobediens. id est ueritati euangelice contradicentes. Vaniloqui. ex multiloquio suo mentes simplicium pervertentes. Ideo subditur: b. Et seductores. per mendacia colorata. Maxime autem qui, supple sunt tales. Qui de circuncisione sunt. Ipsi erant falsi uostros de iudaismo conuersi, non tamen recte. quia cum obseruatione euangelij uolebant obseruationem legalium introducere. Quos oportet re. quia legalia mortua fuerunt in passione Christi, & mortifera post publicationem euangelij, prout supra declaratum fuit diffuse. Qui uniuersas domos fidelium. Subuertunt. id est subvertunt nituntur. Docentes que non oportet. id est non sana, sed pestifera.

NICOLAVS DE LYRA. mortua fuerunt in passione Christi. Et ideo quidquid dicitur de necessitate obseruationis eorum, totum est fabulosum & falsum. Et m. h. fecerant p. iudaica statuta, per quorum obseruationem iritabantur precepta diuina, secundum quod improbat, eis Saluator. Quare iritum fecistis mandatum Dei. propter traditionem uestram? Omnia

GLOS. ORD. CAP. II.

U aut loquere q de cent sanam doctrina. Senes ut sobrii sint, honesti, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia, anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non uiuo mulito seruientes, honestos, prudentes, castos, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas suis uiris, ut non blasphemetur uerbum Dei. In omnibus teipsum prabe exem-

NI. DE LYRA. CAP. II.

U aut. lo. Postquam apostolus instruxit Titum de ordinatione ministro ecclesie, hic cetera quae instruit eum de formatione plebis sibi commissae: pro quibus ad aliquos specialiter, sed in quantum ad oes generaliter se. ca. Prima in tres secundum tres gradus hominum. Partes patebunt prosequendo. In prima parte docet eum quantum ad eos, qui sunt in statu senili di. Tu a lo. informando populum. Quae decet f. do. in moribus. Senes ut lo. f. i. moderati in a. sibus suis, quod exigit maturitas etatis. Pudici. i. casti, quia contrarium est ualde detestabile in antiquis, eo quod

fabulis, & mandatis hominum auerentium se a ueritate. Omnia mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum, sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia. Confitentur se nosse Deum factis autem negant, cum sint abominati & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.

Replicatio. Non uidetur Arif. concludere se atere aternitate mundi, sed potius istud relinquere tamquam problema neutrum. Licet enim probet que materia prima non sit generalis nec corruptibilis, timet quod generatio unius est corruptio alterius & huiusmodi, ex his non sequitur quod mundus non incipit esse per modum creationis. Similiter licet in no me. ap. concludat numerum intelligitarium separatario, hoc est fm considerationem motuum orbium caelestium & est processus naturalis, cura ad cognoscendum intelligibilia non possimus naturaliter peruenire nisi p sensibilia, sed secundum finem sanctorum qui scripturas diuinas scrutantur, substantiae immateriales excedunt quasi incomparabiliter fm multitudinem subas materiales.

est unius uxoris uir, filios habens... deles: non in accusatione luxurie, aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, temperantem, prudentem, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere. Sunt enim multi etiam in inobedientes, uaniloqui, & seductores, maxime autem, qui de circuncisione sunt, quos oportet redargui, qui uniuersas domos subuertunt, docentes que non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta: Cretenles semper mendaces, mala bene fuisse, uentres pigri. Testimonium hoc uerum est. Quam ob causam increpa illos dure, ut salui sint in fide, non intendentes iudaicis...

menra... Tercio. Sed de iudaicis, qui de circumcissione sunt, quos oportet redargui, quia legalia mortua fuerunt in passione Christi, & mortifera post publicationem euangelij, prout supra declaratum fuit diffuse.

C

Matt. 15. b

Heb. 11. b

pretur

increduli

D

modesti

128. q. 1. c.

1. in fine

1. in fine

1. in fine

Et est intentio Ap[osto]li implorare veniam Onesimo apud Philemonem. Modus talis est. Prius salutat illum cu[m] uxore & filio, deinde agit gratias Deo de bonis eor[um] commendans fidem & charitatem eor[um], postea Philemonem...

ei ab urbe Roma de carcere, per sup[ra]scriptum Onesimum.

monem obsecrat cu[m] ei imperare posset, G vt Onesimo parcat. & gratias Deo agat, q[uod] talem illum recepit, vt non feru[er]it...

Epistola Pauli ad Philemonem incipit. CAP. I.

Aulus uinctus Aulus uinctus. Non dicit Ap[osto]lus, q[uod] est nom[en] dignitatis, sed vincit[us] q[uod] est nom[en] humilitatis...

Incipit epistola Pauli ad Philemonem. CAP. I.

Aulus uinctus Christi Iesu, & Timotheus frater Philemoni dilecto...

Philemonem di ad. no[m]ine in opere predicationis. d Et Ap. lo. cha. Hec ut dicit glo. erat uxor Philemonis...

Philemonem di ad. no[m]ine in opere predicationis. d Et Ap. lo. cha. Hec ut dicit glo. erat uxor Philemonis...

fugum recurrentem ad diuinum auxilium cum esset in custodia apostolus Paulus baptizauit, uidens in illo utilitatem...

uolueram mecum detinere, ut pro te mihi ministraret in uinculo euangelii...

Ut in ater. n. non solum in presenti ad tuum seruicium paratum sed etiam in futuro teum ad celi gloriam ordinatum...

Incipit argumentum ad Hebraeos. Argumentum in Epistolam ad Hebraeos incipit.

Primum uidentur dicitur cur apostolus Paulus in hac epistola scribenda non seruaerit morem suum...

Incipit argumentum ad Hebraeos. Argumentum in Epistolam ad Hebraeos incipit.

Primum uidentur dicitur cur apostolus Paulus in hac epistola scribenda non seruaerit morem suum...

Incipit argumentum ad Hebraeos. Argumentum in Epistolam ad Hebraeos incipit.

Primum uidentur dicitur cur apostolus Paulus in hac epistola scribenda non seruaerit morem suum...

NIC. DE LYRA. a Mihi ministraret cum sis seruus tuus...

re uiscera mea in Christo. Confidens in obedientia tua scripsi tibi, sciens quoniam & super id, quod dico...

superbia, suamque humilitatem ipse demonstrans, ordinis sui dignitatem noluit anteferre nominando se apostolum...

Incipit argumentum ad Hebraeos. Argumentum in Epistolam ad Hebraeos incipit.

Primum uidentur dicitur cur apostolus Paulus in hac epistola scribenda non seruaerit morem suum...

Incipit argumentum ad Hebraeos. Argumentum in Epistolam ad Hebraeos incipit.

Primum uidentur dicitur cur apostolus Paulus in hac epistola scribenda non seruaerit morem suum...

Incipit argumentum ad Hebraeos. Argumentum in Epistolam ad Hebraeos incipit.

Primum uidentur dicitur cur apostolus Paulus in hac epistola scribenda non seruaerit morem suum...

collige

efficax operis

intentionem tuam

supra seruum

ide

P[er] h[ic]

An epistola ad Hebraeos sic Pauli

Mihi

¶ A veterascit. quod more uestis consumitur, sicut caro humana, quae tamen in melius mutabitur. **¶** Et veterascit. Significat mutationem celi. Vnde, Vidi celum nouum & terram nouam. Caeli aerei veterascunt sicut uestimentum. i. sicut humana corpora longevitate ueterascunt. Eos mutati. Amictus comparatur, quia terram cinunt. Nam facile n. mutat Deus celos, sicut amictus extenditur & plicatur, & post mutationem sic permanebit. **¶** Et mutantur. Quia facta Dei sub aeternitate stabunt, ne ad corruptionem reuertantur.

d Tu autem. ex toto immutabilis ipsi peribit. Nouissimi celi (qui per diluuium perierit) sicut Petrus ait igne peribit. Excreuit. n. aqua, & toram istam capacitatem ubi aues volitant, occupauit, ac sic vtriq; celi perierunt propinq; terris. De celi ergo, vnde dicuntur aues celi, non est dubium quin in diluuium perierunt, & igne perituri sunt. De superioribus autem caelis celorum, utrum & ipsi perituri sunt igni, quaestio est et disputata scrupulosior inter doctos. Et erit incendium mundi non incendens sanctos Dei. quod. n. iustitiam regis tribus pueris, hoc erit ardēs mundus iustus in trinitate signatis.

e Ad quem angelorum. Item de gloria humanitatis.

f Sed. victori filio concessus offertur. **¶** Pedum Per pedes stabilitas aeterna signatur. i. in aeternitatem, ubi uestigijs quasi positis uirtute omni potentiae consistit.

h Nonne sunt omnes & c. q. d. utiq; Intelige igitur quantus honor nobis existit, ut ad nos sicut ad amicos ministratos angelos suos destinet Deus. Quamuis enim multum interfit inter angelos & homines, propinquos tamen eos nobiscum scit, quia nostrae salutis student, propter nos discurrunt, nobis uo funguntur officio, hoc est opus angelicū, angelicae functionis officium, ut omnia fiant pro salute proximorum. Magis autem hoc est opus Christi, quia angelis nobis superioribus praecipit ad nostram salutem suam exhibere ministerium.

NICOLAUS DE LYRA.

¶ cundem Augusti. Status autem mundi immutabitur in fine, quia caelum cessabit a motu completo numero electorum, ad quem numerum finaliter ordinatur. & per consequens alteratio & generatio in elementis, quae etiam elementa per ignem conflagrationis purgabitur. & ideo (sicut dictum est) tam in caelestis corpore quam in elementis erit mutatio, & per consequens peribit quodammodo a statu in quo modo sunt: & hoc est, quod dicitur: ipsi peribit. celi superiores & inferiores. Et quia non corrumpuntur quantum ad substantiam, ideo subditur.

a Et ve. an. Sic. n. cessante frigore mutatur nescis, quae erat contra frigus necessaria, non quidem tunc mutatur sic nescis, quod corrumpitur, sed quia frigus cessat. Sic caeli & elementa dicuntur mutari, quia motus caeli, & alteratio elementorum, quae sunt propter generationem, ut si impleatur numerus electorum, qui impletio cessabunt, manente tamen substantia & elementorum & caelorum. Deus autem solus est omnino immutabilis, ut iam dictum est, ideo concluditur:

b Tu autem. id est per omnem modum immutabilis, & per consequens.

c Anni tui. i. duratio tua, non quod in duratione diuina sit aliqua successio, sicut est in annis, sed quia aeternitas diuina in se simplicissima non potest apprehendi a nobis nisi ex comparatione ad tempus, & per consequens ex proprietate temporum eam exprimimus. Ex hoc patet cetermitas filii ad patrem, quia ex quo sunt unius substantiae, ut supra probatum est, sequitur quod ipsi est unum esse, & eadem immutabilitas, & per consequens aeternitas.

d Ad quem. Hic consequenter probat Apostolus aequalitatem dignitatis in Christo per auctoritatem p. c. i. x. Qui psal. de Christo est intelligendus ad litteram. Ad cuius euidentiam considerandum, quod Iudaei moderatissimi dicunt ipsam debere intelligi de Abraham, & quod Eleazar eius dispensator fecit illum psal. ad reddendum gratias Deo de uictoria quam habuit Abraham contra illos reges, qui captiuaerunt Loth nepotem suum, secundum quod habetur Gen. xvi. Sed hoc patet falsum ex titulo psal. quia non intitulatur ab ipso Eleazar, sed a David. Ideo dicit alij, q. est psal. et a David, et non loquitur de ipso, sed de angelo suo, ut sit sensus, Dixit dominus domino meo & c. i. Deus caeli angelo me custodit. Sed hoc patet falsum, quia infra dicitur: Tu es sacerdos in aeternum & c. Quod non est intelligendum de angelo David, quia sacerdotium non competit

¶ petit angelis. Et ideo dicendum, quod ad litteram est psal. factus a David loquitur de Christo. Et hoc patet per translationem Chaldaicam, quia ubi habetur: Dixit dominus domino meo, Chaldaei enim sic habet, Dixit dominus uerbo suo & c. Item per illud, quod sequitur. Ex uero ante luciferum genui te, id est ex substantia mea ante omnem creaturam, hoc autem non potest competere, nisi soli Dei filio, qui filius est uerbum Dei. Ex hoc igitur supposito patet, quod Apostolus bene inducit auctoritatem huius psal. ad probandum aequalitatem dignitatis in Christo, quae est in Deo patre, introducens uerbum Dei patris ad filium, dicens sibi:

e Sede a dextris. id est ad aequalitatem dignitatis meae. Sic. n. resurget ad Christum secundum diuinam naturam, sicut supra expostum est eo. ca. Sequitur:

f Donec po. Hoc autem erit in iudicio futuro, quando omnia subiciantur quantum ad executionem perfecte ipsi Christo. Dico autem quantum ad executionem, quia quantum ad auctoritatem omnia iam sunt ei subiecta, sed de hoc plenius uidebitur. Sed insinuat hoc dubium quia uidetur, quod Christus non debuit sedere ad dexteram Dei patris in aeternum, sed tantum usque ad tempus determinationem, in quo omnia sibi subiacentia. Quod uidetur in portari per hoc ad uerbum, donec. Dicendum, quod hoc ad uerbum donec, aliquando tenetur finire, quando scilicet significat terminationem cui adiungitur, sicut cum dicitur: Sede hic donec ueniam, Sensus est, quod in aduentu meo terminetur seculo tuo. Aliquando tenetur indeterminatè, & tunc non significat talem de terminationem. Sicut cum dicitur, Ille non penituit de peccatis suis donec uixit. Sensus est, quia nunquam penituit, nec penitebit, quia post mortem non est locus penitentie. Isto secundo modo ponitur hic ad uerbum, cum dicitur: Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum & c. Et ideo sensus est, quod nunquam cessabit sedere ad aequalitatem Dei patris. Hae autem aequalitas non competit angelis, ideo subdit Apostolus:

g Nonne sunt omnes. quasi dicat. Sic. sicut. n. in artificialibus uidemus, & aliqui praecipuum in operibus. f. architectonici, & principales. aliqui exequentes imperata. sicut inferiores artifices materiam preparant, tamen omnes isti dicuntur artifices, ut habetur. i. Metaph. Sic in angelis aliqui dicuntur subsistere, aliqui autem exequi imperata, tamen omnes dicuntur administratores uel administratores spiritus. i. spirituales substantiae in ministerium missi. Superiores enim angeli mittuntur tantum missione interiori, medios & inferiores illuminando ordine hierarchico. Inferiores autem mittuntur ad aliqua circa nos exequenda, & sic mittuntur missione exteriori. Et sic patet, quod omnes sunt in ministerium missi, licet diuersimode. Istud autem ministerium exercent angeli propter salutem electorum, ut natura humana, quae est inferior, inducatur ad Deum per angelicam tanquam per superiorem, propter hoc subditur:

h Propter eos quod. Secundum enim Dionysium haec est lex diuinitatis, ut in forma per media redueantur in supra.

In ca. j. ubi dicitur in Postil. Multifarie & c.

ADDIVIO.

Ad maiorem euidentiam quorundam, quae in hoc ca. continentur, super illis, quae habentur in Postil. quaedam uidentur addenda. Circa quae praesupponendum est, quod Apostolus in hoc loco in dictis suis inuuit aliquid, quod fundatur in aliqua auctoritate sacrae scripturae, uel in dictis apud Hebraeos autentis, ut patet. Vnde in hoc, quod dicit: Olim Deus loquens patribus in prophetis, uideatur innuere, quod ante aduentum Christi per aliquod tempus iam cessauerit propheta. Sicut enim tradunt Hebraei in libro, qui dicitur Ioma, super illud psal. Signa nostra non uidiimus, iam non est propheta & c. Ante finem tempi secundi per xlij. annos, quod tempus concurret cum passione Christi, cessauerunt multa signa templo, quibus ostendebatur, quod Deus acceptabat sacrificia ibidem oblata. Similiter & cessauerat propheta, quia iam nulla propheta inter eos erat. Ex quibus reprobatio illius status quodammodo ostendebatur. Quod Apostolus intendens, de hoc Hebraeos uolens instruere dicit: Olim Deus loquens patribus q. d. Olim loquebat patribus Deus in prophetis, sed iam nunc cessauit illa locutio ad ueniente perfectione locutione, qua nouissime locutus est nobis Deus in filio. Si autem obiiciatur de Iohanne Baptista: dicendum quod propheta Iohannis concurret cum tempore Christi cuius fuit praecursor in ministerio, & ideo non est computanda inter prophetas antiquorum. Item in praedictis uerbis ostendit identitatem illius, qui patribus loquebatur cum illo, qui nouissime loquitur, cui dicit, q. Deus, q. patris in prophetis loquebat, nouissime locutus est in filio: In quo innuit impleri illud Isai. liij. b. Propterea cognosce

A rea cognosceret populus nomen meum in illa die, quia ego, qui loquebar, ecce assum, prout fuit largus expositum in additione super illud ca. i. i. In qua identitate refutatur duo errores. i. Manichaeorum & Iudeorum. Manichaei. n. antiquum Testam attribuebant malo principi noui uero bono. Iudaei e contrario antiquum Testam dicebant esse a Deo, noui aut non. unde utrunque error refutans Apol. asserit praedicta identitate. f. inter illum. qui olim loquebatur patribus, & illi, qui diebus istis loquitur nobis, sed prius per prophetas, & nunc per filium, qui maior est prophetis. Ex quo eminentia no. Igitur respectu ueteris ostenditur. Nam sicut in omnibus patribus & artibus ordinatis ille, qui est superior artífex seu praesidens, principale & per se factum actum operatur per seipsum, ea uero, quae disponunt ad ultimam perfectionem, operatur per ministros, sicut nauifactor compaginatur nauem per seipsum, sed preparat materiam per artífices subministrat: Sic lex noua, q. data est per ipsum filium Dei hominem factum est perfecta, lex aut uetus, q. data est per angelos seu per prophetas, est imperfecta. Q. d. h. ex dictis Hebraeorum. uñ sup illud Eccl. i. a. Omnia uanitas. exponendo ly oia. q. d. glo. eorū sic dicit. Ois lex quae addidimus in pñti tpe uana est respectu legis Messiae. quae q. d. glo. multū continet ueritatis. Nā fixer medicina, quae non confert sanitate, uana dicitur, sic lex uetus, quae nō ducebat ad beatitudinē, uana dicitur, si non superuenisset lex noua, quae ad beatitudinem inducit. Sed contra praedicta Iudei murmurat dicentes, quod auctoritate sacrae scripturae probat, quod Deus dedit legem. u. seipsum. Legitur. n. in datione legis Exo. xx. a. Locutusq; est dñs sermone hoc, & conuenit et in exordio decalogi dñi: Ego. n. sum dñs Deus tuus. Ex qbus vñ q. lex Moisaica a Deo immediate fuisse data, nō p angelū, sed intentū probare p illud, q. d. legitur Exo. xxxij. b. Loquebatur. n. dñs ad Moysen facie ad facie, sicut loq solet hō ad amicū suū. Ex quo vñ q. reuelationes factae ipsi Moysi non solum in datione legis, sed et in alijs erāt immediate a Deo, sic. n. loquitur ad amicū suū. i. immediate. Ex quo inuuntur concludere, q. lex data p ipsum Moysen esset pfectissima. Ad primū dicitū, q. p. m. Gre. in. j. mo. angela. q. Moysi apparuisse legitur, mō angelus mō dñs memoratur. Angelus. f. pp hoc, q. exterioris loquebat seruibat. Dñs aut dñs q. interioris fides loquendo efficaciam ministrabat. Et attendē, q. in serie decalogi, in quo principalia legis pcepta tradunt, hae scia Gre. aperte demonstratur. Primo. n. loquit in persona Dei dñi dicit: Ego sum dñs Deus tuus & c. & nō sunt tibi dii alieni pter me. In qbus loquens loqur p. Deum. Et dicitur: Nō assumes nomē Dei tui in uanū & c. In qbus loquens ostendit se aliū esse a Deo. Nō. n. dicit: Nō assumes nomen meū in uanū, sed nomen dñi Dei tui, & sic in sequētib; Ad fin dicitur, q. per hoc q. d. i. Loquebatur dñs ad Moysen facie ad facie, non intelligitur, q. Deum loquebatur Moysi immediate. Legitur. n. Deu. v. a. Facie ad facie locutus est uobis dñs de medio ignis. t. toti populo. q. d. f. m. Aug. intelligitur pp rebus euentū, & quōdammodo diuina maiestatis praesentiam, de qua dubitari non possit. In Moysi aut p hoc q. d. dicitur, q. loquebatur ei dominus facie ad facie, intelligitur q. d. eminentis contemplatio, quam Moyses familiaris habebat q. ceteri prophetae. & specialiter in hoc, q. Deum loquebatur sibi sic familiariter, quod uero, terrore impediēte sublate conceptus suos Deo exprimebat, & eius reuelationes plane recipiebat. et hoc fozat proprie, sicut loquitur homo ad amicū suū. Salsq; terrore turbante, sicut alijs contingebat prophetis, ut patet. Da. x. & Job. iij. & hmoi. Omnia ista tamen intelliguntur circa essentiae diuinae uisionem. Nam fm Aug. postquam de Moysi legitur: Locutus est dominus ad Moysen facie ad facie & c. Postea in eodem contextu subditur: Offende mihi gloriam tuam. Ex quo patet, q. aliquid quod non uidebat uidere desiderabat unde licet postea fm Aug. de uidendo Deum, Moyses essentiam uidit diuinam, non tamen in datione legis, quae data fuit per angelum, ut dictum est. Ex hoc igitur, q. lex noua data est in filio, prout dictum est, intendit Apostolus eminentiam eius super ueterem legem ostendere. Et attendendum, q. quia contingit in humanis aliquos esse filios, qui non succedunt in haereditate paterna propter aliquos defectus, ideo subdit: Quē constituit haereditatem uenerum, q. d. filius de quo agitur, constitutus est haeres a patre, & non solum particulariter, sed haeres uniuersorum, quod intelligitur fm glo. respectu omnium nationum mundi. Non. n. solum haec haereditas extendit se ad Israel, sicut antea dicebatur in carmine Moisaica: Pars domini est populus eius, & Israel haereditas eius, sed omnes mundi nationes in hac haereditate includuntur, in quo Apostolus tacite uidetur allegare illud Psalmi, ubi de filio dicitur: Dabo tibi gentes haeredi. tuam & c. q. d. Apostolus, hac filiatio de qua loquitur, est illa de qua in Psal. Filius meus es tu dabo tibi gen. ha. & c. Et quia ista etiam fm naturam assumptam in intelliguntur, quae in tēpore inceptae esse, ideo subiungitur illud, quod coepit filio tantum fm naturam assumptam, dicens: Per quem fecit & scēla, q. d. coepit filio tm modo fm deitate, ut in Post. Et in hoc vñ allegare Apol. tacite illud Gen. j. In princ. crea. Deus & c. ubi p ly in principio, intelligitur illud, p quod Deus fecit omnia, sicut q. d. f. in pñti. Omnia in sapientia ferat, quae quidem sapientia habet se ad crea tuas, sicut ars in mente artificis existens ad artificia. Et sic intel ligunt aliqui expositores Hebraeorum dictum uerbum: In principio creauit & c. Licet hoc obscure & confuse tradat, prout dictum fuit in additione super Gen. ca. j. Et loquitur, Qui cum sit splendor. Circa

Circa quod notandum secundum glo. quod quia ad loquendum di gne de Deo lingua non sufficit, nec ad percipiendum praeualit intellectus, inde est q. etiam ipsum Paulū uideamus quasi in quibusdam infirmari, & non integrā proponentem exempla, ut cum dicit Qui cum sit splendor patris. Temporalia. n. integra collatione eter nis comparari non possunt, cum in aeternitate omnia stent: in temporalibus autem alia accedunt, alia succedunt. Quare tamē o cūa in creaturis, ut splendor igni uel soli, per quae coaeterna in creatore. f. personam filii ad patrem intelligamus. Quod quidem ex emptum apostoli in scripturis hētur. unde de ipsa sapientia dī: Cadit est lucis aeternae. Et quia licet in creaturis, est inuenire postquam aliqua coaeterna, non tamen generans ad generatum, in quibus generans ip praecedit in creaturis, idcirco cum Apostolus dixisset. Locutus est nobis in filio. ne ex hoc patre pcessisse filium intelligeretur, ideo subiungit: Qui. f. filius est splendor gloriae. Ex quo intelligamus, quod sicut procedit splendor ab igne seu a sole, licet non praecedatur ab eo tēpore, sic filius a patre per generationem procedit, licet ab eo tēpore non procedatur, sed sit sibi coaeternus, sicut splendor coaeternus est igni uel soli. Et sic patet ratio quare habuit Apostolus addere istud exemplum: Qui cum sit splendor gloriae. f. ad tollēdā occasionē erroris, ne ex hoc, q. d. dixerat. In filio, intelligeretur filius patri pcessisse in tpe, sicut in creaturis qñs pcedit tpe suū genui tum. Et loquitur: Figura substantiae eius. Circa quod sciendum, q. licet in corporalibus omnis imago sit figura, non tamen e contra, omnis figura est imago. Vnde in proposito (saluo semper meliori in dicio) non ut necessarium, q. figura accipitur pro imagine, prout in Postil. sed ut accipitur figura in sua propria ratione. f. pro aliquo quod termino uel terminis includitur, prout est in quarta specie qualitat. Constat autem, q. figura sic accepta continet totam quantitatem illius figurae. vnde in hoc exemplo in dicit Apostolus ostē dere, q. filius in diuinis totam naturam seu substantiam uel essentiam patris comprehendit per generationem, sicut figura totā quantitatem comprehendit per ipsam terminatam. & sic per istud exemplum excludit Apostolus aliquas diffimilitudines, quae in praedictis nominationibus habentur. Imago. n. in filio regis, & multo minus in denario seu statua nō cōprehēdit naturā seu essentia uel substantiam illius cuius est imago, ut est manifestum. Similiter nec splendor totam naturam solis seu ignis comprehendit. Figura autem comprehendit (ut dictum est) totam naturam seu quantitatem figuratam p ipsam, ut circulus & quadratum, & hmoi totum spaciū in circulo seu quadrato cōteantur figurando comprehendit per se. Sed q. in diuinis non est quantitas dimensionalitatis, sed pelagus substantiae seu essentiae infinitae, ideo subiungit, Figura substantiae eius. hoc est dicere, figura dico comprehendens substantiam, non quantitatem, et sic vñ intelligendum illud Name. xij. ubi dñs de Moysi, qui essentiam diuinam fm Aug. uidit in hac uita, sic dicit: Et figuram dñi in tuetur. filium Dei, qui totam diuinam essentiam complectitur, sicut figura totum spaciū in ea contentum comprehendit. Si autē contra praedicta quis dicat, quod figura supra dicto modo intellecta non potest dici in diuinis. Tum quia figura sic accepta proprie ad quantitatem molis pertinet. Tum quia rem finitam seu determinatam demonstrat, cum de sui ratione importet inclusionem in termino seu terminis. Ad hoc dicendum, quod secundum glo. illa quae de Deo dicitur religioſitate debemus accipere accipiēdo, scilicet q. d. pertinet, & excludendo illa, quae a Deo sunt aliena. Sicut in nomine filii intelligimus generationem, non autem tpm successiōem. & in imagine intelligimus ueram representationem, non autem linea menta corporalia seu attritiua, quae in qualibet imagine creata intelligitur. uñ in proposito hoc, q. dicitur, figuram substantiae, intelligēdū est totale est comprehensionem immensitatis essentiae seu substantiae diuinae, quae per gnationem in finitam filius hēta patre: nō sūt molis quantitate, seu aliquam terminorū finitatem. Et isto modo quidam philosophorum dicebant de Deo, q. est sphaera intellectualis, cuius centrū est ubiq; & circumferentia est nusquā. Vt per hoc, quod dicitur, Sphaera, intelligatur figura in quarta specie qualitat. accepta. Per hoc autē, q. dicit, intellectualis, amonet ab ea coarctationem dimensionalem. Per hoc autē q. dicit, Cuius centrū est ubiq;, intelligitur q. uestigiū diuinū in qualibet re creata inuenitur, sicut centrū quod est propriū uestigiū sphaerae. Per hoc autē q. dicitur: Et circumferentia est nusquā, intelligitur q. representatio cuiuscūq; creaturae deficiat ab omnimoda representatione Dei in infinitū, sicut circumferentia in infinito distat a centrō. Q. d. ite sequitur, Porta: q. oia uerbo uirtutis suae, exponatur prout in Po. hoc addit q. istud vñ fundari Pron. xxx. a. ubi cum agitur de quibusdam ad sustentationem seu gubernationem principalium patrii mundi dicitur pectinentibus, dicens: Quis ascendet & c. quis suscitabit. i. sustentant terminos terrae, subdit, Q. d. est nomen eius & quod est nomen filii eius si nōst. Ex quo patet, q. il la quae ibi dñr ad sustentationem seu gubernationem mundi pertinetia pertinet ad filium, sicut ad patrem. Per hoc autē q. dicitur Ver bo uirtutis suae, metaphoricē vñ designare fm glo. facilitatem continendi omnia ad modum illorum, qui sine ullo labore uerbo uel digito mouēt alij d. uel efficiunt. Q. d. uero subdit, Purgationē pctō rum faciēs, prout in gl. pertinet ad Chrm fm humanitatem, in qua crucis passionem & mortem pertulit, p quam a peccatis nos purgauit, ut h. f. plene scilicet. Carera exponatur prout in Postil. usque ibi, Cui

E Cuius alicuius angelorum dixit: Filius meus es tu. ego hodie geni...

strum. Nec videtur Burg. assignare propriam rationem figurae, pro...

REPLICA.

In ca. j. ad Hebraeos Burg. facit longam digressionem in qua non...

GLOS. ORD. CAP. II.

Ropterea Postquam locutus est de filio Dei multa, q...

nationem, quod contingit non observantibus Christi legem. ideo bene...

c Si enim vetus lex, quae data est per angelum in monte Moysi, ut...

CAP. II.

Ropterea abundantius oportet nos obsequere ea, quae au...

diuumus: ne forte presumpsumus. a

Si enim qui per angelos dictus est...

sermo, factus est firmus, & omnis...

praevaricatio & inobedientia accepit...

pit iustam mercedem retributionem:

quomodo non effugiemus, si tantum...

tam neglexerimus salutem? Quae...

cum initium accepisset enarra-

di per dominum, ab eis, qui audi-

erunt, in nos confirmata est, con-

testante Deo signis atque porten-

Signis. i. uariis miraculis. Ad cuius euidentiam sciendum est, q...

perfluum, i. perfluum, q. maior prophetis & angelis...

NICOL. DE LYRA. CAP. II.

Ropterea. Postquam Apostolus in ca. praec. declarauit emittit Chi...

Abundantius oportet nos. Christianos. a

Et sp. distri. Per hoc affluentiam designat gratiarum, quae no...

Non preter naturam, uel de virtutibus animi quod...

Quid est homo, quod memores eius, aut filius hominis, quoniam...

Quid est homo, quod memores eius, aut filius hominis, quoniam...

Et in eo au. Exponit sensum Dauid. ait Dauid. Oia subiecisti...

manens uirgo pariat, & q. habens uerum corpus, per corpora absque...

Non enim angelis. Hic consequenter Apostolus confirmat dictam consequentiam...

Quid est homo, quod memores eius, aut filius hominis, quoniam...

Quid est homo, quod memores eius, aut filius hominis, quoniam...

Et in eo au. Exponit sensum Dauid. ait Dauid. Oia subiecisti...

peccati originalis merito corpus aggrauat ipsum animu. sed hoc no in Christo. Quod aut tibi vtr nihil magni de Deo patre dici, si forma ferui maior est, qua maiores vtr & angeli, non recte cogitas, nec attendis, que habeat locu in rebus humana natura, que condita est ad imaginem Dei: cui tu iniuria facta non est cu Christus dicebat: Pater maior me est, qui non carni suae solum, sed et menti, quam gerebat, humanae Dei patre prefererebat, quae toto sine dubio forma agnosceretur ferui, qui feruit tota creatura creatori, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.

triplici ratione. Prima accipitur ex parte Dei patris passionem filii ordi nantur. Secunda ex parte filii pro redemptione nostra passionem sustinentis. Ibi: Qui enim sanctificatus est, ut tertia ex parte naturae humanae, redemptione ne indigentibus. Nonquam angelos. Prima ratio talis est. Deus pater est causa efficiens & finalis omnium, & per consequens habet prouidentiam de omnibus, ea deducendo ad finem debitu, sed spali modo het prouidentiam de electis, qui deducuntur ad beatitudinem supernaturalem. propter quod praedestinatio, quae est respectu electorum tantum, dicitur quaedam pars spalis ipsius diuinae prouidentiae, ut patet. 1. sententiarum. Igitur cum Deus pater omnia conuenientissime faciat quia disponit omnia suauiter, ut dicitur Sap. viii. c. per consequens redemptio electorum per quam ipsi deducuntur ad gloriam, conuenientissime facta est. Modus autem conuenientissimus est in Christo, qui est uerus homo & uerus Deus, in humana natura passus est, ut sic non remaneret dedecus culpe sine decore iusticiae, & qui per culpam auersus a Deo fuerat, reduceretur per penam conuenientissimum enim erat, q. hanc pena sustineret ille, qui est Deus & homo, & sic prouidentur homo qui peccauerat, & satisfacere Deus, qui poterat. quia offensa primi hominis quandam infinitatem continebat. Hanc autem sententiam breuiter tangit Apostolus dicit. Decebat enim eum, id est Deum patrem. Propter quem omnia sunt. finaliter, ut dicitur.

Quia er. Quia ex uno omnes. Et quia pueri qui sanctificati di erant communicauerant. i. erant homines ex anima & corpore, quae per sanguinem accipitur, corruptibiles. Et iuxta. Christus. Part. eij. pueris vel eisdem. i. carne & sanguine, & hoc similiter. passibilis & mortalis, ut posset mori, & sic destrueret diabolum, & p mortē legē euacuaret, & Iudaeos liberum fieret per gram, qui timore pena nam ferui erāt legis. Quia ergo. Q. Constat, q. ex Deo ipse, & sacrificati & ita non dedecet eum si opus sit: Sed quid opus erat patre ergo quia ex Deo quod: & pueri cōiueuerunt. Partici. Ecce uera fraternitas in Christo, & non ficta humanitas.

Nusquam Participauit eisdem ut homines sanctificarent. Et re C hae ca apponitur: quia si non esset eos liberaturus, non eis participaret. Quod in angelis apparet, quia nusquam. i. nulla scriptura legitur apprehendisse angelos. Appre. dicit nō ausumplit. q. longe fugietem cōsequens. In quo humanae naturae dignitas intelligi potest, & misericordia & gra. qua hoc fecit & cura, quā de nobis habuit. Fugietem quippe ante humanam naturā, & longe fugientem: longe. n. eramus, insecutus apprehendit, non angelice, sed humanae naturae data est hae dignitas, ut Deus ei in unam personam iungeretur. Per om. Quod natus, educatus, creuit passus, mortuus. Qui supra figura paterna substantia dicitur est. In eo. In carne, quam suscepit, multa sua passus est. Nouit: quid est ista tribulatio patrum qui experierunt. Tentat Deus ut probet, diabolum ut decipiat, hō ut sciat qd necit.

angelis minoratus est, uidemus le- sum propter passionem mortis gloria & honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia, & per quem omnia, quod multos filios in gloriam adduxerat, ut autorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificatus & qui sanctificatur, ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos uocare, dicens: Nunciabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiae laudabo te. Et iterum: Ego ero fideus in eum, et iterum: Et ecce

Quia er. Quia ex uno omnes. Et quia pueri qui sanctificati di erant communicauerant. i. erant homines ex anima & corpore, quae per sanguinem accipitur, corruptibiles. Et iuxta. Christus. Part. eij. pueris vel eisdem. i. carne & sanguine, & hoc similiter. passibilis & mortalis, ut posset mori, & sic destrueret diabolum, & p mortē legē euacuaret, & Iudaeos liberum fieret per gram, qui timore pena nam ferui erāt legis. Quia ergo. Q. Constat, q. ex Deo ipse, & sacrificati & ita non dedecet eum si opus sit: Sed quid opus erat patre ergo quia ex Deo quod: & pueri cōiueuerunt. Partici. Ecce uera fraternitas in Christo, & non ficta humanitas.

Nusquam Participauit eisdem ut homines sanctificarent. Et re C hae ca apponitur: quia si non esset eos liberaturus, non eis participaret. Quod in angelis apparet, quia nusquam. i. nulla scriptura legitur apprehendisse angelos. Appre. dicit nō ausumplit. q. longe fugietem cōsequens. In quo humanae naturae dignitas intelligi potest, & misericordia & gra. qua hoc fecit & cura, quā de nobis habuit. Fugietem quippe ante humanam naturā, & longe fugientem: longe. n. eramus, insecutus apprehendit, non angelice, sed humanae naturae data est hae dignitas, ut Deus ei in unam personam iungeretur. Per om. Quod natus, educatus, creuit passus, mortuus. Qui supra figura paterna substantia dicitur est. In eo. In carne, quam suscepit, multa sua passus est. Nouit: quid est ista tribulatio patrum qui experierunt. Tentat Deus ut probet, diabolum ut decipiat, hō ut sciat qd necit.

NICOLAUS DE LYRA.

Videmus Iesum. sic minoratum. Propter passionem mortis. id est ex merito passionis. Gloria & ho. coro. Differt enim honor & gloria. quia honor est exalatio unius in tēst moniam virtutis. Quae si fiat in se creto vel coram paucis, dicitur honor. Sed gloria proprie dicitur talis honor exhibitus coram multis. unde secundum Amb. gloria est clara noticia cum laude. Ideo dicit: Videmus Iesum gloria & honore coronatum. quia per fidem firmo tenemus ipsum exaltatum coram multitudine civium supernorum. et hoc ex merito passionis, ut dicitur. Et quia hoc non fuit factum ex nostris meritis, sed ex diuina gratia & liberalitate: ideo sequitur. Vi. g. d. Et dicit pro omnibus, quia licet eius efficacia non se extendat, nisi ad inuis, eius tamen sufficientia extendit se ad omnes. Decebat enim. Hic consequenter remonet quoddam dubium ex praedictis ortum. Dixerat enim primo ca. q. Christus praeminet angelis sicut dominus seruis suis. & in hoc ca. dicit q. in passione fuit minoratus ab angelis. & sic illud secundum videtur repugnare primo dicto, quasi remoueat hanc repugnantiam apparentem, ostendit q. Christus quoniam sit maior angelis, & autor nostrae salutis, tamen conuenienter passus est. & hoc ostendit triplici

nostra, & frater noster. & ideo sicut communicat in natura passibili nobiscum, ita conueniens fuit, ut communicaret nobiscum in passionibus carnis, ut per hoc impassibilitatem nobis donaret. hoc est igitur quod dicitur: Qui enim sanctificatus est, ut tertia ex parte naturae humanae, redemptione ne indigentibus. Nonquam angelos. Prima ratio talis est. Deus pater est causa efficiens & finalis omnium, & per consequens habet prouidentiam de omnibus, ea deducendo ad finem debitu, sed spali modo het prouidentiam de electis, qui deducuntur ad beatitudinem supernaturalem. propter quod praedestinatio, quae est respectu electorum tantum, dicitur quaedam pars spalis ipsius diuinae prouidentiae, ut patet. 1. sententiarum. Igitur cum Deus pater omnia conuenientissime faciat quia disponit omnia suauiter, ut dicitur Sap. viii. c. per consequens redemptio electorum per quam ipsi deducuntur ad gloriam, conuenientissime facta est. Modus autem conuenientissimus est in Christo, qui est uerus homo & uerus Deus, in humana natura passus est, ut sic non remaneret dedecus culpe sine decore iusticiae, & qui per culpam auersus a Deo fuerat, reduceretur per penam conuenientissimum enim erat, q. hanc pena sustineret ille, qui est Deus & homo, & sic prouidentur homo qui peccauerat, & satisfacere Deus, qui poterat. quia offensa primi hominis quandam infinitatem continebat. Hanc autem sententiam breuiter tangit Apostolus dicit. Decebat enim eum, id est Deum patrem. Propter quem omnia sunt. finaliter, ut dicitur.

Quia er. Quia ex uno omnes. Et quia pueri qui sanctificati di erant communicauerant. i. erant homines ex anima & corpore, quae per sanguinem accipitur, corruptibiles. Et iuxta. Christus. Part. eij. pueris vel eisdem. i. carne & sanguine, & hoc similiter. passibilis & mortalis, ut posset mori, & sic destrueret diabolum, & p mortē legē euacuaret, & Iudaeos liberum fieret per gram, qui timore pena nam ferui erāt legis. Quia ergo. Q. Constat, q. ex Deo ipse, & sacrificati & ita non dedecet eum si opus sit: Sed quid opus erat patre ergo quia ex Deo quod: & pueri cōiueuerunt. Partici. Ecce uera fraternitas in Christo, & non ficta humanitas.

Nusquam Participauit eisdem ut homines sanctificarent. Et re C hae ca apponitur: quia si non esset eos liberaturus, non eis participaret. Quod in angelis apparet, quia nusquam. i. nulla scriptura legitur apprehendisse angelos. Appre. dicit nō ausumplit. q. longe fugietem cōsequens. In quo humanae naturae dignitas intelligi potest, & misericordia & gra. qua hoc fecit & cura, quā de nobis habuit. Fugietem quippe ante humanam naturā, & longe fugientem: longe. n. eramus, insecutus apprehendit, non angelice, sed humanae naturae data est hae dignitas, ut Deus ei in unam personam iungeretur. Per om. Quod natus, educatus, creuit passus, mortuus. Qui supra figura paterna substantia dicitur est. In eo. In carne, quam suscepit, multa sua passus est. Nouit: quid est ista tribulatio patrum qui experierunt. Tentat Deus ut probet, diabolum ut decipiat, hō ut sciat qd necit.

E gelis, ut iam dictu est, & sedm hanc naturam...

nonem tangit. Io. 1. b. Vidimus eu quasi unigenitum a patre...

Qui fidelis. Incipit comparare Moyse, sicut supra prophetis...

innicem, nisi per aliquem artificem eas immediate videntem...

Cap. 1. Christus fons humanitatis...

ADDITIO I. In quibuslibet libris dicitur: Testatus est aut in quodam loco...

Quapropter. Sicut supra cum pre angelis & prophetis...

Quapropter. Hic consequenter concludit ex predictis...

Cap. 2. Christus fons humanitatis...

ADDITIO II. No vñ par ratio in reductione damnatoru...

NIC. DE LYRA. ad fidem catholicam, ad quam nullus potest...

Sum docebat & c. tunc enim ille aperuit os suum...

GLOS. ORD. CAP. III. N de fratres. Ex omnibus superioribus inferit...

ADDITIO III. In cap. ij. in quo Postil. arguit contra errorem...

Ab aliquo. Sicut enim partes domus materialis non coniunguntur...

Obduratis autem cordibus. Hic ponitur exemplum de obduratione...

a Vel operibus perfectis nunciatum est. Dixit enim: **b** Et in isto. De secunda quae significatur per signum & figuram requie terrae promissionis.

c Quo. er. Bis per diem septimam, & terram promissionis requies est significata & promissa, & quia hoc est, ergo iterum. sub eiusdem requie designatione, terminat spiritus sanctus, & distinguit diem quamdam. tps egregium gratiae. i. in adventu Christi, dicendo in David hodie, qd David futuris tpe grae representat uerba patris. dicta. Post tñ tps, ex quo illa patris dicta sunt in deserto. vñ patet nō de terra promissionis agi, quae iam dudum habebatur. Ideo terminat diem intrationis quā superest introire. & nisi uideret intraturos, non terminaret David licet sub lege positus, mentem tpe grae, dicens hodie, tertio nunciat requiem in illo tpe consummandā. Vel alio uerborū ordine fit legi hęc ista: Quo. er. & c. Quo hoc & illō promissa est, & signata requies caelestis, ergo superest quōsdā introire in illā requiem. Et quo. hoc est. Et quia hoc non sufficeret ad inferendū qd illaturus est, addit aliud. Et hi quib. Vt ex his duob. tertium necessario inferat hoc mō, qd. Et qd hoc est. Quā superest quōsdā introire. Et qd hi quibus prioribus annuntiātū est, non introierunt propter incredulitatē, iterū terminat diem quōsdā hodie in Dauid, dicendo post tantū temporis: sicut dicitur est: Hodie si uos cecius audieritis, nolite obdurare corda uestra. Nam si eis Iesus requeie praestitisset, nūquam de illa loqueretur posthac die. Itaq; relinquatur sabbatūmus populo Dei. Qui n. ingressus est in requiem eius, etiam ipse requieuit ab operibus suis, sicut & a suis Deū. Festinemus ergo ingredi in illam requiem, ut ne quis in idipsum incidat incredulitatis exemplum. Viuus est. n. sermo

strae, primum requie promissa, sicut patet uerba uestra propter suam incredulitatem. patet igitur ex dicto David, quod est alia requies perfecta, quae est requies beatorum figurata per quietem filiorum Israel in terra promissionis. quia si Iosue dedisset filijs Israel perfectam quietem & ultimatam, Dauid, qui per magnum tempus post eum fuit, non hortaretur fideles de nouo ad ingrediendum requiem. hoc est igitur quod dicit Apostolus: Et in isto tu, hoc est in hoc loco scripturæ ipsius David iam allegata: Si introibunt in requiem meam, patet propositum. Ideo sequitur: Quoniam ergo superest intro. quod in illo in requiem perfectam, de qua loquitur David. Et hi quibus prioribus nunciatum est, de requeie in terra promissionis, quae fuit figura huius, non introierunt, propter eorum incredulitatem. patet ex dictis. Ideo: Iterum terminat. id est determinat sacra scriptura. Diem quendam. hoc est tempus aliud ingrediendi requiem perfectam. In Dauid dicendo. i. per ipsum David, post tantum temporis sicut dictum est, id est post temporis multum postquam filij Israel sub Iosue habuerunt requiem in terra promissionis, dicit David: Hodie si uos eius au. nol. obdu. cor. ue. i. si in tempore isto, quod uocatur hodie, respectu ueteris Testamenti. Ex hoc patet, quod eis loquitur de alia requeie, quam fuerit requies in terra promissionis. propter quod sequitur: Nam si eis. i. filijs Israel. I. Iesus. id est Iosue. Requiem praestitisset. id est requiem perfectam & ultimatam dedisset in terra promissionis eos introducendo. Nunquam de alia loqueretur. i. ipse Dauid non loqueretur de alia requeie, uel de alio tempore intrandi in requiem. Posthac die. i. post illud tempus, in quo Iosue dedit filijs Israel requiem in terra promissionis. ex quo concluditur. Itaque relinquatur. sabbatūmus populo Dei. I. requeie perfecta beatorum, ubi Dei populus recipitur. Quae quidem quies per quietem terrae promissionis figuratur. & illa quies perfecta consistit in fine ultimo perfecte, & presentia apprensio. & hoc est quod dicitur: Qui enim ingressus est in requiem eius, etiam ipse requieuit ab operibus suis sicut & a suis Deū. Hoc est dictum: quia sicut post uerum productionem deus requieuit in seipso, sic beati, qui quiescunt a laboribus suis, habent quietem in deo ipso permouendo. Licet enim alia beatitudo sit Dei & beatorum loquendo formaliter, quia alius est actus uidentis & amandī hęc & ibi, tamen est eadem beatitudo obiectiue loquendo: quia idem est obiectum beatitudinis Dei, & sanctorum. Considerandum tamen, quod beati non quiescunt ab omnibus operibus generaliter loquendo, quia continue & alter nataliter uident, amant, & laudant Deum. sed requiescunt ab operibus laboriosis, secundum quod dicitur Apo. xiii. c. A modo iam dicit spiritus, ut requiescant a laboribus suis.

a Deū die septimo ab oibus operibus suis. Et in isto rursū: Si introibunt in requiem meā. Quo n. ergo superest quōsdā introire in illā, & hi quibus prioribus annuntiātū est, non introierunt propter incredulitatē, iterū terminat diem quōsdā hodie in Dauid, dicendo post tantū temporis: sicut dicitur est: Hodie si uos cecius audieritis, nolite obdurare corda uestra. Nam si eis Iesus requeie praestitisset, nūquam de illa loqueretur posthac die. Itaq; relinquatur sabbatūmus populo Dei. Qui n. ingressus est in requiem eius, etiam ipse requieuit ab operibus suis, sicut & a suis Deū. Festinemus ergo ingredi in illam requiem, ut ne quis in idipsum incidat incredulitatis exemplum. Viuus est. n. sermo

a Quod dicit spiritus sanctus. **b** De loco. **c** De eadem requeie per signum.

a Terram promissionis, quae signat ueram, quam Moyses promissionem.

a Restat post promissionem. **b** Egregium.

a Quod opus erat illis dicere, nolite obdurare corda uestra. **b** Ius hi quibus prioribus.

a Quod ueram requiem, quae terra promissionis figurat, ubi quā non perueniunt.

a Spiritus sanctus. **b** Distinguit. **c** Quo praesentia simpliciter.

a Hoc patet, quod hanc est aliam.

a Dicendo h. dicitur iam. **b** Tempore gratiae.

a Sicut uerba dicitur.

a Vere hanc est aliam. **b** Iosue qui induxit in terram promissionis.

a Verum. **b** Ipe praestitisset, ut dicitur.

a Futurus seruatur, deo permittente. **b** Hęc est quies feruatio & iocunditas sabbati. **c** Futuro.

a Vera requeie est.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Debemus festinare in illā. **b** Est in eo uiuentis. **c** Filius dei.

a Ius non aliquis.

a In illam incredulitatem. In qua patet fuerunt quae est uobis exemplum. unde petras est nisi cauatis.

a Pertingens usque. Ex tota consideratione perueniens ad separationem animae. i. sensualitatis, & spiritus. i. rationis. **b** Diuisionem animae. Anima uiuimus cum beatis, spiritu intelligenus cum angelis. Ideoque per animam intelliguntur carnalia peccata. id est, quae actu corporis fiunt, ut luxuria. per spiritum uero spiritualia, id est quae sunt mentis, ut superbia. Discernit autem sermo Dei inter carnalia peccata & spiritualia quis, quid, quo animo agat. Vel ita, ut per animam accipiatur carnales cogitationes & male, per spiritum spirituales cogitationes & bonae. Et est sensus, pertingens usque ad diuisionem animae ac spiritus. i. usque ad discretionem carnalium & spiritualium cogitationum.

gittantummodo rei factibilis exteriora, sed uirtus Dei est tanta, quod attendit cuiusque rei intima, quia est causa eius dans esse & conseruans: & principia rei cuiusque uiuens & conueniens: propter quod est uirtus ipsi rei, quam ipsa res sit subspici. & ad hoc denotatum dicit: **b** Et p. o. g. a. i. habenti acutiem ex utraque parte: & sic non impeditur eius penetrabilis ex aliqua parte. Simile est de uirtute Christi, quia a nullo potest impediri, quae pertingit ad intima rei. & ad maiorem huius expressionem dicit: **c** Et pertin. Anima dicitur propter potentias eius animales, quae sunt animae & corporis communes. Spiritus dicitur propter potentias animae abstractas, quibus conuenit cum subtilibus partibus spiritualibus. per hoc uult dicere, quod uirtus Christi attingit rei intima quantumque subtilia sunt. Sequitur: **d** Compagum quoque ac medullarum: & discretor cogitationum & intentionum cordis. Et non est ulla creatura + inuisibilis in conspectu eius. + Omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo. **e** Habentes ergo pontificem magnum, qui penetrauit caelos, Iesum filium Dei, teneamus confessione nostrae spei. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatem

a Potens omne quod uult facere, saluando uel dampnando. **b** i. perceptor, ne qua occulta pateat latere cum.

a Omnino ingenio carnali, uel spirituali.

a ad discretionem carnalium & spiritualium cogitationum. **b** Rationalitatis.

a ad diuisionem pertingens. **b** Compages sunt cogitationes, quae sunt inuicem, quando altera alteram sequuntur, medullas subtile intentiones.

a Compages sunt compages sunt cogitationes, quae sunt inuicem, quando altera alteram sequuntur, medullas subtile intentiones.

a Ruelata, & cooperata. **b** Manifesta.

a Visioni. **b** Filiis Dei. **c** a. cui oportet nos reddere rationem de operibus nostris.

a Quia talis est sermo Dei, ergo teneamus. & merito, quia idem potestas est, qui obtulit se secundum quod homo, & hoc est.

a Tenere debemus. **b** Hoc ideo dicit, ne pro prioribus desuperent.

a Et si alius. **b** Ne dico uideatur eos abijcere. **c** Condescendere, per similitudinem.

a Fragilitibus.

a Pertingens usque. Ex tota consideratione perueniens ad separationem animae. i. sensualitatis, & spiritus. i. rationis. **b** Diuisionem animae. Anima uiuimus cum beatis, spiritu intelligenus cum angelis. Ideoque per animam intelliguntur carnalia peccata. id est, quae actu corporis fiunt, ut luxuria. per spiritum uero spiritualia, id est quae sunt mentis, ut superbia. Discernit autem sermo Dei inter carnalia peccata & spiritualia quis, quid, quo animo agat. Vel ita, ut per animam accipiatur carnales cogitationes & male, per spiritum spirituales cogitationes & bonae. Et est sensus, pertingens usque ad diuisionem animae ac spiritus. i. usque ad discretionem carnalium & spiritualium cogitationum. **c** Anima ac f. Pertingit sermo Dei cognitione in superabili, quod cognoscit quomodo diuiditur sensualitas a ratione, & ipsa a se, dum plus dedita in firmis rebus inferior est, uel ab his reuocata dignior. Sic etiam uidet quomodo spiritus a se ipso diuiditur, uel dum in Deum inhaurit de diuina missione cogitans, uel dum in inferius celestia considerat. Vel item inferioris in terra de mundanis recte agendis pertractat. Vel quomodo spiritus. i. ratio a sensualitate secerit, dum quod in se inferior est super qd in illa altius est. **d** Compagum. dicitur iunctura ipsius sensualitatis & rationis, quam uidet filius Dei. i. quomodo & inter se coherent in aliquo, uel hanc & illa. i. ratio & sensualitas, quomodo in suis differentijs inter se conueniant, dum superior differentia sensualitatis consentiendo conuenit cum differentijs rationis. Vel inferior differentia rationis pressa & captiua aliquando consentit inferiori differentia sensualitatis. **e** Medulla quoque interior est, dicitur quid interior & subtilius est in anima uel spiritu, quod etiam uidet filius Dei. Discernit etiam cogitationes. i. quae diuersa diuersi cogitent. Discernit & intentiones earum cogitationum, quo singulae tendant ad bonum uel malum: Et ut plus dicam, nulla creatura terrena uel caelestis est ei inuisibilis, sed omnia sunt nuda & discoperata & etiam aperta, quae ex omni parte plene uisa. Vel compages dicit coniuunctiones cogitationum. Medullas intentiones earum, uod ipse aperit dicit, cogitationum & intentionum. Et est odor discretor compagum. Si enim cogitatio cogitationi coniungitur, ipse nouit quae sit secundum Deum, & quae secundum seculum. Nouit quoque quo uergat intentio earum. **f** Habentes. Hic incipit de pontifice Christo, quomodo sufficiens, quomodo dignior ueteri faceret. Quem etiam imitatur, & legem, quod sub illo est, per meliorem legem suam, & quomodo necessarius nobis ad iustitiam & salutem. **g** Non e. h. q. Teneamus & tenere debemus, quia cum sit potens, est etiam misericors nostram expertum infirmitatem. **h** Qui non potest. Impossibile est scire afflictiones afflictorum, homini qui experimentum afflictionis non habuit, & sensibilibus omnibus non sustinuit. Christus uero scit non solum per hoc quod Deus, secundum quod omnia nouit, sed & per hoc quod homo & familia sustinuit.

a Pertingens usque. Ex tota consideratione perueniens ad separationem animae. i. sensualitatis, & spiritus. i. rationis. **b** Diuisionem animae. Anima uiuimus cum beatis, spiritu intelligenus cum angelis. Ideoque per animam intelliguntur carnalia peccata. id est, quae actu corporis fiunt, ut luxuria. per spiritum uero spiritualia, id est quae sunt mentis, ut superbia. Discernit autem sermo Dei inter carnalia peccata & spiritualia quis, quid, quo animo agat. Vel ita, ut per animam accipiatur carnales cogitationes & male, per spiritum spirituales cogitationes & bonae. Et est sensus, pertingens usque ad diuisionem animae ac spiritus. i. usque ad discretionem carnalium & spiritualium cogitationum. **c** Anima ac f. Pertingit sermo Dei cognitione in superabili, quod cognoscit quomodo diuiditur sensualitas a ratione, & ipsa a se, dum plus dedita in firmis rebus inferior est, uel ab his reuocata dignior. Sic etiam uidet quomodo spiritus a se ipso diuiditur, uel dum in Deum inhaurit de diuina missione cogitans, uel dum in inferius celestia considerat. Vel item inferioris in terra de mundanis recte agendis pertractat. Vel quomodo spiritus. i. ratio a sensualitate secerit, dum quod in se inferior est super qd in illa altius est. **d** Compagum. dicitur iunctura ipsius sensualitatis & rationis, quam uidet filius Dei. i. quomodo & inter se coherent in aliquo, uel hanc & illa. i. ratio & sensualitas, quomodo in suis differentijs inter se conueniant, dum superior differentia sensualitatis consentiendo conuenit cum differentijs rationis. Vel inferior differentia rationis pressa & captiua aliquando consentit inferiori differentia sensualitatis. **e** Medulla quoque interior est, dicitur quid interior & subtilius est in anima uel spiritu, quod etiam uidet filius Dei. Discernit etiam cogitationes. i. quae diuersa diuersi cogitent. Discernit & intentiones earum cogitationum, quo singulae tendant ad bonum uel malum: Et ut plus dicam, nulla creatura terrena uel caelestis est ei inuisibilis, sed omnia sunt nuda & discoperata & etiam aperta, quae ex omni parte plene uisa. Vel compages dicit coniuunctiones cogitationum. Medullas intentiones earum, uod ipse aperit dicit, cogitationum & intentionum. Et est odor discretor compagum. Si enim cogitatio cogitationi coniungitur, ipse nouit quae sit secundum Deum, & quae secundum seculum. Nouit quoque quo uergat intentio earum. **f** Habentes. Hic incipit de pontifice Christo, quomodo sufficiens, quomodo dignior ueteri faceret. Quem etiam imitatur, & legem, quod sub illo est, per meliorem legem suam, & quomodo necessarius nobis ad iustitiam & salutem. **g** Non e. h. q. Teneamus & tenere debemus, quia cum sit potens, est etiam misericors nostram expertum infirmitatem. **h** Qui non potest. Impossibile est scire afflictiones afflictorum, homini qui experimentum afflictionis non habuit, & sensibilibus omnibus non sustinuit. Christus uero scit non solum per hoc quod Deus, secundum quod omnia nouit, sed & per hoc quod homo & familia sustinuit.

Medullae

Compages

Medullae

Compages

Medullae

Compages

Medullae

Compages

Medullae

Compages

Medullae

Compages

Medullae

Compages

Medullae

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

foliata
Deus ois.

NICOLAUS DE LYRA.

a Supponit tanquam manifestam minorem posit & declarat eam, dicens: Viuus est. In quo tangitur primum, scilicet excellentia diuina naturae in Christo, quia sermo accipitur per uerbo, uide & in Graeco sic habetur, logos, quod signat idem quod uerbum. uerbum autem in diuina est ineffabilem naturam cum eo, cuius est uerbum. cum igitur Christus sit uerbum Dei, secundum quod habetur Io. i. c. Verbum caro factum est. sequitur quod in eo sit excellentia diuinae naturae. & bene dicitur: Viuus est. Quia diuina uirtus uita nobilitissima, quia eius uirtus est diuina intelligere, quae dicitur esse respectu obiecti nobilitissimi. propter quod concludit philosophus, quod primum ens sine Deo uita nobilitissima & optima. Et sic patet primum. Consequenter de larar secundum. quod in ipso sit efficacia uirtus infinita, cum subdit: **b** Effic. Tanta est enim efficacia, quod se extendit ad omnia secundum quod dicitur Sap. vi. c. Omnium est enim artifex, omnium habens uirtutem & c. Sed considerandum est, quod uirtus aliorum artificum attingit

dit ulterius quod cognoscit omnia alia, dicens: **g** Et n. e. Et quia non solum uidet res in superficie, sicut nos cum uideamus hominem uersum non uidemus ea quae latent sub ueste: sed ipse omnia uidet in profundo, ideo subditur: **h** Omnia a. n. & ap. f. oc. e. Et sic patet tertium. Consequenter ponit quartum, scilicet excellentiam autoritatis in Christo, cum dicit: **i** Ad q. n. f. Ipse enim constitutus est rex uirorum & mortuorum, ideo habemus sermonem ad ipsum: quia oportet nos reddere rationem de omnibus factis nostris & cogitatis. & sic patet quartum. Et per consequens patet minor praemissa: ratio namque ad eum quatuor partes scilicet quod in Christo ratione diuinitatis est excellentia naturae, efficacia, & cognitio, & autoritatis: & per consequens debemus festinare ad id, quod nobis praecipit & promittit. In requiem caelestem. **k** Habentes et. pon. Hic ponitur secunda ratio ad idem ostendendum. & accipitur ex magnitudine humanitatis Christi. & est ratio talis: Christus in sua humanitate habet magnitudinem, per quam potest nos adiuuare, habet etiam pietatis teneritudinem, per quam est paratus ad nos compati & condescendere: ergo secure festinamus ingredi in requiem caelestem, confisi de eius adiutorio tempore oportuno, quod est tempus praesens, quia est tempus gratiae. In ista ratione sic procedit. Apostolus: quia primo declarat Christi magnitudinem etiam secundum suam humanitatem. dicebatur enim pontifex in lege magnus, quia semel in anno intrauit in sanctum sanctorum sanguine alieno, ergo multo fortius Christi debet dici pontifex magnus, qui intravit caelum in sanguine proprio. Item dicebatur pontifex legis magnus, quia erat de filijs Aaron, & multo fortius debet dici Christus magnus, quia est naturalis filius Dei, nec potest dici filius Dei adoptiuis etiam secundum humanitatem. & hoc est quod dicit Apostolus: Habentes et. pon. m. qui pe. ca. f. d. Igitur ex quo est ita magnus: **l** Teneam. n. sp. col. ore & opere eius magnitudinem confitendo & eiebedi. Consequenter ostendit pietatis teneritudinem in Christo, cum dicit: **m** Non e. Christus enim in carne passibili assumpta pro nobis passus est in cruce, & tentatus in deserto a demone. & ideo ex tali experientia habet quandam aptitudinem ad compatiendum infirmitati nostra. & hoc est quod dicit: Non e. h. a. pon. qui non potest. com. in. no. tentatum autem per omnia. Considerandum tamen, quod licet Christus tentatus fuit in carne passibili sicut & nos, tamen alio modo. quia ex tentationibus frequenter in delectationem peccati et consensum incidimus. ipse autem modo modo

teod e con
ditur ince
guitatis
exemplo

Finis hui

NICOLAUS DE LYRA.

a per hoc habetur, quod est alia requies uera & perfecta a requeie data filijs in terra promissionis. & per consequens figurata per illam. n. dicitur est. **a** Et in isto rursū. Hic ponit aliam scripturam ad probandum hoc idem: Et est probatio talis: David rex fuit per magnum tempus, postquam filij Israel obtinuerunt terram promissionis sub Iosue, & in ea quiescebant, & tamen ipse determinat quandam nouum modum intrandi in requiem dicens: Hodie, si uocem eius audieritis, nolite obdurare corda uestra,

In auxilio n. Nunc. n. tps est auxilii, nunc est tps donoru. cum post baptismu peccatis p gram inuenire pnam pnt Cū autē thalamus fuerit clausus, p intraverit rex videtur umbentes, ut ad sinu patriarche uenerint, qui eo fuerint digni, tunc malis erit desperationis tempus. Nunc autē dum ad huc agon

re. ideo illud, quod est figura alicuius, pot accipi tripliciter. Pro modo q. pnt est res iūta. alio modo, ut est figura tantu. tertio modo, ut est res & figura simul. Iste modo tripliciter inuenitur in scriptura aliquo dictu de re que ter vs promissionis. Quia aliquando aliquid dicitur de ipsa scdm s. f. hoc modo nō pot dici figuratē, sicut est illud, quod scribitur. Den.

Et ideo potest comparari. A diabolo. Elitum cruciatum.

tibus nostris, tenentem autē per

oiat pro similitudine absq; pec-

cato. Ad eam ergo cū fiducia

ad thronu gratie ei, ut miseror

dā cōsequamur: & gratiam inue-

niamus in auxilio oportuno.

men eis promissio: Et sub hoc intelligitur promissa: principaliter quibus btōrū. Ista autē quies btōrū hic inchoatur per gratiā, secundum qd dicitur Lu. 9. In terra pax hominibus bonæ uolūtatē. Et confirmatur per gloriā, verique autē datur nobis per ipsam Christi, qui est autor noui Te. Et sic patet q. quies terræ promissionis fuit figura requie celestis, ut exhibenda nobis per Christum, & sic non fuit figura ipsius immediate, sed median- te statu noui Te. & sic patet secundum. Ad argumentum patet per prædi- ctā, quia non concluditur, nisi quod requies terræ promissionis non fuit si- gura immediate requie celestis, ut patet in uentū.

In cap. iiii. ubi dicitur in Post. Timeamus ergo. i. solliciti sumus.

ADDITIO.

Hoc quod dicitur Timeamus ergo, ne forte relicta pollicitatione ne existimetur aliquid nobis deesse, vñ sic exponēdu. Possēt. n. quis dicere, licet anti q. s. fuit promissio intrare requiem terrenā, nō tū alicubi vñ fuisse illis promissio intrare in requiem celestē. & sic ex illa figura non acciperetur argumentum efficax ad hoc quod nobis esset promissa reqe celestis. & hoc est quod dicit Apostolus: Relicta pollicitatione. i. nō considerata pollicitatione q̄ hāc. H. intrandū req̄ em celestē, existimetur aliquis ex nobis deesse. i. existimet q. nobis deesse talis pollicitatio, cū non legatur in uet. Te. Quod refutat Apostolus di. Etenim nobis nūciatū est quādamodū & illis. i. nūciatū est nobis regnū celeste quādamodū & illis regnū terrenū. & hoc est manifestū, quia Xps ex p̄pse promisit regna celestia creditibus, sicut antiq̄ regnū terrenū fuit promissio obediē- tibus. Unō ex cōsequenti arguit, q. sicut illis nō profuit promissio pro- pter eorū defectū, sic timēndū est, ne hoc contingat p̄ntibus & c.

REPLICA.

In c. iiii. ubi dicitur Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione & c. Burg. videtur sentire, q. promissionis facta in ue. se. fole. fole. erāt de terrenis, nō de celestibus. Huius oppositum nititur probare tri- rōnibus circa. xv. Gen. in secunda digressione & in ultima ad- ditione circa ca. xviii. Gen. & circa ca. xviii. Leui. & multis aliis lo- cis. effectus tamen huius additionis est ad idem cum Postilla.

ostendit quid requiritur in pontifice. secundo declarat ea in Christo suis se. secunda ibi. Sic & Christus. Prima adhuc in tres quia primo descri- bitur pontificis status. secundo sui debiti officij debitus usus. ibi. Qui con- dolere possit. tertio debitus confectionis modus. ibi. Nec quisquam. Circa primum considerandum, quod ille, qui instituitur pontifex debet esse homo, non angelus, quia debet esse talis nat- ura q. subditi possunt ad eum familiariter & facilliter recurrere. & hoc est q. dicit Apo. p.

CAP. V.

Mnis naq; pon-

tifex ex hoibus

assumptus, prob hominibus cō-

stituitur in his, quæ sunt ad De-

um, ut offerat dona & sacrificia

Per eum possumus cōsequi gratiam & misericordiam. A. Secundum legem. E. Ex numero hoim. A. Ad aliqd dignius, per q. ualeat alios iuuare. b. Et v. p. cū impetret misericordiam a Deo. d. Munentibus, hōibus, peccatis, quæ ducunt ad Deū. e. Deo. b. Frimatis & hōm. c. De animalibus.

lere non coacta nec mercenarie, deo subditur. k. Ut of. do. Sec. i. noluntarie oblata, non uiolenter extorta. l. Et facticia pro peccatis sicut populi.

Qui

Quamquam & ipsi. Aufert occasionem extollendi. A. Nec quis. Percutit cupidos, qui non vocantur, sed ingerunt se. Non se. ip. clat. Clarificatus est filius a patre, cum dixit. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene com. Quæ clarificatio longe ante per prophetam prædicta est. Filius meus es tu, ego hodie genui te.

Christum; & hoc est intelligendum secundum naturam humanam, quia in diuina natura habet eandem claritatem & gloriam cum patre, potest etiam intelligi secundum diuinam naturam, non sic q. deus pater fuit ali- quam claritatem vel gloriam de nouo dedit, sed inquam diuinā itate quā ab æterno habuit a patre, in tempore pater manifestauit. propter quod ptebat Saluator. Clarifica me pater. Ioan. 1. 13.

pro peccatis. Qui + condolare possit

his, qui ignorant & errant, quoniam

& ipse circumdatus est infirmitate.

Et + propterea debet quædam modum

pro populo, ita etiam pro semetipso

offerre pro peccatis. + Nec quisquã

sumit sibi honorem, sed qui uocã-

tura deo, tanquã Aaron. Sic & Chri-

stus nō semetipsum + clarificauit ut

pontifex fieret, sed qui loquutus est

ad eum: + Filius meus es tu, ego ho-

diegenus te. Quem ad modum & in

alio loco dicitur: + Tu es sacerdos in h-

æternum secundum ordinem Mel-

chisedech. Qui in diebus carnis suæ

preces, supplicationesq; ad eum, qui

posset saluum illum facere a morte

cum clamore ualido & lachrymis

offerens, exauditus est + pro sua

reuerentia. Et + quidem cum esset

filius Dei, didicit ex his, quæ passus

Quemadmodum. Hic consequenter inducit Apostolus aliam auctoritatem p. ad probandum sacerdotium Christi esse a deo, quia est uerbum patris, ad filium di.

Tu es sacerdos in æternum. Dicit autē in æternum, ad differentiam ipsius sacerdotij ueteris legis, quia illud erat tantum tempo- rale & figurale, sacerdotium autem Christi est æternum & uerum: quia non introducti ad clarā uisionem in uita æterna: quod non poterat facere sacerdotium ueteris le- gis. Additur etiam alia differentia per hoc quod dicitur.

Secundū ordinem Melchisedech. Quia sacerdotium ueteris legis fuit secundum ordi- nem Aaronicum seu Leuiticum: sacerdotium autem Christi secundum ordinem superiorum: qui figuratim tangitur, cum dicitur: Secun- dum or. Melc. secundum quod inferius dicitur se determinat Apostolus, & ibidem pleniù ex- ponitur hoc uerbum.

Qui in d. Hic consequenter agit de offi- cio pontificatus Christi, primo declarans rem- pus debiti di. Qui in die. car. i. passibilis, quia ante resurrectionem habuit carnem passibilem, sed non peccabilem: & illud tem- pus fuit tempus debiti uentū officio pon- tificis offerens pro nobis sacrificium. Secun- do tangit modum deuotum offerendi: pro no- bis sacrificium, & cum dicit.

Preces, supplicationesque. Dicit preces, quia apud patrem fecit petitiones. Dicit sup- plicationes, quia in orando habuit modum humilem & deuotum.

Ad eum. id est ad patrem.

Qui posset eum sal. a. mor. Faciendo q. non moueretur sui uellet, sed tamen noluit propter redemptionem nostram adimplen- dam, quæ per mortem Christi conuenienti- me impleta est: saluauit eum tamen a mor- te alio modo scilicet eum a mortuis resuscitan- do.

Cum cl. & c. of. s. corpus suum cum pre- cibus in cruce. Quod autem mortuus ualide clamauerit dicitur euangelice, sed quod ibi lachrymatu fuerit non habetur de euangeli- o expresse. potest tamen haberi per simile, quia dicitur, quod Christus in morte Lazari lachrymatu est ex pietate: & magis proba- bile est, quod lachrymatu fuerit in cruce pro totius humani generis redemptione. Di- citur etiam Ioh. 11. quod multa fecit Iesus signa, quæ non sunt scripta. & ideo cum Apo- stolus dicit tunc ipsum lachrymatu fuisse, tenendum est hoc tanquam certum, quia in- ter oratio Christi fuit facta humiliter, deuoto, & seruo: deo merito fuit ex audibilis & accepta, & hoc est quod subditur.

Exaudi. est pro sua re. i. quia intendit officio pontificis s. orando pro po- pulo & offerendo sui sacrificiū habuit modum deuotū & reuerentiū.

Et quidem. Hic consequenter ostendit, quod in Christo fuit maxima misericordia, quæ debet esse in pontifice quæ cum esset in æterno, in qua natura pati non poterat, ex sua pietate & misericordia, quæ uisitauit nos oriens ex a. o. assumpti naturam humanam passibilem, in qua pro nobis pateretur, & ex passionis experientia ad compatien- dum nobis quodammodo aptior redderetur. & hoc est quod dicit Apo- stolus. Et qui. cum est h. d. ab æterno existens in natura diuina.

Didicit. Ex tempore in natura humana.

Ex his quæ pass. est. obediētiam. Sed hoc fuit tantum noticia experi- menti ali, quia in noticia habituali non profecit, sed eam totam ab infu- ti conceptionis habuit: & quia per suam passionem meruit gloriam sui corporis & exaltationem, & consequenter aliorum glorificationem. ideo sequitur.

Et con.

In iuxta si- militudi- nem.

NIC. DE LYRA.

modo. ideo quod dicitio fuit tantum ex- terius: hoc est quod dicit Apostolus.

Pro. h. quia in simili carne tentatus, sed nō si- mili modo. et quia Christus habet p̄tē nos adiu- uandi & aptitudinem ad hoc p̄ pietatis tene- ritudinem, ideo concludit Apostolus:

Adeamus ex. per dilectionem operantem.

Cum si. Christi potestate & misericordia.

Ad ingrediendo requiem celestem.

Et g. in fine qua nō possimus ingredi in illā.

In au. oportuno. hoc est moderno tempore, quando est tempus gratiæ.

Ad euidētiā maiorem eorum, quæ dicta sunt circa principium huius cap. queritur, utram requies beatorum fuit figurata per requiem filiorum Israel in terra promissionis.

Et arguitur primo q. non, quia status beatorum figuratur proprie per nouum Te. s. q. nomō Te. medium est inter statum ue. le. & inter statum beatorum. et sic figurata ca. que fuerit in ueteri. le. sunt figura eorum, quæ sunt in noua: statū noui Te. s. sunt figura eorum, quæ sunt in gloria celestē: sed illud qd est proprium noui Te. s. non est attribuendum ueteri, ergo requies filiorū Israel in terra promissionis non fuit figura requie celestis.

Itē si requies beatorū esset figurata in ueteri lege, ubi promitteretur aliquo modo, sed hoc est falsum, quia lex uetus nō poterat illam requiem dare, ut patet ex prædictis & sic promitteret illud quod esset sibi impossibile, ergo & c. Itē figura debet correspondere figurato, sed Moyse legislator ue. le. requiem terra promissionis non intrauit, ergo nec lex uetus requiem celestem figurauit.

Contrarium patet in li. tra. Respondeo: Hic duo sunt uidenda. Primum est, quæ sit requies beatorum. Secūm, qualiter figurata fuit per requiem in terra promissionis.

Quæ sit requies beatorum. Circa primū considerandum, q. requies non accipitur hic, prout opponitur motui & lassitudini corporali. & hoc dupli- citer de causa. Primo quia talis requies pot haberi in uita præsentī, sed bitudo non pot haberi in uita præsentī. Secūm, quia requies beatorū idē est realiter q. beatitudo ipsorū. beatitudo autē ista est perfectio aīæ sed m parte suā p̄iorē, uidelicet s. d. m. uoluntatē & intellectu: ubi requies quæ opponitur motui corporali & fatigatiōi nō habet locum.

Ideo quies beatorū accipitur prout opponitur motui in spiritualib. qui mouentur ad aliquid per desiderium, sicut n. mouentur amoribus sicut corpora ponderib. sed m qd dicit Aug. Amor meus pondus meū, eo sero quocunq; seror. & sic requies beatorū consistit in hoc q. appetitus eorū totaliter quietatur per aditionē summā boni potentis quietare appetitum.

p. p. q. dicit Aug. in lib. confessorū. Inquietum est domine cor meum, donec requiescat in te. Ex prædictis patet, q. eadem est realiter quies Dei & beatorum, si tamē accipitur quies obiectiue, quia idem est obiectū beatitudinis utri- usq;. Si autem accipitur formaliter differunt sicut creatum & increa- tum, sicut de beatitudine Dei & sanctorum dictum est. & sic patet primi. Circa secundum considerandum, q. illud, quod est figura alicuius oportet quod sit ei in res aliqua, quia quod nihil est in se, non potest aliud figura- re.

GLOS. ORD. CAP. V.

Mnis n. pon. Quia spūalia non sic introducunt infir- mos, ut corporalia de his incipit, uolens ostēdere nouum melius ueteri Testamentō. Quædam hic Christo cōmunia cum sacerdotibus ponit. Quæ- dā aliora pertinentia soli Christo. Quo- dam humiliora illis tantum sacerdoti- bus conuenientia.

GLOS. ORD. CAP. V.

Mnis n. pon. Postquam Apo- stolus ostendit excellētiam noui Te. s. re- spectu ueteris, p. hoc q. Christus se- miuet angelis & Et Moyse, p. quos data est lex uetus: hic ostendit hoc idem per hoc q. sacerdo- tium Christi prægeminet sacerdotio Aaron. & circa hoc duo facit: Quia primo ostendit Chri- stum esse pontificē. s. d. ostendit ipsum esse ex- cellētiorem pontificē ue. Te. Secūda pars in- cipit in principio vs. ca. ubi: Hic enim Melchi- sedech. Circa primum duo facit, quia primo ostendit Christum esse ponti- ficem, secūdo præparat animos audientium respectū sequentium. secūda ibi: De quo nobis grandis sermo. Prima adhuc in duas, quia primo ostendit

NIC. DE LYRA.

Moīs nam. pon. Postquam Apo- stolus ostendit excellētiam noui Te. s. re- spectu ueteris, p. hoc q. Christus se- miuet angelis & Et Moyse, p. quos data est lex uetus: hic ostendit hoc idem per hoc q. sacerdo- tium Christi prægeminet sacerdotio Aaron. & circa hoc duo facit: Quia primo ostendit Chri- stum esse pontificē. s. d. ostendit ipsum esse ex- cellētiorem pontificē ue. Te. Secūda pars in- cipit in principio vs. ca. ubi: Hic enim Melchi- sedech. Circa primum duo facit, quia primo ostendit Christum esse ponti- ficem, secūdo præparat animos audientium respectū sequentium. secūda ibi: De quo nobis grandis sermo. Prima adhuc in duas, quia primo ostendit

Quoniam

Quoniam

In d. h. e. q. quibus & pauca.

Omibus obr. Tantum valet passio q omnibus sufficit ad fati...

Nobis gran. f. & in ad di. i. interpretatione indigens propter materia...

NIC. DE LYRA. Et cotumatus factus est omnibus. Quia in sua resurrectione habuit gloriam...

ergo articuli fidei sunt omnibus proponendi: sed articuli fidei continent...

Immutabilis & summa substantia quæ est Deus. Quod profecto...

GLOS. ORD. CAP. VI. Vapro. Duriter eis increpatis, & culpatis eo q velint...

In eo. cap. vbi dicitur in Postil. De quo scilicet pontifice nostro...

NIC. DE LYRA. CAP. VI. Vapro. In parte immediatè prece...

Interpre...

Interpre...

Malis...

Disting...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Inter Ma...

Renouari. p. baptisimū, cuius virtus in cruce Christi constat. vñ. & sepultura. Qui prout scdo baptizari, scdo Christum grum ad se crucifigit, quod est cum habere ostentui & derisioni, vt femel mortuus elicta nos in baptismo temel moritur pecca...

sancti largitionem, sed etiam spirituales nutritionem per suam doctrinam. Non enim in solo pane viuit homo sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Virtutes ista sunt dotes anime & corporis. dotes anime sunt aperta Dei visio, forma intentio, continua fructio, qua habentur in patria perfectè: sed hic a uiris perfectis habentur inchoatim...

Renouari. p. baptisimū, cuius virtus in cruce Christi constat. vñ. & sepultura. Qui prout scdo baptizari, scdo Christum grum ad se crucifigit, quod est cum habere ostentui & derisioni, vt femel mortuus elicta nos in baptismo temel moritur pecca...

sancti largitionem, sed etiam spirituales nutritionem per suam doctrinam. Non enim in solo pane viuit homo sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Virtutes ista sunt dotes anime & corporis. dotes anime sunt aperta Dei visio, forma intentio, continua fructio, qua habentur in patria perfectè: sed hic a uiris perfectis habentur inchoatim...

NICOLAUS DE LYRA. diuiditur in duas partes, quia primo ostendit propositum, secundo ad hoc inducit exemplum, ibi: Terra. n. dicitur igitur quia doctrina est inutilis illis, qui post multa beneficia diuina recepta per ingratitude labuntur de peccato in peccatum...

cordare litera. i Terra enim. Quia in parte precedenti dixit, quod illi, qui propter ingratitude diuina beneficiorum labuntur in peccatum, quodammodo sunt impossibiles ad resurgendum: ideo hic consequenter inducit ad hoc quoddam exemplum: Terra que multo labore culta est & irrigata, si faciat fructus bonos, benedicitur...

Operis. Magna illis testificatus est Tria autem bona commēdat in eis. f. q. omnia sua fecerit communia sanctis. Ecce opus & hoc ex dilectione quae informat actiones: Ecce alacritas & hoc ad gloriam Dei, ecce pura & recta intentio.

p Adeptus est re promissionem. Quia tandem consequutus est gloria. q. Homines enim. Hic consequenter ostendit huius promissionis infallibilitatem. Ad cuius evidentiam sciendum, quod dispositio Dei aeterna immutabilis est, quae est idem quod eius consilium.

Operis. Magna illis testificatus est Tria autem bona commēdat in eis. f. q. omnia sua fecerit communia sanctis. Ecce opus & hoc ex dilectione quae informat actiones: Ecce alacritas & hoc ad gloriam Dei, ecce pura & recta intentio.

p Adeptus est re promissionem. Quia tandem consequutus est gloria. q. Homines enim. Hic consequenter ostendit huius promissionis infallibilitatem. Ad cuius evidentiam sciendum, quod dispositio Dei aeterna immutabilis est, quae est idem quod eius consilium.

NIC. DE LYRA.

a Non enim. Hic probat propositum, primo ex eorum conversatione, et secundo ex Abrahae promissione, ibi: Abrahā namque, in prima igitur parte dicitur sic: Rationabiliter diuini, q. consideramus meliora de nobis, cuius causam subdit, di. Non enim. est de. ut. ob. op. u. i. f. an. h. e. con. uersationis vestra. b. Et di. quom. o. in. no. ip. Et quae sit ista dilectio ostendit ex facto, di. c. Qui in. in. sanctis. i. Christi fidelibus necesse f. a. r. a. b. e. d. e. m. i. n. i. t. r. a. Opus charitatis continuandum, & quia uirtus laudata crescit, ideo post commendationem bonitatis eos ad uirtutis continuationem & augmentationem dicens: e. Cupimus aut. ue. ea. ost. fol. i. m. n. i. t. r. a. re per effectum euidentem. f. Ad exple. sp. usque in finem: Quia per continuationem boni operis usque in finem expletur spes, quae est certa expectatio futurae beatitudinis, in quantum consequitur actualiter gloriae premium, ideo subdit: g. Vt non leg. eff. i. a. i. pigri, sed uirtuosi in bono proficientes, sicut fuerunt patres sancti. & hoc est quod dicit: h. Verum, pro. sed. i. Imitatores scilicet hereditatis caelestis. k. Abrahā namque. Hic consequenter idem probat per promissionem Abrahāe factam. Et diuiditur in tres partes: quia primo proponit illam promissionem, secundo ostendit eius infallibilitatem, ibi: Homines enim, tertio ex hoc concluditur ueritatem intentam, ibi: Vt per duas res. Circa primum sciendum, quod Abrahāe facta est promissio de bonis temporalibus & etiam caelestibus: propter quod dicitur, quod semen eius erat futurum sicut arena maris & sicut stelle caeli: & promissionem illam firmavit iuramento. & hoc est quod dicitur: Abrahā nam. promit. Deum, bona terrena & caelestia. & ad confirmationem huius promissionis iurauit per semetipsum. l. Quoniam ne. ide. nullam rem. m. Habuit per. q. u. ma. Et quid iurauerit subdit, di. n. Nisi bene. be. Et subintelligitur deficiet ueritas mea nisi fiat sic. o. Et sic longanimiter ferens, id est Abrahā patienter expectans.

habuit per quem iuraret maiorem, iurauit per semetipsum, dicens: Nisi benedicens benedicam tibi, & multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens, ademptus est re promissionem. Homines enim per maiorem sui iurant: & omnis controuersiae eorum finis ad confirmationem, est iuramentum. In quo abundantius uolens Deus ostendere pollicitationis hereditibus immobilitatem sui consilij, interpositi Deum, fortissimi, solatiū habemus, qui confugimus ad tenendam propostam spem, quae sicut ancoram habemus animae tutam ac firmam: hoc quod legitur in terra, dat firmitatem nauis, animae autem nostrae non possunt in terra stabiliri, ideo oportet quod ancorae spei firmam in loco contrario, scilicet in celo, & hoc est quod subditur.

